

The Project Gutenberg eBook of Perhe Giljellä: Kuvaus neljänneltä vuosikymmeneltä, by Jonas Lie

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Perhe Giljellä: Kuvaus neljänneltä vuosikymmeneltä

Author: Jonas Lie

Release Date: March 8, 2011 [EBook #35522]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERHE GILJELLÄ: KUVAUS NELJÄNNELTÄ
VUOSIKYMMENELTÄ ***

Produced by Tapio Riikonen

PERHE GILJELLÄ

Kuvaus neljänneltä vuosikymmeneltä

Kirj.

JONAS LIE

Werner Söderström, Porvoo, 1885.
Oulun Uudessa Kirjapainossa.

I.

Oli kirkas, kylmä iltapäivä ylhäällä vuoristossa. Ilma oli pakkasesta sinervä, vaan paikottain se hienosti rusotti yläpuolella suippusia huippuja, rotkoja ja kukkuloita, jotka kuni jakso jättiläiskinoksia harju harjun vieressä haamottivat taivaan rannalla korkeutta kohti. Alapuolella vuorensinät ja kaltevat mäet sulkiivat kylän valkoiseen kehään, yhä ahtaampaan ja ahtaampaan, yhä pienempään ja pienempään.

Lumi oli tullut myöhään sinä vuonna, mutta nyt, joulukuun saapuessa, oli sitä sen sijaan niin paksulta hongilla ja kuusilla, että alas se taivutti niin hyvin havut kuin oksat. Koivikot seisoivat lumessa

vyötärökseen asti; kylän pienet liuskakivikatot talonryhmät makasivat puoleksi haudattuina ja kantoivat raskasta lumikerrosta katoillaan. Syvään muokatut kujat johtivat korkeiden lumiäyrästen välitse pihoihin, ja siellä täällä pistivät näkyviin muutamat aidanseipäät tai portinpielukset, ikäänkuin hukkuneitten veneitten mastot.

Lumirekeä oli hiljattain ajettu postitiellä, ja komppaniapäällikön katolla luotiin suuria lumikasoja ja jäitä alas sen huippuiselta tiilikatolta, jonka räystäiden yli ne vaarallisen näköisinä riippuivat.

Päällikön talo oli muuten huomattavampia kylässä. Se oli maalaamaton ja säännönmukaisesti rakennettu, niinkuin enimmät sitä laatua taloja olivat vielä miehen-ikä takaperin.

Lumella peittyneen puutarhan-aidan yläpuolella näkyi hangella kelkan-jälkiä ja suksenlatuja melkein ikkunan tasalle asti, ja siinä tuprutteli pohjaistuuli hienoa lunta auringonpaisteessa.

Tuo sama kylmä, ilkeä pohjaisvihuri se oli, joka jok'ikinen kerta, kun porstuan ovi avattiin, saattoi kyökin ovenkin aukenemaan, ja jos ei sitä heti suljettu, kävi samalla tavalla jollekin ovelle yläkerrassa — ja silloin kapteeni punaisena ja kiivaana syöksemään konttoristaan alas ja kuulustelemaan ja pitämään kärkejä koko talossa siitä, kuka ovesta tuli ensiksi ja kuka viimeksi. Hän ei milloinkaan voinut käsittää, miks'eivät he saattaneet pitää ovea kiini, vaikka asia kuitenkin oli selvimpiä maailmassa, — että lukko oli vanha ja rappeutunut, ja että kapteeni ei malttanut uutta teettä.

Alhaalla kamarissa istui kapteenin rouva tuolilla sohvan ja uunin välissä neulomassa, vanha, ruskea arkihame yllään. Korkea ja jäykkä vartalo hänellä oli, kasvot olivat syväpiirteiset ja laihat, kuivettuneet; erittäin huolellisesti näytti hänen katseensa tässä hetkessä, sillä se oli kiintynyt mutkikkaasen studioon — mahdollisuuteen saada asetetuksi uutta, kestävää paikkaa Jörgenin housunjäännöksiin; ne olivatkin aina hajallaan, melkein toivottomuuteen asti!

Hän oli anastanut aikaa itselleen ainoastaan siksi hetkeksi, kun Jäger oli konttorissaan ja lapset kävivät alhaalla postipaikalla; sillä talossa hän astuskeli päivät pitkät kuin hevonen savimyllyllä.

Se perlemolla ja useilla kalliilla puulajeilla koristettu mahogninen neulontapöytä, joka oli avattuna hänen edessään, mahtoi olla joku perheen perintökaluja; se muistutti vanhan-aikuisena ja viertyneenä vähä hänestä itsestään eikä ainakaan sopinut yhteen sen korkeaselkäisen nahkanojatuolin kanssa, jossa hän istui, enempää kuin pitkän, vihreällä saralla päällystetyn sohvankaan kanssa, joka seisoi kuin yksinäinen, autio maa ja ikäänkuin ikävöiden katseli ruskeaa kapeaa pöytää, joka oli yhtä yksinäisenä ja hylättynä ja seisoi siivet lerpallaan molempain ikkunain välissä.

Se ruskea kirstu, joka peräseinällä seisoskeli neljällä suoralla jalallaan, ja jolle oli ladottu riitta paperia, kirjoja, lakkia ja ylinnä kiikari, oli vanha piano; tämän rouva suurella vaivalla oli saanut kuletetuksi vuoristoon kotinsa jäännöksistä, ja sillä luultavasti oli lasten kanssa harjoitellut samoja kappaleita, jotka itse oli oppinut.

Tässä suuressa arkihuoneessa oli ainoastaan paljaat hirsiseinät ja maalaamaton hiekoitettu lattia; ikkunat olivat pienet ja niiden edessä riippuivat lyhyet, keskestä ylös kiinnitetyt uutimet; huonekaluja oli ylen harvassa, oli varmaankin puoli peninkulmaa tuolista tuoliin. Yleensä oli sisustus maalaisten tapaan, — siihen laihiin, kuin virkamiehille vuoristossa oli mahdollista vielä neljännellä kymmenluvulla. Keskellä sisäseinää, suuren valkoisen palomuurin edessä, rehenteli eräs noita vanhan-aikuisia uunia, Näs'in rautatehtaan leima otsassa, ja sepä vasta nakerteli halkoja oikein jättiläisen tavalla. Lämmitystä tarvittiinkin paljo tähän huoneeseen, ja eihän päällikön metsistä puita puuttunut.

Rouva oli vihdoinkin hylännyt kaikki hienommat keinot asettamalla mahtavan, kaikkea peittävän paikan housuihin ja neuloi nyt ahkerasti. Ilta-aurinko lähetti viimeisiä vaaleita säteitään ikkunanpielelle, ja oli niin hiljaista, että hänen liikkeensä neuuloessa melkein kuuluivat, ja lankarullasta, joka lattiaan putosi, kuului ikäänkuin kaiku.

Äkisti kavahti hän suoraksi kuin sotilas komentosanan kuultuaan ja tuli tarkkaavaksi. Hän kuuli miehensä kiivaan ja raskaan astunnan ylhäältä portailta.

Olikohan porstuan ovi jälleen auki?

Kapteeni Jäger, punanen, pyöreä ja lihava mies, puettuna kuluneeseen univormuun, astui läähöttäen sisälle, märkä hanhensulka vielä suussa; hän meni suorastaan ikkunan luo.

Rouva neuloi vaan nopeammin, hän tahtoi käyttää aikaa ja samalla viisaasti varustautua sitä vastaan, mikä tuleva oli.

Kapteeni hengitti jäätyneelle ikkunarudulle, suurentaakseen sen läpinäkyvää osaa.

"Saatpa nähdä, että jotain tulee postista! Lapset juoksevat aivan kilvassa tuolla tiellä, — Jörgen yksin

jää jälkeen kelkkoinensa."

Neula poukkoili yhä kiireemmin.

"Katsopas vaan, miten he juoksevat! ... Thinka ja Thea. — Mutta Inger-Johanna! tule tänne, Äiti! ja katso miten hän juosta tepsuttaa... Eikö se ole kuin tanssia? Hän tahtoo nyt olla ensimmäinen, joka ehtisi sisälle, ja hän tulee ensiksi, sen lupaan sulle! Se ei ole valhetta, kun sanon sinulle, että se tytön tepsikäs on kaunis, Äiti! — sen huomaavat kaikki... He-hei, tule vaan katsomaan, miten hän ponnistelee Thinkan edelle... No, tule nyt siitä, Äiti!"

Mutta "Äiti" ei hievahtanut paikaltaan. Neula poukkoili oikein suonenvedontapaisella vauhdilla. Kapteenin rouva neuloi kilpaa tapahtuman kanssa; oli kuitenkin hiukkasen toivoa saada viimeinen osa tilkusta neulotuksi ennenkuin he tulisivat, ja hetikohta katosi aurinkokin vuoren taakse; lyhyt oli se päivä, joka heille vuoristossa suotiin! Ulkoportaita juostiin ylös parilla kolmella hyppäyksellä ja ovi lensi auki.

Aivan oikein — Inger-Johanna! Hän syöksi sisään, nuttu auki ja lumessa. Hatunnauhan oli hän auaissut jo portaissa, niin että tuuhea, musta tukka lensi hiuskin haiskin lämpimille kasvoille. Kukkaiset villalapasensa heitti hän läähöttäen tuolille nurkkaan. Hän seiso hetkisen ennenkuin taisi saada sanaakaan suustaan, pyyhki hiukset hatun alle ja huudahti:

"Asemalla on kirje, jossa pyydetään hevosia kapteeni Rönnov'ille ja luutnantti Meinille! Siinä kirjoitetaan, että hevosen tulee olla heitä vastassa täällä meillä kello kuusi huomen aamulla. He tulevat tänne!"

"Rönnov ... Äiti!" mölisi kapteeni hämmästyneenä; Rönnov oli hänen nuoruuden tovereitansa.

Nyt syöksivät myöskin toiset sisään.

Rouvan laihat, syväpiirteiset kasvot, joilla hiukset kiiltävinä, mustina laineina otsalle valuivat, saivat huolellisen, levottoman näön... Pitikö nyt ryhtyä vasikanpaistiin, joka oli säästetty rovastia varten, vai kelpaisiko porsas? — Jälkimäinen oli ostettu Pohjois-kylästä ja oli hirveästi laiha!...

"Vai niin, vai niin, — saatpa nähdä, että he tahtovat häntä Tukholmaan!" puhui kapteeni tuumaavaisena naputellen ikkunanpieltä, — "ehkä ajutantiksi... Ei, sitä miestä ei jätetä läntispuolelle, ei jätetä..."

"Tiedätkös, sitä olen tuumannut aina siitä asti, jolloin prinssi niin lyöttäysi häneen siellä maatilalla... Minä sanoin sen hänelle: 'nuo sinun seikkailusi, Rönnov, ne sinulle vielä onnea tuottavat; — mutta varo kenraalia, hän tuntee Ullan!'"

"Mitä vielä, se asia haihtuu kuin tuhka tuuleen", sanoi hän. "Ja siltähän näyttää ... nuorimpana kapteenina!"

"Prinssi!..." Rouva oli töin tuskin saanut housut valmiiksi ja nousi äkkiä istuviltaan. Hänen maksanuskeat, hieman vääränaiset, laihat kasvonsa näyttivät päättömiltä, — hän ymmärsi, että vasikanpaisti oli tällä kertaa laitettava.

"Inger-Johanna! katso että isä ottaa pyhätkin päälleen", virkkoi hän kiireesti ja pujahti kyökkiin. —

— Ison tuvan uuni oli pian täyteen ladottuna ja hehkuvan kuumana. Sitä ei ollut käytetty sen jälkeen, kun sitä keväällä puhdistettiin ja voideltiin, ja nyt se niin kärysi, että täytyi avata ovet ja ikkunat, jos kohta ulkona olikin seitsemäntoista asteen pakkanen.

"Iso-Olarengillä" oli paljo vaivaa kantaa monta erityistä pnusylystä kyökkiin ja sen jälkeen portailla puhdistaa kapteenin pölyistä univormua lumisella harjalla; — ei saanut näyttää siltä kuin kapteeni olisi varta vasten laitellut itseään.

Vierashuone laitettiin järjestykseen ja tehtiin sijat; uniin pantiin valkea, niin että siinä paukkui ja räiskyi, ja karpäsetkin äkkiä heräsivät ja alkoivat surista katossa. Jörgenin tukkaa silitettiin veteen kastetulla kammalla ja pienet tytöt saivat muuttaa esiliinoja voidakseen tulla alas vieraita tervehtimään.

Sekä ylä- että alakerrasta tähystettiin ulos niin kauan kuin hämärältä saatettiin, sill'aikaa kuin Iso-Ola tupsulakissaan pihalla loi tietä portilta portaiden kohdalle.

Ja nyt, kun oli pimeä, kuuntelivat lapset sykkivin sydämin jokaista vähintäkin ääntä, mikä tieltä päin tuli. Kaikki heidän ajatuksensa hehkuivat halusta tuntea tuota vierasta, kaukaista maailmaa, josta niin harvoin joku heidän luonaan kävi, vaan josta he kuulivat niin paljo, mikä kajahteli suurenmoiselta ja seikkailuntapaiselta.

Tuolla kuuluu kulkuset!

Vaan ei, Thinka aivan erehtyi!...

Se luultiin jo varmaksi, kun Inger-Johanna, joka seiso i pimeässä raollaan olevan ikkunan luona, virkkoi:

"Mutta tuolla he tulevatkin!"

Aivan oikein! He saattoivat kuulla aisakellon kilahdusta vähä väliin, aina sen mukaan kuinka hevonenkin rekeä tempoeli, ponnistellessaan umpitietä Giljen mäillä.

Porstuan ovi avattiin, ja Ison-Olan käskettiin seisoa portailla tallilyhty kädessä, valmiina ottamaan heitä vastaan.

Hiukkasan odotusta vielä, ja aisakello helisi selvästi aivan likeltä, puuliiterin takaa ... nyt he jo kuulivat pakkasen valittavan anturan alla.

Kapteeni asetti kynttilän porstuaan, jonka lattialle oli ripoiteltu katajia, sillä se oli vasta pesty ja märkä. Hän meni ulos portaille, sill'aikaa kun lapset kurkistelivat kyökin ovesta pää toisen vieressä ja estivät Vahtia, joka heidän takanaan murisi ja vinkui, ryntäämästä pihalle haukkumaan.

"Hyvää iltaa, Rönnov!... Hyvää iltaa, herra luutnantti! — Tervetultuanne Giljelle!" raikkui kapteenin voimallinen, riemastunut ääni, kun reki tulla sutkahutti pihaan portaitten eteen. "Olette ajaneet kelpo kyytiä, näen minä!"

"Pakkanen on, Peter.. Kirottu pakkanen!" kuului nyt se pitkä turkkinieikka sanovan, joka ohjakset heitti kädestään ja jotenkin kankeana nousi reestä, hevosen hikisenä pudistellen, niin että kello helisi aisassa. "Luulenpa, että olemme läpijäätyneet. Ja tuo hiiri, joka meillä oli hevosenä, ei tahtonut juostakaan... Koira se taisikin olla, jonka he panivat kaivamaan meille tietä kinosten läpi! — Terveeksi, Peter! Hyvä on päästä taloosi... Mitä kuuluu?" puhui hän ylhäällä portailla, pudistaen kapteenin kättä.

"Ota sisälle pullokotelo, luutnantti!"

Molempain herrain riisuessa turkit ja päällyssaappaat yltään ja Ison-Olan kantaessa matkakapineet vierashuoneeseen, levisi salista n.k. kuningassuitsutuksesta suloinen tuoksu, joka heti herätti kapteeni Rönnov'in ritarillisia taipumuksia, saattaen häntä muistamaan talon emäntää, jota hän jälleennäkemisen ilossa entisen kumppaninsa tähden oli ollut unohtamaisillaan. Hänen kookas, mahtava olentonsa pysähtyi ovesta ja hän korjasi kaulanauhaansa:

"Olenko sen näköinen, Peter, että voin esiintyä rouvasi nähtäväksi?" Hän pyyhkäsi kädellään mustaa, kiharaa tukkaansa.

"Tietysti, tietysti, kylliksi kaunis... Penteleen pulskea mies! — Astukaa sisään, herrani!"

"Kapteeni Rönnov ja luutnantti Mein, Äiti!" esitteli kapteeni, avatessaan ovea.

Rouva kohosi tuoilta pöydän ääressä, jossa hän nyt istui kutoen hienon valkoista sukkaa. Hän tervehti niin ystävällisesti kuin jäykkä olentonsa salli kapteeni Rönnovia sekä hieman katseillaan tutkistellen nuorta luutnanttia.

Lääninkuvernöörin sisar se oli, jota kapteeni Rönnov nain huoli kumarrella ... vanhaa suurta sukua!

Rouva katosi, hetken kuluttua, talouden toimiin "toimittamaan jotain illalliseksi."

Kapteeni Rönnov hieroi i pakkasessa jähmettyneitä käsiään, pyörähteli kerran kaksi ympäri yhdellä jalalla, asettui sitten selkä muuria vastaan:

"Tiedä se, me olemme läpijäätyneitä, Peter ... mutta — oo luutnantti! hae sisään pullokotelo!"

Kun luutnantti Mein palasi, otti Rönnov häneltä erään komealla etiketillä varustetun pullon ja heilutti sitä kapteenia kohden:

"Näetkö tuota, Peter Jäger! Katso sitä tarkoin, ja anna kumppanin hyvyyden liikuttaa mieltäsi... Parasta aarakkia Atschinasta Etu-, Taka-, Länsi- ... tai Itäintiasta! Minä lahjoitan sen täten sinulle. Sulattakoon se sydämesi, Peter Jäger!"

"Kuumaa vettä ja sokeria, Äiti!" huusi kapteeni kyökkiin, "niin saamme pian nähdä oletko sinä vaan

tahtonut vetää nokasta meitä yksinkertaisia maalaisia juttuinesi! Ja sitte korttipöytä esiin siksi kun saamme illallista!

"Prr ... rr ... potz blitz! mitä ainetta sinulla on tupakkalaatikossasi, Jäger?" kysäsi Rönnov, joka pani piippuunsa salin toisessa päässä. "Nuuskaa luullakseni! Haista, luutnantti! — se mahtanee olla jotain saksankatajaa lastenkamarista!"

"Tidemanin kolmeakruunua, ukkoseni! Me täällä vuoristossa emme kärsi teidän lehtitupakkaanne ja Virgiiniaanne", kuului Jäger sanovan, joka avasi ja järjesteli pelipöytää. "Ota tinakannen alta, sieltä löydät leikattua lehtitupakkaa, Bremeninlehtiä, niin mustia ja öljyisiä, jonlaisina sinä niistä pidät. Täällä on pukki ainoa, jolle me senlaatuista voimme tarita, — ja sitte ne, jotka tulevat vuoren juurelta; siellä tarvitaan väkevää tupakkaa, jolla voi kuivata itsensä sateitten jälkeen."

Ovi aukeni, ja talon pikkutyöt sekä heidän pieni veljensä astuivat sisään kantaen taritinta lasineen ja höyryävää vesikannua, jonka työn he näkyivät jakaneen keskenään samanlaisten sääntöjen mukaan, kuin juhlaikulun osan-ottajat herttua Marlboroughin ruumissaatossa, jossa, kuten tunnettu, neljäs ei kantanut niin mitään.

Pitkä, vaaleaverinen Kathinka astui etunenässä ja kantoi taritinta ja laseja helisivine lusikkoineen. Hän harjoitti taidetepposta niita ja tervehtiä samalla kuin kantoi taritinta, ja lensi tulipunaiseksi, kun yritti käydä hullusti ja luutnantin täytyi kiiruhtaa avuksi.

Tämän huomio kiintyi heti lähinnä vanhimpaan tytöistä, jolla oli niin tumma katse ja niin pitkät silmäripset; hän kantoi lautasella vesikannua ja ihan kantapäällä seurasi häntä nuorin tyttö, Thea, kantaen sokerirasiaa.

"No mutta, rakas Peter Jäger!" virkahti Rönnov, hämmästyksellä katsellen ystävänsä lähes täysikasvaneita tyttäriä, "milloin olet tullut kaikkien näiden omistajaksi? Kirjoitit kerran muutamista pikkutytyöistä ... ja poikasesta, joka oli kastettava."

Samassa astuskeli Jörgen varsin reippaasti poikki lattian ja kumarsi parhaimman taitonsa mukaan, pyyhkäisten karheaa, keltaista tukkaansa, ikäänkuin lakkia pois silmiltään.

"Mikä on nimesi?"

"Jörgen Winnecken von Zittow Jäger."

"Se oli vaikeaa! Sinä olet kaiketi aika vuorelaisveitikka, vai mitä? Saas nähdä, voitko kohota niin korkealle kuin nimesi!"

"En, mutta niin korkealle kuin minun haluni," vastasi Jörgen; hän astui muutaman askeleen lattialla ja teki sukkelan pyöräyksen.

"Reipas miehen alku, tuo Jörgen!" — ja siten oli Jörgen esitellyt itsensä, hän astui syrjään, pois huomattavista. Vaan herrojen sekoitellessa aarakkipunssiensa pöydän ympärillä, tarkasteli Jörgen koko ajan luutnanttia. Nuo mustat, huulien yläpuolella tasaiseksi leikatut viikset näyttivät hänestä ikäänkuin kuulaimilta, joita vielä ei ollut saatu tarpeeksi suuhun sisälle.

"Oo, kuulepas tyttöni!" sanoi Rönnov kääntyen yhteen tytöistä, joka seisoi häntä likinnä, hänen sekoitellessa sokeria höyryävään lasiin, "mikä on sinun nimesi?"...

"Inger-Johanna!"

"No, kuuleppas sinä" ... hän puhui katsahtamatta juuri muuta kuin tytön käsivartta, josta hän pyyntöään tehdessä piti kiini. "No, kuule, pieni Inger-Johanna! Rintataskussa minun turkissani tuolla porstuassa on kaksi sitruunaa, — luultavasti niitä ei kasva täällä vuoristossa, Peter! — kaksi sitruunaa"...

"Ei, ei! Suvaitkaa minun mennä!" ja luutnantti lensi kohteliaasti porstuaan.

Kapteeni Rönnov katsoi hämmästyneenä ylös. Tuo musta, laiha tyttö seisoi aivan pieneksi tulleessa hameessaan hänen vieressään kynttilän valossa, ja hänen mustat, pitkät palmikkonsa, jotka tätä tilaisuutta varten olivat lujasti ja kankeaksi letitetyt, riippuivat paksuina alas. Kaula pisti hienomuotoisena ja häikäisevän valkeana esiin matalaksi leikatusta sinisestä arkipuvusta ja pää oli ylpeästi pystyssä, hieman kenossa kuin joutsenen.

Kapteeni tuossa paikassa ymmärsi, miksi luutnantti oli niin vikkellä.

"Tuhat tulimmaista, Peter!" virkkoi hän.

"Kuulitko sitä, Äiti!" röhki kapteeni mielihyvällä.

"Täällä talonpoikain keskellä eivät lapset valitettavasti sievempiä tapoja opi kuin niitä, joita näkevät piioilla!" rouva huokasi... "Elä seiso kumarassa, Thinka, — seiso suorana!"

Thinka ojensi pitkää, äkkiä kasvanutta vartaloaan ja koetteli hymyillä. Hänellä oli eräs vaikea tehtävä: — salata laastaria leuan toisella puolen, sillä hän oli toissapäivänä pudonnut kyökin kellarinluukusta alas.

Pian istuivat nämät kolme herraa mukavasti korttiensa ääressä polttaen kukin piippuansa ja kullakin oli edessään lämmintä aarakkipunssia lasillinen. Kaksi kotona tehtyä talikynttilää seiso korkeissa messinkijaloissa pelipöydällä ja kaksi samanlaista kahvipöydällä; ne valaisivat juuri niin paljon, että saattoi nähdä almanakan, joka riippui purjelangassa naulasta peilin alasyrjässä, sekä rouvan korkeasta vartalosta ja kasvoista osan, kun hän istui raitasessa nutussaan kutomassa sukkaa.

"Kolme tikkiä, niin totta kuin tässä istun... Kolme tikkiä! — ja noilla korteilla!" virkkoi kapteeni Rönnov, kiivaasti pelaten.

"Kiitos ... kii — kiitos!" sanoi hän samassa kääntyen Inger-Johannaan, joka toi hänelle sytytetyn sikarin hänen sammuneen piippunsa sijaan. "Kii-kiitos!" sanoi hän ja veteli savua, vaan kiinnittäen tutkistelevan silmäilynsä jälleen tyttöön. Tämän kasvonjuonteet olivat niin eloisat; nuo suuret, mustat silmät liikkuvat edestakaisin silmäripsien alla, kuni tummat pisarat, hänen siinä seisoessaan kortteja seuraamassa.

"Mikä olikaan taas nimesi? kysyi kapteeni hajamielisenä.

"Inger-Johanna!" toisti tyttö hieman veitikkamaisesti, vaan ei katsonut häneen.

"Tosiaan, tosiaan!"

"Vai niin, minunko on vuoroni!... Teidän tyttärenne tekee minut pyöräpäiseksi, rouva! Minua haluttaa ottaa hänet mukaani Kristiaanianaan kuvernöörin rouvan luo ja näytellä häntä siellä. Meitä tulisi ääretöin onni seuraamaan, siitä olen varma.

"... No, vihdoinkin, oikein osattu! — Lyö ulos!"

Käsi isänsä tuolinselkäladalla tuijotteli Inger-Johanna lakkaamatta kortteihin; mutta hänen kasvoillaan oli tavallista heleämpi puna.

Rönnovin katse mittaili häntä sivultapäin.

"Jumalallinen näky... Jumalallinen näky!" puhkesi kapteeni jälleen sanoiksi ja löi yhteen ne kortit, jotka hän vasta oli järjestänyt, viskaten ne pöytään.

"Tarkoitin tietysti sitä kuinka luutnantti pataknihtiään kohtelee... Ymmärrättehän, rouva!" nykäytti hän päätään ja silmää rouvalle iskien.

"Tuhattulimmaista, Peter. Sepä oli oiva kortti lopettamaan!"

"Tässä saat nähdä, mitä minä tarkoitan," jatkoi hän...

"Valtti, valtti, valtti, valtti!"

Hän löi kiivaasti neljä ristiä peräkkäin pöydälle odottamatta, että lyötäisiin päälle.

Rouvan kasvot olivat aivan yksitotiset, jos kohta hän kuulikin sisimmät ajatuksensa niin vapaasti toistettavan; hän sanoi jotenkin välinpitämättömästi:

"On jo aika teidän sanoa hyvää yötä, lapset. Maatapanon-aika on jo ohitsekin. Sanokaa sievästi hyvää yötä herroille!"

Tämä käsky lensi kuni pilvi heidän kasvojensa yli; mutta muuta neuvoa ei tietysti ollut, kuin kiltisti totella, ja he kävelivät ympäri pöydän, niiasivat ja ottivat kapteenia ja luutnanttia kädestä.

Viimeinen, jonka Jörgen huomasi, oli luutnantti joka kääntyi, kurotti kaulansa ja aukoi suutansa aivan kuin "Pikku musta", kun he menivät pois tallista.

Rouva ojensi itsensä suoraksi kutimensa ääressä.

"Te ennen aikaan joskus kävitte kuvernööri veljeni luona, kapteeni Rönnov!" ryhtyi rouva puheeseen. "Ne ovat lapsettomia ihmisiä, voivat olla vieraanvaraisia. Te luultavasti käytte vielä heidän luonansa,

vai miten?"

"Josko käyn, rouva? Sen laiminlyöminen olisi rikosta! — Kaiketi olette aikoneet lähettää jonkun tyttäristänne sinne? Kuvernöörin rouva on niitä ihmisiä, joilla on taito johtaa nuorta neitoa maailmaan, ja teidän Inger-Johannanne!"...

Rouva vastasi hitaasti ja painolla; tahtomattansakin kuului hiukkasen katkeruutta hänen puheestaan.

"Se olisi liian odottamaton onni; — vaan suurempi kuin mitä me kaukaiset maalaiset voisimme odottaa korkealta, ylhäiseltä kälyltämme. Pienet olot muodostavat pieniä ihmisiä, suuremmat muodostaisivat heitä toisin... Veljeni on tehnyt hänet onnelliseksi vaimoksi!"

"Kuulkaapa! tahdotteko, että vanha ystävänne vähä puhun pienen, viehättävän Inkerin puolesta?" virkkoi kapteeni Rönnov.

"Arvatakseni äiti tulee sinua kiittämään! Eikö niin, Gitta? — niin on sinulla naula, johon ripustaa edes yksi heistä... Muuten ei Inger-Johanna lienekään kumpaseltakaan meistä kauneuttaan perinyt. Äiti!" mutisi kapteeni, koettaen karttaa rouvansa ynseää katsetta; "mutta hyvää rotua hän on sekä isän että äidin puolelta. Hänen ison-äitinsä äidin naitti Tanskan kuningatar Norjaan, koska hän oli liian kaunis hänen hovissaan... Se oli sinun iso-äitisi — neiti von..."

"Mutta, hyvä Jäger!" rukoili rouva.

"Mitä vielä, Äiti! monen talven lumi on niille asioille satanut!"

Kun peli jälleen oli käynnissä, meni rouva kutimineen pöydän ääreen, niisti ensin toisen kynttilöistä, sitte toisen, kumartui miehensä puoleen ja kuiskasi jotain.

Kapteeni katsoi ylös jotenkin hämmästyneenä.

"Tietysti, Äiti! Tietysti! — — — Minun kameelini sinun dromedaaristasi, sanoi Per Vagensten, kun hän vaihtoi vanhan koninsa toisen miehen puhdasrotuiseen hevoseen... Jos sinä tuot aarakkisi Hollandista ja Taka-indiasta, niin esitän minä sen sijaan viiniä suorastaan Ranskasta, — puhdasta Bordeaux-viiniä, jota on laskettu suorastaan tynnyristä! Niitä pulloja oli täsmälleen kaksi tusinaa, joita kuvernööri meille lähetti sinä syksynä, jolloin Jörgen kastettiin..."

"Kaksi ylimäistä vasemmalla puolella, Äiti! parasta lienee, että otat Maritin mukaasi sekä lyhdyn ... sitte voit kertoa, Rönnov, kuvernöörin rouvalle, että joimme hänen maljansa täällä ylhäällä lumikinosten välissä."

"Niin, hän on hyvin myötätuntoinen senlaiselle, Peter!"

— Rouva palasi saliin hetken kuluttua ja kantoi käsivarrellaan paksua, kahdeksanniitistä pöytäliinaa. Häntä seurasi palvelustyttö, jonka piti auttaa rouvaa nostamaan ruokapöytää seinältä keskelle lattiaa.

Tätä piti katettaman ja pelipöytä oli siirrettävä porstuan kautta isoon edustupaan, joka jo oli ehtinyt lämmitä...

"Etkö voi odottaa, äiti, siksi kun tämä peli loppuu?"

Äiti ei vastannut; vaan jokainen tunsu rasitusta hänen vaitiolostaan. Tämä koski hänen kunniaansa, vasikanpaistia.

Ja he pelasivat vaieten eteenpäin, ikäänkuin rajulla höyryvoimalla.

Vihdoinkin virkkoi kapteeni, kun äiti yhä seisoi liikkumatta pöytäliina kädessä keskellä lattiaa:

"No, no, täytyyhän meidän tästä sitten siirtyä, Rönnov!" — — —

Makuukamarissa yläkerrassa pamppaili monta kiihkeätä sydäntä.

Jörgenin nukuttua, mielessään kuva luutnantista, joka aukasi suutaan ikäänkuin Pikku-Musta, kun se tuli ulos tallin ovesta, ja kun Torbjörg oli sammuttanut kynttilän, — hiipivät sisaret isolle, kylmälle, mustalle vintille. Siellä seisovat he kurottautuen yli käsipuitten ja tähystelivät alhaalla olevia turkkeja ja vöitä, jotka riippuivat lautaseinällä, ja ruoskaa ja miekkoja ja pullokoteloja, joita kaikkia tallinlyhty porstuan pöydällä himmeästi valaisi.

Paistinkäry nousi vintille, ja se tuntui niin maukkaalta ja lämpimältä; ja sitte vieraat menivät kukin punssilasi kädessään porstuan kautta edustupaan. He kuuluivat miten pöytää katettiin ja saattoivat sittemmin huomata, miten helistettiin laseja, naurettiin ja puhuttiin kovalla äänellä.

Jok'ainoa alhaalta kuuluva ääni selitettiin, joka sananpätkästä heidän janoava mielikuvituksensa jotakin sepitti...

He seisoivat siellä pakkasessa, kunnes hampaat järisi ja tärisi ja joka jäsen vapisi, niin että piti viimeinkin lähteä sänkyyn vähä taas lämpiämään...

He kuulivat, että tuolit ryskyen siirtyivät, kun vihdoin noustiin pöydästä, ja heidän piti taas mennä vintille, Thinkan ja Inger-Johannan, — Thea jo nukkui. Auttihan hiukkasen, kun he panivat jalkansa käsipuitten alimman riu'un alle tai jos he kyykkyivät alas ja istuivat jaloilleen.

Thinka kesti, koska Inger-Johannakin kesti; vaan viimein ei se hänelle kuitenkaan enää käynyt päinsä, hänen jalkansa olivat jo aivan tunnettomia. Ja nyt Inger-Johanna yksin riippui käsipuilla...

Omituinen, painava, yhteenjäätynyt punssi- ja tupakkahaju kohosi pakkasessa ylös portaita, ja joka kerta kun ovi avattiin ja näkyi tuo himmeä savunsekainen valo eduskuvasta, saattoi hän kuulla upseerein nimiä, naurun-hohotuksia, rajusti väitettyjä vakuutuksia, vannomisia kaikenlaisten mahdollisten ja mahdottomain, luonnollisten ja yliluonnollisten voimien kautta, ja niiden välillä remahti isän iloinen ääni, — kaikki tämä vaan katkaistiin pieniksi pätkiksi, sillä porstuan ovi heti avattua jälleen suljettiin...

Kun Inger-Johanna jälleen makasi sängyssä, muisteli hän, miten kapteeni Rönnov kaksi kertaa oli kysynyt hänen nimeään, ja sitte, miten hän pelipöydän ääressä oli sanonut: "minun tekisi mieleni ottaa hänet mukaani kuvernöörin luo, meitä tulisi ääretöin onni seuraamaan!"

Ja sitte virkkoi hän tämän vähän ajan perästä: "minä tarkoitan tietysti miten luutnantti pataknihtejään kohtelee", jota he eivät luulleet hänen muka ymmärtävän!...

Tuuli koveni: se tuiverteli ympäri talon nurkkia ja vinkui ja pauhasi suuressa savutorvessa vintillä .. ja Inger-Johanna kuuli vielä puoli-unissaan kapteeni Rönnovin sanovan: "Valtti! Valtti! Valtti! Valtti!"

* * * * *

Rouva taas käyskenteli talossa seuraavana aamuna avainrenkainensa kuten tavallista, vaan ei hän kuitenkaan ollut silmiänsä yöllä ummistanut.

Hän oli tullut vanhaksi ennen aikojaan, kuten niin monet muut emännät siihen aikaan, — vanhaksi siitä, että sai kokea halveksimista ja naurua, ettei saanut rahoja riittämään, että sai alati koukistua ja köyristyä, että aina piti näyttää siltä kuin ei hän olisi ollut mitään, ja kuitenkin hän oli kaikki kaikissa, — ainoa huolta pitävä ajatus talossa.

Mutta — "eläähän sitä miten hyvänsä lastensa tähden!" —

Se oli rouvan paras helpoituksen huokaus. Ja se aika ei ollut vielä tullut, jolloin äitien kesken syntyi kysymys siitä, eikö myöskin olisi velvollisuuksia oman persoonallisen elämänsä suhteen.

Vaan lapsilla oli lupapäivä, ja heti aamiaisen jälkeen syöksivät he edustupaan. Siellä seiso pelipöytä seinälle siirrettyinä ja sen päällä olivat kortit huiskin haiskin heitettyinä erälle paperille, jolle pelatessa oli laskuja tehty. Sitä oli viimeiksi käärretty kokoon ja toisesta päästä poltettu kuin sikaria; ja sen vieressä ajelehti kolme puhdistamatonta piippua. Toista ikkunaa pidettiin vielä auki, huolimatta siitä, että tuuli sitä renkutteli.

Tässä huoneessa oli jotain omituista, — joku kaikkiin esineisiin tarttunut haju, joka ... ei ollut juuri hyvä, ei, ... vaan siinä oli kuitenkin jotain merkillistä, — jotain, joka muistutti päättäneestä juhlallisuudesta!...

Ikkunan ulkopuolella seiso Iso-Ola, nojaten lapioonsa, jolla oli lunta luomassa, ja kuunteli Maritin kertomusta siitä, miten kapteeni aamulla oli jättänyt juomarahaksi kiiltävän puolentaalarin vieraskamarin pöydälle ja luutnantti oli pistänyt kaksi kahdentoista killingin kappaletta kynttilärautain alle, ja mitenkä rouva sitte aamulla oli ne piikojen välille jakanut.

"Luutnantti se kehtasi olla niin kitsas", tuumasi Marit.

"Etkö tiedä, sinä tyttö, että luutnanttia haukutaan, jos hän antaa yhtä paljon kuin hänen kapteeninsa!" tokasi Iso-Ola Maritin jälkeen, kun tämä kiiruhti aitan-avain kädessä ja jauhovakkanen kainalossa kyökin ovelle.

Kapteenin makuuhuoneesta röhisi hänen kuorsaamisensa koko aamupuolen. Vieraat eivät olleet panneet siis levolle ensinkään ja olivat kuuden aikaan aamulla, jolloin kyytihevonen saapui pihaan, lähteneet matkaan, — ensin nautittuaan myöskin toisen pullon Rönnovin intialaista aarakkia, ja kun

ryyppyllä, siansylytyllä ja vasikanpaistin loppuilla varustettu aamiainen oli heitä taaskin vahvistanut päivän matkaa varten. —

Mutta lupapäivää piti käyttää hyväkseen! sisaret kolisivat suksineen porstuassa, ja Jörgen harjoitteli sellaista vaarallista tepposta, että lasketteli alas portaita.

Pian he olivatkin pitkän, jyrkän mäen päällä navetan taustalla, — porkka vaakasuorana kumpasessakin kädessä tasapainoa kannattamassa ja nauha takana niskassa. Poukkopaikassa ei Inger-Johanna voinutkaan ylläpitää tasapainoa ja oli — ei, hän jäikin seisomaan!

Tuo tuli siitä, että hän vilkasi makuukamarin ikkunaan, nähdäkseen, josko isä häntä katselisi.

Tämä siellä käyskenteli ja puki päälleen. — Äiti oli vihdoinkin puolenpäivän aikana uskaltanut häntä herättää.

II.

Aaton aattona odotettiin Isoa-Olaa Pikku-Mustan ja tavarakuorman kanssa Kristianiasta, josta tämä kaksi kertaa vuodessa — juhannukseksi ja jouluksi, — oli hakemassa talon tarpeita.

Tänään oli jo yhdeksäs päivä menemässä; mutta tänlaisella kelillä, kun tie joka askeleelta upotti, ei voinut tulosta mitään varmuudella päättää.

Lasten ja vahdin rynnätessä alas liukasta, lumisohjuista mäkeä, saapui kuorma iltapäivällä; ja rasittavimmassa paikassakin, juuri törmän keskellä, hirnui Pikku-Musta ilosta, nähdessään tutut paikat ja ikävöidessään pääsemistä talliin, Ruskean viereen. Se oli täydesti hyvillään matkan jälkeen ja ponnisteli aivan vaahdossa päästäkseen ylös Giljen mäkeä.

Marit kokki ja Torbjörg seisoivat kyökin kuistissa; talon kolme tyttöstä oli täydessä toimesta hevosen ja kuorman ympärillä ja kapteeni tuli itse alas portaita.

"No, Iso-Ola! kuinka Pikku-Musta on jaksanut? Märkänä se on ja uuvuksissa, näen minä! Saitko univormuuni nappia?... Vai niin! — No, ethän tupakkaa unohtanut? Ja kello sitte, — taisivatko sitä korjata? — Onko sinulla luettelo tallella?... No, — vie nyt Musta talliin, sen täytyy saada erityinen kappi kouroja tänään. Mitä, mitä sinulla siinä on?"

Iso-Ola oli paitsi luetteloa vetänyt povi-taskustaan paperiin käärityn kirjeen — sinisestä postipaperista, sievä punanen sinetti päällä, kapteeni tarkasti sitä hämmästyneenä hetkisen. Siinä oli kuvernöörin rouvan päällekirjoitus, ja lakassa oli hänen nimimerkkinsä. Kapteeni kiiruhti sanaakaan sanomatta sisälle rouvansa luo.

Kaupungista tullut kuorma — tuo suuri puolenvuoden tapahtuma — sai koko talon huomion puoleensa. Sen sisältö huvitti kaikkia, ei ainoastaan lapsia. Ja kun Iso-Ola illalla istui kyökissä, jossa häntä tervetuliaisiksi kestittiin, ja kertoili käynnistään kaupungissa ja Mustasta ja mitä kummia he olivat kokeneet tässä ja tuossa mäessä, — ja kuorma painoi tällä kertaa ainakin puoli leiviskää enemmän kuin viime kerralla — niin ympäröi jotain loiston tapaista häntä ja samoin Mustaa myös!

Eräänä iltana oli Musta itse löytänyt oikealle tielle, ja kerran, kun Ola oli unohtaa suolasäkin kestikievariin, ei Musta tahtonut hievahtaa paikalta mihinkään, potki vaan ja lykkäsi takaperin, kun hän löi sitä ruuskalla, kunnes tyttö tuli portaille ja huusi, että säkki oli unohtunut, — sitte vasta menttiin!

Kapteeni oli mennyt sisälle ja käveli edestakaisin, kuvernöörin rouvan sininen postipaperikirje kädessä. Hän katseli hirmustuneena äitiin, joka näkyi huolivan enempi kuormasta kuin hänen esityksistään. Tämä oli vaan hiljaisena sanonut, että hän tahtoi puhua tuosta kaikesta vasta illalla.

"Tuosta kaikesta! — tuosta kaikesta, äiti! että Inger-Johannaa on kutsuttu sinne talveksi ... ja siitä saamme olla kiitolliset Rönnoville. Siihen ei tarvittane pitkiä tuumia! Päivän selvä asia! Mitä? Mitä?" jömisä kapteeni kärsimättömänä. — "Eikö se ole selvää?... Vai onko sinulla senkin asian suhteen jokin mutka mielessäsi?"

"Ei, ... ei, rakas Jäger!"

"No, jos niin on, ei sinun pitäisi viivyttellä kuorman tyhjentämistä noilla raskasmielisillä huokauksilla

ja salaisilla viittauksillasi, jotka aina ovat tekemäisillään minut hulluksi. Tiedät, että vihaan senlaista! — Minä aina puhun asiat suoraan ja kurjastelematta!"

"Minä ajattelin vaan sinun univormuasi, ja onko räätäli lähettänyt kotiin siitä jääneet vertatilkut."

"Olet oikeassa, olet oikeassa, Gitta!" Ja hän pujahti tulen kiivaudella ovesta ulos.

Kyökissä auaistiin ja suljettiin kääreitä vanhan monta vaihetta kokoneen kaapin edessä, jonne järjesteltiin rusinat, luumut, mantelit, erilaatuiset sokerit ja kaneelit kukin paikalleen. Tuon tuostakin luumu, pari rusinaa, kolme mantelia lankesi lasten osaksi; — ja ei voi kieltää, että tämä joulukuorman tyhjentäminen tuntui joulun aaton-aatolta!

Kapteeni seiso siinä ensin kiihkeänä etsimässä muste-astiaa, tupakkikääreitä ja väkeviä juomia, joita piti säilyttää kellarissa; — ne piti ensin saada ylös ja kaikki muut kapineet syrjään! Ja sen jälkeen lensi hän siellä edestakaisin musteesen kastettu hanhenkynä kädessä, verratakseen monioita laskuja yhteiseen suureen laskuun, jonka rouva oli kiinniittänyt kaapin ovelle.

"Äiti! — voitko käsittää tänlaista petosta?" huudahti hän rynnättyään laskun luo, joka kuitenkin hetken perästä huomattiin aivan oikeaksi, ja niin hän meni pyyhkien kynää punasen ruskeaan arkitakkiinsa.

Hänen kuumaverinen, lujaääninen, vähä hajamielinen luonteensa joutui aina vimmastuneeksi, nähdessään jonkun laskun; se vaikutti häneen samalla tavoin kuin punanen verka härkään, ja nyt, kun kaikki puolen vuoden laskut lentivät yht'aikaa hänen päällensä, hän sekä puski että puhkui. Tämä oli vanhastaan tuttu asia hänen rouvalleen, joka oli saanut erinomaisen taidon pidellä härkää sarvista.

Nuo tappiot, joita hän siis ei kärsinyt, saattoivat kuitenkin yhä kamalamman raju-ilman lähestymään, Äkkiä temmaten oven auki ryntäsi hän sisään.

"Seitsemänkymmentä neljä speciota, seitsemäntoista killinkiä!... Seitsemänkymmentäneljä — speciota seitsemäntoista — killinkiä! — siitä voi melkein tulla hulluksi. — Ja sitte vielä olet tilannut sokolaattia ... sokolaattia!" huusi hän, ääni kimeänä sulasta kiukusta.

"Hi, hi, hi, hi, onko meillä varoja senlaisiin?"

"Ja sitte vielä — mantelisaipuaa vierashuoneeseen!" Tämä sanottiin jo matalalla, syvällä baasi-äänellä, — "en voi ymmärtää, miten senlainen hanke on voinut edes mieleesi juolahtaakaan!"

"Rakas mieheni! sehän on annettu meille kaupanpäälliseksi, etkö näe, ett'ei sitä ole merkitty laskuun!"

"Kaupanpäälliseksikö? ... vai niin kaupanpäälliseksi... No niin, siitä vaan näet, kuinka he kiskovat! Seitsemänkymmentä neljä speciota ja seitsemäntoista killinkiä — se on kammoksuttavaa, suorastaan kammostuttavaa! Mistä minä voin semmoiset rahat toimittaa"...

"Mutta sinähän jo olet ne toimittanut, Jäger!. .. Muista, että väki kuulee!" kuiskusi rouva äkkiä; tämä hiljainen rukous tarkoitti sitä, että kapteeni jättäisi jonkun osan vihansa vuodatuksesta myöhemmäksi, kun he olisivat kahden kesken.

Nämä kapteenin useat rajut päänhuumaukset kaupungin laskujen johdosta olivat talolle tässä joulun edellä kuni puhdistava, jos kohta peloittavakin ukon-ilma. Alakuloisina ja ikävissään hiipivät lapset puuskausten aikana suojaan äidin luo, joka sai rajuilmasta enite kärsiä; mutta kun kapteenin askeleet jälleen kuuluivat ylhäältä konttorista, silloin jatkoivat he taas yhtä innokkaina ja uteliaina työtänsä, tirkistellen pusseihin ja puristaen niitä, jos ehkä löytyisi joku vahingossa jäänyt rusina tai korintti, kooten purjelanganpätkiä ja auttaen äitiä puntaria katsomaan ja saipuatankoa palasiksi leikkaamaan.

Näiden kiusausten aikana oli rouvan pitkä vartalo lakkaamatta kuin luokka vaivaloisesti kumartuneena tavaralaatikkojen yli, jotka olivat kyökin lattialle nostetut. Saviruukuista heinillä täytetyistä juurikopeista, pusseista ja äärettömästä joukosta harmaita paperikääreitä, joiden ympäri oli sidottu purjelankaa, katosi vähitellen niiden sisältö määrättyihin säilytyspaikkoihin, kunnes vehnäjauhosaikkikin, jonka Iso-Ola kantoi sisälle, tyhjennettiin jauholaatikkoon ruokakamarissa.

Kun kaappi sitte vihdoinkin lukittiin, seiso kapteeni kyökissä jo kahdenkymmenennen kerran. Hänen katseensa oli nyt kuin miehen, jonka un annettu kylliksi kauan odottaa ja vaivaantua ja hän naputti sormellaan rouvan olkapäälle harvakseen nuhdellen:

"Minun todellakin kummastuttaa, Gitta, ett'et sinä enemmän välitä siitä kirjeestä, jonka me tänään saimme".

"Minun on ollut vaikea ehtiä ajatella muuta kuin sinun suuttumuksiasi laskuista, Jäger! Nyt voisit sinä mielestäni tänä iltana vähä maistella sitä ranskanviinaa, jota saimme, jos se on kylläksi hyvää joulupunssiksi... Konjakki on niin kallista!"

"No, miksei!... Niin, niin, — laita vaan pian illallista!"

Kauraryynipuuroa tuotiin lautasissa sisälle ja sinistä maitoa kylmissä kupeissa; ne seisoivat pitkin pöytäliinaa kuin autiot saaret eivätkä olleet omiansa lyhentämään aikaa illallispöydässä.

Kun tarpeellinen määrä tätä oli nielaistu, ja lapset olivat lähetetyt vintille, istui kapteeni kyllä hauskasti ja mukavasti pöydän ääressä, — tupakki ja maistintoti ranskanviinistä edessään, jota paraikaa kyökissä valmistettiin joulupunssiksi; sieltä kuului myös vohvelirautain ritinää.

"Tee kyllin väkevää, äiti! — kyllin väkevää vaan, — niin voit panna huonompaa sokeria"...

"No niin!" sanoi hän, maistellessaan rouvan tuomasta kauhasta, "sitä voit hyvillä mielin tarita voudille!"

"Nyt tuo Marit kuumia vohvelia! — Niin, meidänhän piti puhua kuvernöörin rouvan kirjeestä..."

"Ymmärräthän sinä, Jäger, ett'emme voi lähettää lasta sinne, jos hänellä ei ole sopivia vaatteita varustettuna; hänellä pitäisi olla musta silkkipuku rippikoulua varten, kaupunginkengät, hattu ja monta muuta."

"Musta silkkipuku ripp —"

"Niin, ja pari muuta hametta, joita meidän pitäisi tilata Kristianiasta; — meillä ei ole varoja kaikkiin."

Kapteeni Jäger alkoi kävellä edestakaisin.

"Vai niin! — niin, niin!... Jos se on heidän tarkoituksensa, niin — arvelen, että kauniisti kiitämme pyynnöstä."

"Niin, senpä minä kyllä arvasin, Jäger! Sinä kyllä tahdot hedelmää, mutta uhrata sen edestä työtä siihen olet kyllä hidas!"

"Uhrata työtäkö? Uhrata kaikki rahani tarkoittanet!"

"Tarkoiton, että nyt voisit luopua noista kuudesta sadasta taalarista, jotka sait minun kanssani. Olen kyllä tarkoin ajatellut ja laskenut sitä. Inger-Johanna yksistään tulee meille tänä vuonna maksamaan yli sata taalaria ... ja kun Thinka lähetetään Rysylkeen, ei kaksikaan sataa riitä."

"Yli kaksisataa taalaria! — Oletko hullu? Oletko hullu ... suorastaan hullu? Luulen, että joku kaira päässäsi on kallellaan." Hän käväsi äkkiä poikki lattian.

"Kernaammin viskattakoon sitte tämä kirje heti paikalla uuniin!"

"Niin, niin! tiedäthän, että minun mielestäni kaikki on ymmärtäväistä mitä sinä teet, Jäger!"

Kapteeni pysähtyi suu ammollaan, pitäen kirjettä kädessään.

"... Ja se, että Inger-Johanna tulisi turvatuksi, ehk'ei olekaan niin tähellistä... Kuvernöörin rouva on tosiaan lähintä sukua. Eipä olisi mahdotonta tytön päästä perilliseksikään... Ei vainkaan, tee miten tahdot ja parhaaksi näet, Jäger! Sinä kyllä tämän asian ymmärrät paremmin kuin minä ... ja — jos sinä tuon edesvastauksen niskoillesi otat" ... rouva huokasi.

Kapteeni rypisti kirjeen kokoon, heitti rouvaan senlaisen silmäyksen kuin loukattu jalopeura ja seiso hetken aikaa lattiaan tuijottaen. Äkkiä viskasi hän kirjeen pöytään ja huuti:

"Menköön hän kaupunkiin! — mutta sotakustannukset ... sotakustannukset, äiti! niin olen palveluksessani oppinut, ne täytyy vihollisen maksaa. Ja kuvernöörin rouva pitäköön tietysti siellä huolta hänen vaatteuksestaan."

"Kuvernöörin rouva ei saa maksaa mitään, Jäger, — ei niin rahtuakaan! ennenkuin hän on päättänyt pidättäkö tytön luonansa. Me emme saa näyttää halullisilta tytöstämme pääsemään, vaan *hänen* pitää olla halukas saamaan Inger-Johanna; — ja pyytäköön hän meitä ensin kerran ja kaksi, ymmärräthän"...

* * * * *

Talvi tuli ulkona yhä kovemmaksi, mutta sitä ei tänä vuonna juuri paljo huomattu. Kahta lasta piti

varustettaman vaatteilla! Kangaspuut helskyivät, rukki surisi ja kerinlehdet kalskuivat takkavalkean kanssa kilpaa noina lyhyinä päivinä ja pitkinä iltoina. Äiti itse kehräsi kaikki hienot kuteet arkivaatteita varten. Siellä kudottiin, ommeltiin ja neulottiin sukkaa, jopa kirjaeltiin hienoa täysiliinaa, — "kumpaisellekin kaksitoista kappaletta kutakin." Ja koulutunteina kilvoitteli kapteeni yhtä ahkerasti ranskalaisen kieli-opin pänttäämisessä heidän päähänsä.

Tuo kuiva, jäinen pakkanen, joka paukkui talon nurkissa ja kiinitti kuuraa joka rakoon, kylmyys, joka nylki kädestä nahan kun tuli kinttaitta kosketelleeksi porstuanavaimeen, — joka saattoi lapset valittelemaan kun heillä ulkoa tullessa oli kädet kontassa ja nenä valkoisena ja joka jäät juomaveden korvoihin ja sankoihin, — sehän oli vaan tavallista vuoristossa! Suttunen yksitoikkoinen, surkea ulina, niiden pitkäveteinen nälän-ylvonta kuului jäältä yöt ja päivät Giljen mäillä.

Ajotie kannatti näillä vesillä kauan. Siinä sitä piisasi vielä kevätsulankin aikana; tosin oli se kulunut, vaarallinen ja kuultavan sininen ruskeine likaraitoineen pitkin pituuttaan.

Mutta, kun se sitte hajosi, ja jää suli auringonpaisteessa, levisi Giljen jyrkällä töyrällä, komppanianpäällikön talon takana valkenemaan pantuja kankaita, niin kiiltävän valkoisia, että näytti siltä, kuin lumi olisi unohtanut tästä paikasta menojaan mennä.

III.

Oli kesäsydän. Vuoristo oli hämäränä kuumuudesta, kaikki kukkulat olivat kuni savun sisässä.

Komppanianpäällikön talossa kävivät tytöt avojaloin, lyhyt hame ja väljä mekko yllä. Aurinko paahtoi, niin että pihka tahmeisena ja kirkkaana tiprueli hirsistä vasta rakennetussa sikoläätissä, jonka ovella Marit seiso sioille antamassa juomista. Kaivon luona oli rivi hiekalla pestyjä piimä-astioita kallellaan kuivamassa, jonkun varpusen tai västäräkin hypätessä kaivon ympäri tai seisoessa kumarrellen sen reunalla, ja liiteristä kuulussa puunhakkuuta iltapäivän hiljaisuudessa. Porstuan ovi oli auki ja sen varjossa makasi Vahti, leukojaan levitellen. Kapteeni oli nauttinut päivällis-untansa ja seiso pellolla katsomassa miten Iso-Ola hevosilla kynti vanhaa kesantoa, joka nyt oli raivattava pelloksi.

Puutarhassa surisivat mehiläiset. Melkein samalla yksitoikkoisella äänellä sopersivat Thinka ja Inger-Johanna huvihuoneessa katekismoaan ja sen selityksiä, kun he siellä istuivat käsikynkässä ja pää päätä vastaan kumartuneina noiden haljenneiden sinisten kansien ja tahraisten lehtien yli, 84:ltä aina 87:lle sivulle asti heidän tuli oppia illalliseksi; sormia pitivät he korvissa, ett'eivät häiritsisi toisiaan.

Viereisen puutarhan-aidan kohdalle lankesi varjo; mutta he eivät mitään nähneet eivätkä kuulleet, tuo pitkä raamatunlause ulottui aina toiselle sivulle asti.

Sitte sukkelasti yskäistiin puheen aluksi: "Uskallankohan keskeyttää nuoria neitosen maallisella asialla?"

He katsoivat molemmat yhtä aikaa ylös. Humalisto huvihuoneen seinustalla ei ollut vielä kokonaan kierrellyt purjelankoja myöten ylös.

Aidan yli kurottautui nuori mies — hän oli ehkä seisonut siinä kauankin! — melkein reunaton lakki tuuhean ruskean tukan päällä; kasvot olivat päivettyneet ja pöhössä. Ne olivat äärettömän kavalat nuo silmät, jotka sieltä heitä tuijottivat!...

Enempää ei kumpikaan nähnyt; sillä kuten yhteisestä suostumuksesta lähtivät he tätä ilmestystä pakoon ja juoksivat portista ulos, jättäen kirjat jälkeensä, ja ylös portaita äidin luo, joka seiso kyökissä laittamassa illallista:

"Tuossa seiso, — tuolla oli ... ulkona puutarhan-aidassa... Ei se ollut ensinkään senlainen, joka käy pyytelemään, tai jokin senkaltainen!"...

"Kuulusta sinä, Jörgen, mitä hänellä on sanottavaa!" sanoi äiti, joka helposti käsitti aseman, "tuota tietä — auki porstuan-ovi! Ole ikäänkuin tulevinasi sattumalta sinne".

Molemmat tytöt riensivät edustupaan kurkistaaksensa ikkunasta, uutimen raosta.

Ja vieras tuli isoja portaita kohti Jörgenin kanssa, joka äkkiä erosi hänestä ja meni kyökkiin.

Arkihuoneen ovella seiso Thea voileipä kädessä, rinkutteli ovea raolleen ja taas kiini ja katseli

vierasta; hän ei ollut tietänytkään koko asiasta.

"Onko isäsi kotona?"

"On kyllä, mutta sinun pitää mennä sisälle kyökin ovesta, kuulethan! ... ja odota siksi, kun on syöty illallinen; isä ei mene sitä ennen konttoriinsa." Thea luuli häntä joksikin työn hakijaksi.

"Mutta minä en tahdokaan konttoriin, näetkös".

Nyt tuli äiti itse; hän oli toki muuttanut hät'hätää siistin hameen päällensä, vaikka se olikin vähä vinossa.

"Vieras näen minä, joka varmaankin on kävellyt pitkältä tänään...
Tehkää hyvin, tulkkaa sisälle!"

Hänen hymynsä oli ystävällinen, vaan silmät sitä vastoin ankarat kuin upseerilla tarkastusta tehdessä. Ja tarkastettavana oli tässä tilaisuudessa reikiä ja paksulla rihmalla tehtyjä parsimisia ja suuri määrä revittyjä aukkoja, eikä ollut siis helppo päästä luulemasta häntä joksikin epäiltäväksi, kuleksivaksi henkilöksi, etenkin kun hän sisään astuessa huomautti:

"Minä tulen niinkuin mustalainen vuorilta, rouvaseni! Täytyy pyytää anteeksi että tänlaisena tulen luoksenne"...

Rouvan tarkasteleva katse oli ottanut kaikki huomionsa. Valkoinen raita otsassa auringon paahtaman päivetyksen yläpuolella sekä koko hänen tapansa käyttäytyä saattoi rouvan varovaiseksi.

"Ettekö tahdo istua, kyllä Jäger tulee pian" ... rouva teki itsellensä asiaa neulomapöytään ja sulki sen kiini; "sillä välin lähetän minä teille kupillisen maitoa."

Palvelustyttö toi sisälle suuren ympyriäisen maitoruukun ja meni jälleen pois.

Vieras kohotti suullensa ja mittasi sitte silmillään miten paljon oli juonut, joi taas ja katsoi uudestaan...

Se on suloista! — ei ensinkään emännän kaltaista, sillä hän se vasta näytti muikealta ja — hän huohti — peloittavan armolliselta!

Hän joi taas kulauksen.

No, nyt pitäisi jo lakata, mutta koska on niin...

Hän laski ruukun työpöyhjänä lautaselle.

Paras ryhtyä suoraa päätä hänen kimppuunsa!... Lopussa matkarahat jok'ainoa äyri... Tahdotteko rehellisen muotoni tähden lainata minulle neljä, — ei, se ei kuulu hyvältä, paremmin suoraa päätä 5 taalaria, niin pääsen niillä Kristianiaan asti?...

Pienet silmänsä vilkkuivat niin rohkeasti; — ja jos kapteeni vaan silloin olisi tullut... Ulkoa kuului askeleita...

Hän tuijotteli hajamielisenä eteensä, hän kertoi hiljaa itsekseen esityksensä... Sitä muuteltiin alin-omaa, ja nyt oli hän taas saapunut tuohon mutkikkaaseen kohtaan — rahan määrästä. Hän laski eikö kuitenkin riittäisi, jos hän pyytäisi neljää, — kolmea?...

Porstuassa rapisi, koira ryntäsi haukkuen ovesta ulos.

Se oli varmaankin kapteeni.

Nuori mies kavahti äkkiä pystyyn, vaan istahti taas, kuin vieteri uudestaan poukahtaakseen ylös.

"Sisällä huoneissako ... jokin veitikka, joka tahtoo puhutella minua?"...

Portailla noin puhuttiin.

Hetkinen vielä, ja kapteeni ilmestyi arkihuoneen ovelle.

"Minä tuhannesti pyydän anteeksi, herra kapteeni! minä olen sattumalta ... sattumalta"...

Tässä hän alkoi hämmentyä. Paha sattumus saattoi tänne toisen noista nuorista tytöistä, jotka hän oli nähnyt huvihuoneessa; tummempi heistä seurasi isäänsä sisälle, silloin se ei siis sopinut —

"... tullut ylhäältä vuorilta", hän jatkoi.

"Te ymmärrätte, ettei sitä voi silloin esiintyä niinkuin pitäisi"...
Viimeinen sanottiin sujuvasti kiireisellä tavalla.

Kapteeni ei ensi hetkessä näyttänyt juuri mieltyneeltä.

"Nimeni on Arent Grip"...

"Arent Grip!" toisti kapteeni ja katsoi häneen. "Grip? ... samanlainen käytös ja samanlaiset silmät!... Ehkä 'perpetuum'in' poika? Lurlejkin kadetin poika? — hän on maanviljelijänä jossakin vuonojen rannalla"...

"Hän on minun isäni, herra kapteeni!"

"Harrastaako hän yhtä ahkerasti vielä aatteitansa mekaniikassa?" kysyi kapteeni ivallisesti. "Kuulin, että hän oli johtanut veden myllystä navetan katon kautta, niin että lehmät saivat ruiskukylpyä, kun auaistiin luukku katossa!"

Inger-Johanna huomasi vieraan tekevän kärsimättömän liikkeen, ikäänkuin hapuilisi hän lakkiansa.

"Syntiä ... syntiä! — ettei se aika antanut isäni kaltaiselle miehelle tietoja!"

Vieras sanoi tämän senlaisella totisuudella, kuin olisi hän unohtanut kapteenin olevan läsnä.

"Vai niin, — niin isäsi! — Tehkää nyt niin hyvin, että jäätte meille illallista syömään, ennenkun jatkatte matkaa. Sano äidille, sinä Inger-Johanna, että tarvitaan ryyppy lisää ja myös voileipää. Teidän on kukaties nälkä, koska tulette vuoristolta. Istukaa!"

"Ja mikä on sitte teidän ... teidän ... asemanne tai virkanne tässä mailmassa? jos sitä rohkenen kysyä." Kapteeni laahusteli laattiaa pitkin.

"Ylioppilas minä olen! — ja kuulkaa, herra kapteeni!" hän nielasi ja alkoi käyttää tätä sopivaa tilaisuutta, kun he olivat kahden; "olin kyllä rohkea tulemaan tänne, vaikk'ette tunne minua"...

"Ylioppilas!" kapteeni pysähtyi keskelle lattiaa, "no sitähän minä uskoinkin niin varmaan, että olisin voinut panna pääni sen edestä pantiksi! Näin sen ensi hetkenä ... vaan vähän kuitenkin epäilin..."

"No niin", jupisi hän, "on luultavasti niinkuin isällä?" lisäsi hän hyväntahtoisesti. "Teidän isällemme oli vaikeat nuo tutkinnot."

"Minulla ei ole läheskään niin hyvää päätä kuin isälläni; mutta senlaisella, kuin minulla on, sain viime vuonna arvosanan laudabilis praeceteris."

"Vanhan ystäväni Fin Arentzen Grip'in poika!"... Kapteeni lausui kunkin nimen ystävällisellä äänenpainolla. "Teidän isänne oli todellisesti hyväpäinen, melkeinpä voisi sanoa nerollinen. Kun hänelle ei onnistunut upseeritutkinnoissa, niin syy oli ainoastaan hänen monissa poistamattomissa aatteissaan... Vai niin, ettäkö te olette hänen poikansa! — Niin, hän on sepittänyt minun puolestani monen norjalaisen kirjoituksen! Norjalaisesta kirjoituksesta aina olin pulassa, näettekös"...

— "Ja herra kapteeni!" ... pitkitti nuorukainen väsymättä, vaan nyt kovemmalla ja varmemmalla äänellä; "kun tällä tavalla luottamuksella käännyin teidän puoleenne"...

"Saat sanoa äidille", sanoi kapteeni, kun Inger-Johanna tuli sisälle pitkän, hoikan sisarensa kanssa, "että tämä vieras on ylioppilas Arent Grip, vanhan hyvän sotakoulu-kumppanini poika".

Seuraus tästä viimeisestä sanomasta oli se, että aiottu lautanen voileipineen ja ryyppyineen vaihdettiin tarittimen, jolle katettiin vähänen illallinen kapteenille ja hänen vieraallensa.

Vanha, punaiseksi puleerattu leipäkori oli täynnä mustia, ruskeita leipävuoluja, joista kuori oli irrallaan. Uuni oli niin paha kohokuorisiksi leipiä paistamaan, selitteli rouva, ja tuo harmaa taikinaraita tuli siitä, että taas viime vuonna komppanianpäällikön talossa niin paljo viljaa liian aikaiseen korjattiin!

Ylioppilas osoitti suunnattoman ruokahalunsa kautta, että hänen anteeksiantamuksensa puutteiden suhteen oli suora ja vilpiton. Noille käytännöllisille suurille suolanmuruille, jotka vesihelmien sisässä runsaassa määrin tuoreessa vuoristonvoissa piiloutuivat, keksi hän rivakkaan keinon, joka ei ollut sekään tarkastelevaa silmäystä vailla, — ainoastaan lyönti kerran, kaksi alapuolelle voileipää, niin suolankokkareet satoivat rakeina lautaselle.

"Tahdotte varmaankin savustettua lihaa lisää. Arvaan, ett'ette ole syöneet paljo tänä päivänä, — mene hakemaan, Thinka!"

"Pieni ryyppy vanhan juuston päälle ... vai miten?"

"Voitte uskoa, että monta hyvää vanhaa-juustoa me söimme Hyblenillä isänne luona, ja kun meillä oli pidot, niin lähetimme sitä hakemaan, niin että sitä kuletettiin vuoroon toistemme luo; — ja sitte söimme Bergenin omenia, joita hän sai laivottain kotoaan. Hän oli senlainen kokematon maalainen ja liian hyvä, — liian uskollinen senlaisille velikullille kuin me olimme. — Ooi, miten me etsimme läpitsensä hänen kaappinsa ja pyttynsä! — ja sitte laittoi hän kirjoituksemme kuntoon samalla; oikeastaan olikin ainoastaan hänen kirjoittamansa jok'ainoa vihko, minkä opettaja luokalle korjasi."

Kapteeni tyhjenti toisen puolen pitkästä ryyppystään... "Ohhoh!" — hän nosti lasin ylös ja katsoi sen läpi, kuten hänen tapansa oli...

"Mutta, tiedättekö, hänessä oli kuitenkin jotain kummallista. — Katsokaas, senlaista, joka aina näyttää olevansa maalta kotoisin, ei kutsuta edes korttiseuroihinkaan... En unohda koskaan sitä, kun hän ensi kertaa piti meille luentoa perpetuumista! Se oli tehty ainoastaan viidestä pyörän sisään kiinitetystä omenasta, sanoi hän! ja omenain tuli olla aivan matemaattillisesti sopivia. Se oli se seikka, joka hänelle tuhon tuotti; ihmiset tulivat hänestä puhuneeksi — kuten tietänette — — ja rupesivat pitämään häntä pilanaan; ja sitä kesti tutkintoihin asti"...

Ylioppilas teki muutamia levottomia nytkäyksiä.

Nuoret neidet, jotka neuloineen istuivat ikkunan ääressä, huomasivat nähtävästi myös, miten tämä nyt unohti itsensä! Hän oli koko ajan pitänyt jalkojaan tuolin alla ja koettanut toisella saappaalla peittää toista, ettei reikä ammottaisi saliin päin! He olivat hyvin iloisella tuulella eivätkä tuskin uskaltaneet katsoakaan toisiinsa ... hänellä oli isä, jonka nimi oli Perpetuum, — joka oli ollut kadettina, — joka antoi kylpyä lehmille!... Heidän isänsä saattoi olla hirveän lystikäs, kun oli vieraita!

"Ei hetkeäkään tarvitse epäillä, ettei hänellä ollut syviä tuumia... Mutta hän oli niin kumman itsepäinen, näettekös! Kun tulee hänen laillansa suoraan sydänmaan kylästä ja sitte alkaa väittelyä opettajansa kanssa siitä, mikä kirjassa on totta, mikä valetta, se ei käy päinsä, — ei erittäinkään väittely fysiikasta sotakoulussa... Ja sitte voitte ymmärtää, että siitä tuli ilveilyä"...

"Siitä panen kyllä pääni pantiksi, että isäni vaan ei väärässä ollut, herra kapteeni!"

"No niin, niin, ... se on tietty! — — No, mitäpä näistä!" mutisi hän... "No, — tehän saitte kuitenkin puolestanne praeceteris... Ottakaahan puoli ryyppyä lisäksi!" virkkoi isäntä vieraanvaraisesti, ikäänkuin suunnittaen ajatuksia toisaalle.

"Kiitoksia, ei! Mutta kerron teille, mitenkä isälleni on käynyt... Hänen laitansa oli aivan sama kuin erään metsäkoiran, jonka olivat saaneet henkikirjurille. Se oli niin hyvää rotua ja niin rohkea, että moista ei usein nähty; mutta sitte se oli eräänä päivänä purrut lammasta, ja siitä se oli kuritettava! Tämä tapahtui siten että se teljettiin lammaskarsinaan. Siinä seisojia pässiä ja lampaita sen ympärillä. Tässäpä tulee oikeat herrain päivät, luuli koira. Silloin tuli oinas päälle rynnäten, ja koira kaatui maahan. Mitä vielä, tuosta vähät! — mutta oinaan perästä tulla kapsahutti perätysten kaikki viisikymmentä lammasta kaps, kaps ... kaps .. . kaps ... hänen ylitsensä, niin että melkein pyöräytti. Taas he seisoivat vastatuksin, ja uudestaan syöksi oinas koiran päälle, ja — kaps, kaps ... kaps ... kaps ... kaikki, koko lammasmaan jalat hänen päällitensä juoksivat.

"Sitä sitte jatkui kaksi kokonaista tuntia, kunnes koira makasi aivan hiljaa ja pyöräyksissä. Se oli rangaistu, se ei milloinkaan enää lammasta purrut. — Mutta, miksikä se jälestäpäin kelpasi, pitää minun vielä puhua... Se oli sekin käynyt — sotakoulun läpi, herra kapteeni!"

Kun hän katsoi ylös, kohtasi hän rouvan tummista tarkastelevista silmistä katseen, vaan hänen huntupäänsä vaipui taas alas neuleen puoleen.

Kapteeni oli kuunnellut yhä tarkempaan. Juttu metsäkoiran parantelemisesta huvitti häntä; ja vasta viimeisistä sanoista huomasi hän, että sillä oli jokin merkitys.

"Vai niin, — Grip ystäväni, vai niin, sitäkö tarkoitatte! — Hm! en voi olla samaa mieltä; — siellä oli oivallisia opettajia ... ha, ha, — emme me myöskään olleet mitään lampaita, ystäväni! ... ha, ha, ha, ha — ennemmin olimme susia, jos ryhdyttiin meitä vastaan... Mutta senlainen rangaistus hyvälle koiralle oli häpeällinen, sen myönnän, ... ja jos... No, toinen puoliryyppy!"

"Kiitos, herra kapteeni!"

"Mutta mitä varten sanoitte tänne kulkeneenne, ukkoseni?"

Ruuan ja nautitun sydämen-vahvistuksen kautta oli tullut kuin uusi elo nuorukaiseen. Hän osoitti vaatteitansa ja olipa kyllä hävitön ojentamaan saappaitansakin esiin; polven kohdalla oli poikkipäin

pitkä neule.

"Minut voitaisiin kyllä panna pelätiksi kaikille niille, jotka tahtovat poiketa pois maantieltä... Kaikki tämä on seuraus siitä, että metsästys-alalla tapasin peuran-ampujan, oivan miehen! Se veitikka kertoi minulle niin kauan minkälaista on korkealla vuoristossa, että minun teki mieli seurata häntä."

"Erinomaisen järkevää", — mutisi kapteeni, "kun kustantaa poikansa Kristianiaan!"

"Olin tullut uteliaaksi, sanon minä, ja sinne sitä kiidettiin".

"Eikö tämä ole vielä hurjempi kuin isänsä! ... menee suin päin mustille, tietämättömille vuorille!"

... "Kaahittiin sitte 5 tuntia ylöspäin kivikkoa ja nelinkontin äkkijyrkkiä. Mutta en tiedä mikä kumma oikeastaan vuoristossa on; ei maa tuntunut jalkoihin; ilma oli hienoa ja keveää, ikäänkuin olisin ruumistani samppanjalla keventänyt; siitä ikäänkuin päihtyi. Olisin voinut käydä käsilläni, ja se ei olisi tullut kehenkään mitään koko avarassa maailmassa, sillä olinhan korkeimmalla! Enkä eläissä ole nähnyt senlaista näkyä, kuin sinä iltapäivänä seisoessamme ylinnä harjulla, — ainoastaan jäistä, valkoista, kiiluvaa lunta ja tummansininen taivas, huippu huipun takana suunnattomassa kirkkaudessa, niin kauas kuin silmä kantoi!"...

"Niin, on maar lunta kylliksi, ukkoseni! Sitä on talon räystäään korkeudelle pitkin koko talven niin kylmää ja valkosta, kuin suinkin toivoa sopii. Me katselemme sitä hyvinkin kylläksemme, mutta näyttäkää minulle kaunis vihreä niitty taikka oikea viljapelto, ukkoseni!"

... "Minusta näytti kuin olisi toinen jättiläisvuori aina sanonut viereisellensä: sinä surkea kapeasäärinen vaivanen, eikö sininen viima täällä puhalla sinua kumoon kuin paperilippua? Jos tahdot suureksi, niin ota meitä malliksesi!"...

"Olette saanut praeceteris, sanoitte, ukkoseni! Niin — niin — niin!... Mitäs sanoisitte siihen, jos pyytäisin suutarin korjaamaan saappaitanne hiukkasen tänä iltana?"

Sehän oli yhtä paljon kuin pyyntö jäädä sinne, yöksi! — olihan houkuttelevaa jättää lähtönsä seuraavaksi päiväksi...

"Kiitoksia, herra kapteeni, enpä voi kieltää että tuo olisi hyvin käytännöllistä."

"Sano suutarille, Jörgen, että hänen tulee korjata tämän herran saappaita, kohta kun on lyönyt korot niihin, joita minä huomenna käytän tientarkastuksella."

Vai niin — hän lähtee siis ehkä aikaisin huomenaamulla, — se täytyy siis toimittaa jo tänä iltana. Nyt kun tyttäret rupesivat korjaamaan pöydästä, oli paras käyttää tilaisuutta hyväksensä.

Kapteeni käveli edestakaisin lattialla.

"Niinpä niinkin, niin, niin... Tahdotteko nähdä kauniita sikoja, Grip?"

Ylioppilas nousi heti seisoalleen. Hän tarttui hattuunsa.

"Onko teillä niitä montakin, herra kapteeni?" kyseli hän innostuneesti.

"Tulkaa! — no, eihän se mitään tee, vaikka meidän täytyy mennä keittiön läpi ... tulkaahan tänne kuistin portaille! Näettekö tuon aukean kohdan tuolla metsässä?... Sieltä otimme hirret sikoläättiin kaksi vuotta sitten."

Hän lähti avopäin ulos pihalle.

"Marit, Marit, täällä on muuan, joka tahtoo nähdä porsaitasi. Nyt tulee tarkastus.

"Siinä on porsaita, seitsemänkin — näettekö?"

"Öh, öh, niin — kuuletko Marit..."

"Kas tässä maa pohjaa, näettekö. Tässä oli ennen kerrassaan vetelä lätäkkö; tuolta ylhäältä ojasta juoksi myötään vettä, mutta nyt, — näettekö rännin tuolla? — kuiva kuin ruuti."

Nyt tai ei milloinkaan on yritys tehtävä!

"... Ja nyt ne ovat kaikki herroiksi tuolla sisällä", jatkoi kapteeni.

"Kaikki seitsemän taalariako? — noh, mitä minä sanoin, kaikkiko viisi porsasta?"

"Mitä?"

"Tässä on lakkisi, isä?" sanoi Jörgen sisältä tullessaan... "Ja siellä on Foss'ista muutamia ihmisiä, jotka odottavat."

"Vai niin, — kurkistamme vaan vähän talliin."

Siellä seisoivat Musta ja Ruuna, olivat juuri valjaista päässeet, märkinä ja pörrösinä, auran vetämisestä pelloilta tultuaan.

"Oivallinen hinkalo, eikös ole? — ja näkösää täällä on, ei hevosten tarvitse kaihisilmäisinä tulla tallista pihalle... Puli, pu — li, onko se Musta hiessä?"

Siellä oli lämmin väkevä tallinhaju, — ja vihdoinkin...

"Herra kapteeni! minulla olisi teiltä jotain pyydettävää —"

"Mutta kuulepas, Ola!" huudahti tämä, "katso ruskean seimeä!... Mitä varten nuo riivatut lastut tuossa ovat? Kun se ei vaan seimeänsä pureksi!"

"Ho, ho, ho, — kaukana siitä!" nauroi Ola veitikkamaisesti; ei hän vieraitten läsnä-ollessa tunnustanut, että kapteenin ruskealla oli senlaisia elkeitä!

Kapteeni oli käynyt aivan punaseksi; hän sieppasi lakin päästään ja lähti tämä kädessä äkkiä ulos... "Mokoma jankuttaja olet sinä hevoshuutariksi"...

Hän ei enää tuntunut olevan taipusa pyyntöjä kuulemaan.

Illan siimespaikasta, ladon seinustalla tulivat esiin nämät mainitut kaksi miestä.

"Onko nyt sopiva aika tulla ihmisten luo?" vihoitteli kapteeni... "No niin, — pitää siis konttoriin taas!"

Sitä pikaa astui hän pihan poikki, vilkasi kaivolle ja viittaili arkihuoneen ikkunaa kohti:

"Pikkutyöt! ... Inger-Johanna ... Thinka!" huusi hän yhä kovemmalla äänellä. "Kysykää äidiltä, pitääkö lihakkapaleen olla tuossa kaivon päällä mätänemässä."

"Marit on nostanut sen ylös, se paistetaan tänä iltana", koetti Thinka hiljaisena puolustella.

"Niinkö? — Eihän sen siltä tarvitse olla Vahdin saatavissa!..."

"Viekää ylioppilas puutarhaan, että hän saa syödä muutaman viinimarjan!" Tämän hän huusi ovesta, juosten samalla ylös konttorin portaita.

— Arent Gripin tuuheatukkainen ruskea pää mataline lakkineen pisti viinimarjapensaitten välistä pitkän hetken pellavatukkaisen, solakan Thinkan vieressä näkyviin. Hän puheli alussa koko lailla paljon, ja hänen vilkkaat, ruskeat silmänsä eivät Thinkan mielestä näyttäneet ensinkään pahoilta; ja Thinka alkoi tuntea oikein lämpimiä tunteita häntä kohtaan.

* * * * *

Grip löysi seuraavana aamuna korjatut ja siistityt saappaansa vuoteensa vierestä, ja sisälle tuotiin tarittimella sekä kahvia että aamiaista. Hän oli sanonut lähtevänsä aikaisin.

Nyt ei ollut enää arveleminen, vaan tuo ratkaiseva askel oli ummessa silmin, suin päin heti otettava!

Hänen tullessaan makuuhuoneestaan, seisoivat kapteeni portailla piippuaan polttaen. Hänen punasessa niskassaan, jossa sotilaskauluksen solki kimalteli, pisti peruukin alta muutamia harmaita hiustukkuja esiin. Hän katsoi tyytymättömän näköisenä aamu-usvaa, tutkien pitikö sen laskea vaiko nousta, voisiko hän siis alkaa heinäntekoa...

"Vai te ai'otte lähteä nyt, ukkoseni?"

"Herra kapteeni! voitteko ... tahdotteko lainata minulle" — ensi rohkeudessa aamulla oli hän tuumaillut pyytää viittä, mutta portailla se jo hupeni neljäksi ja nyt pyysi hän kapteenin edessä seisossaan — "kolme taalaria? Olen menettänyt jok'ikisen killingin, mitä minulla oli Kristianiasta lähtiessäni. Lähetän ne heti postissa takaisin!"

Kapteeni yski. Hän oli pari kertaa aavistanut jotain tänlaista tuon veitikan elkeistä eilen... Niinpä kyllä — tuonlainen ylioppilas, siinäkö olisi miestä lähettämään rahakirjeitä!

Hänen suunsa vetäysi häijyyn nauruun. Mutta äkkiä näytti hän jälleen hyväntahtoiselta ja sanoi suopealla äänellä:

"Kolme taalariako sanoitte? — Jos minulla edes itselläni olisi senkään verran, ukkoseni! — vaan täällä on tavan takaa kesäiseen aikaan raha mennyt menojaan tuulen muassa"...

Hän pisti kätensä takin povitaskuun ja sitte neuvotonna jälleen tyhjänä ilmaan.

"No niin! ... niin!" tuli tuskaloisen hetkisen perästä. "Jos varmasti saan rahani takaisin, niin voinhan kuulustella äidiltä eikö hänellä olisi muutamia äyriä antaa talouden kassasta ... senkään verran jotta voitte edes päästä voudin taloon taikka pitäjänkirjurille. Ne ovat hyviä ihmisiä, tunnen heidät; he auttavat, kun vaan sanankaan sanoo!"

Kapteeni lähti ahneesti piippuansa imien kyökin ovea kohti äidin luo, joka seiso i ruokahuoneessa aamiaista jakamassa; hänellä oli heinäväkikin talon ruuassa.

Kapteeni viipyi jotensakin kauan.

"Totta tosiaan olikin äidillä kolme taalaria, ne minä häneltä anastin teitä varten.

"Ja siis hyvästi jääkää! Lähettäkää joskus kuulumisia itsestänne"...

"Lähetän kyllä ja rahoja myös!" ja ylioppilas lähti mielissään matkaansa.

Äiti oli ensin seisonut ääneti, hetkisen aikaa ummistaen huuliansa, vaan sitte ilmaisi hän ehdottomaksi mielipiteekseen sen, että jos kapteeni auttaisi, niin tulisi hänen heti antaa kaikki kolme. Tiettiinhän, ettei heillä liikoja ollut... Sillä ei ollut suotavaa, että tuo vieras juoksisi henkikirjurin ja voudin talossa ehkäpä pappilassakin, sen tähden kun hän ei olisi muka saanut kuin muutaman äyrin Giljellä!

— Thinka kertoi kerran toisensa perästä kaikesta, mitä hän ylioppilaan kanssa oli haastellut.

"Mitä hän sitten sanoi?" tutki Inger-Johanna.

"Hän oli niin hupainen koko ajan, niin, en ole milloinkaan kuullut niin hupaista!"

"Noh, etkö sitte muista jotain siitä mitä hän sanoi?"

"No niin — todellakin, hän kyseli, miksi luet ranskaa. Sinusta tehdään kenties papukaija, niin että muiden mukaan voisit haastella, kuin kaupunkiin tulet"...

"Vai niin, — mistä hän tiesi, että minä lähtisin kaupunkiin?"

"Hän kyseli, kuinka vanha sinä olet, ja sitte sanoin, että kohta pääset ripille ja kohta matkustat sinne. Hän tuntee hyvin kuvernöörin perheen; hänellä oli ollut kirjoitusta tai muuta senlaista heidän konttorissaan ylioppilaaksi tultuansa."

"Niin, senlainen tuttavuus!"

"Mutta sinä et sopisi sinne, sanoi hän; ja tiedätkö miksi?"

"En."

"Tahdotko tietää? Sinä laulaisit muka liian paljon omalla nokallasi."

"Mitä ... sanoiko hän niin?" Inger-Johanna rypisti otsaansa ja katsoi terävästi ylös, niin että Thinka kiirehti lisäämään:

"Sen, joka tulee sinne, pitäisi voida mukautua kuin lanka kuvernöörin rouvan ympäri, — sanoi hän, ... olisipa vahinko, jos niin aikaisin katkeaisi kaunis niskasi."

Inger-Johanna heitti päänsä somasti taaksepäin ja hymyili. "Onko nyt kuultu mokomia!"

* * * * *

Thinka oli matkustanut Rysylkeen. Hänen paikkansa pöydässä, asuinhuoneessa, makuuhuoneessa, makuukamarissa oli tyhjä. Kapteeni vähä väliä kutsui häntä...

Eikä ollut Inger-Johannakaan kotona kuin tänä viimeisenä iltapäivänä enää.

Hylkeennahkainen kirstu uusine rautavanteineen oli porstuassa ammollaan auki täyttämistä varten. Kärryjen rattaita oli vasta voideltu liiterissä, niin että rasva tiprueli aksiloista, ja Iso-Ola, jonka

seuraavana aamuna tuli lähteä kyytiin tuolle kolmipäiväiselle matkalle, syötti Pikku-Mustalle kuroja.

Kapteenilla oli sinä päivänä paljo vaivaa; ja matkakirstun ahtaamista ei kukaan osannut niin hyvin kuin hän!

Äiti toi hänelle tarkkaan toisen kappaleen toisensa perästä noita uusia kalliita vaatteita; Giljen liinaa vaan ei tarvinnut hävetä, ei kuvernöörin rouvankaan edessä...

Vaan se oli onnetonta, että veri niin nousi Jägerin päähän kun hän oli kumarassa!...

"Hei!... Kas niin! — En ymmärrä, mitä ajattelet, äiti! kun tuot tuonlaisen kantamuksen pumpulisukkia yht'aikaa?... *Sitä* minä tahdon ja *sitä* ja *sitä*!"

Se oli tietty, hän oli tottunut matkustamaan...

"Mutta sinä et kärsi kumartua noin paljon, Jäger!"

Kapteeni ojensi itsensä äkkiä suoraksi:

"Luuletko Ison-Olan ymmärtävän niin paljo kuin voidella hevosen niskalyötöstä Riian palsamilla ... ja ymmärtävän ottaa sitä pulloa laukkuunsa. Jos en minä olisi taaskaan sitä muistanut, niin olisi Pikku-Musta ajettu pilalle. Juokse, Thea, sanomaan sitä hänelle."

"Ei auta!" puhkuili kapteeni kärtyisästi, "minun täytyy itse mennä katsomaan, että se asia toimitetaan kunnollisesti!"

Siellä tuli hetken hiljaisuus siksi kunnes kapteenin askeleet lakkasivat kuulumasta. Silloin alkoi äiti suurella kiireellä kirstua täyttää:

"Paras on estää isältä päänhuumausta!"

Kirstun sisällys kohosi kerros kerrokselta kunnes valkonen käsiliina pantiin päällimmäiseksi peitteeksi, eikä enää puuttunut muuta kuin kannen päälle istuminen ja lukon kiinni vääntäminen. —

Illemmällä oli suurin homma ja vaiva ohi. Äidin makeista makein voipuro ja viinimarjakaste oli jo pöydällä juhlallisena muistutuksena siitä, että yhtä vähemmäksi jälleen oli tuleva perheellinen piiri.

Syötiin ääneti, muuta melua kuulumatta kuin hopealusikkain kolinaa.

"Tuossa, lapseni! Ota isän suuri kuppi... Ota se, koska isä sitä tarjoo!"...

Totta tosiaankin, hän oli kaunis tuo silmäterä!... Kas vaan käsiäkin, kun hän syö! — hän oli kalpea ja hieno kuin muna.

Kapteeni huokasi ahdistetuin mielin ja lykkäsi lautasen pois luotaan.

Kyöneleet puhkesivat Inger-Johannan silmiin...

Ei kukaan tahtonut lisää...

Nyt käveli kapteeni edestakaisin hyräillen ja lattiaan tuijottaen...

Oli surkeaa nähdä isää niin suruissaan.

"Kirjoita kerta kuukaudessa, lapseni, — ja tarkasti kaikesta, kuuletko? — vähäisiä ja isoja asioita ... niin isälläkin on jostain iloita!" kehoitti äiti, heidän korjatessaan ruokaa pöydästä. — — "Ja kuulepas vielä, Inger-Johannani!" jatkoi hän, kun he olivat kahden kesken ruokakamarissa, — "jos niin on, että kuvernöörin rouva tahtoo lukea kirjeesi, niin pane pieni risti kirjeen alle... Mutta, jos sinulla on jotain vaikeuksia, niin mene täti Aletten luo piispan taloon, — niin saan kuulla siitä, kun Iso-Ola käy kaupungissa... Tiedäthän, ett'ei isä kärsi mitään hentoa tunteellisuutta."

"Kuvernöörin rouvako lukisi mitä minä kirjoitan sinulle ja isälle? — sitäpä tahtoisin nähdä!"

"Sinun täytyy mukautua hänen tahtonsa jälkeen, lapseni! Se on helppoa, jos sinulla vaan on hyvä tahto ... ja täti on niin kovasti hyvä kaikille, joista hän pitää, ja jotka tekevät hänen tahtonsa mukaan... Sinä tiedät miten paljo siitä riippuu, jos sinä tulet hänen suosionsa — kyllä ymmärrät — saat ehkä jotain häneltä periä. Kun hän sinua käski luoksensa, ajatteli hän luultavasti ottaa sinua tyttären sijaiseksi."

"Minäkö muitten tyttäreksi? — minut otettaisiin pois sinun ja isän luota! Ei milloinkaan, mieluisammin en ikinä sinne matkusta!"...

Inger-Johanna istahti jauhokirstun kannelle ja alkoi ääneen itkeä.

"No, no, tyttöni!"... Äiti silitteli kädellään hänen hiuksiansa; "me emme tahdo sinua kadottaa luotamme, sen kyllä voit arvata" ... hänen äänensä vapisi... "Tätä tehdään sinun omaksi hyödyksesi, lapseni! Millä luulet teidän kolmen tytön tulevan aikaan, jos isä kuolisi? Meidän pitää iloita, kun näin edullinen tilaisuus taritaan, emme saa sitä hyljätä ... muista sitä, muista alati sitä, Inger-Johanna! — Sinulla on kyllä ymmärrystä, vaan opi myös hallitsemaan tahtoasi; juuri siinä sinua uhkaa vaarat, lapseni!"

Inger-Johanna loi silmät äitiinsä melkein tuskan katseella. Kipeä taistelu syntyi hänen tajunnassaan... Häntä, joka aina keinon keksi, näkyi nyt äkkiä neuvottomuus hämmentävän...

"En siedä, että tyttö on poissa näkyvästäni tänä iltana, — annatte minun olla yksin tuolla sisällä!" sanoi kapteeni, tullessaan narisevasta ovesta... "Et ajattele ensinkään, äiti, miten yksinäiseksi ja ikäväksi tämä tulee minulle!" Hän puhkuili kuin valaskala.

"Nyt tulemme kaikki sisälle... Ja ehkä isä laulaa vähäsen tänä iltana?" kehoitti äiti.

Kapteenin uljas, vaan tähän aikaan jo hieman ruostunut basso-ääni, oli hänen ylpeytensä aiheita nuoruuden ajoilta.

Pianolta korjattiin kirjat ja paperit, kansi oli avattava, kun isä lauloi.

Siinä se seiso, tuo vanha soittolaite keltaisine hampaineen ohuein tärisevine äänineen ja useampine katkenneine kielineen; ja äiti säesti laulua, vaan jäi siellä täällä jälkeen, ikäänkuin pussi, joka putosi kärryiltä, hevosen kuitenkin väsymättä laukatessa tietä eteenpäin. Isän maltittomuutta hän sieti stooillisella levollisuudella.

Tänä iltana esiteltiin "Vikingabalken" ja lauluja Frithiofin sadusta... Hän lauloi, niin että ikkunanruudut tärisivät.

IV.

Vuosi oli taas yksi vierinyt — joulukuusi oli mennyt, oltiin puolivälissä helmikuuta.

Kapteeni istui kahden kynttilän ääressä polttaen tupakkaa ja lukien. Pöydän toisessa päässä sai Jörgen käyttää kynttilän valon hyväkseen, kun hän siinä istui läksynsä; hänen piti siinä venytellä määrätty tuntinsa, siitä vähän väliä, taisiko läksynsä vai eikö tainnut niitä.

Kuuraiset ikkunarudut kimeltelivät kuutamossa valkoisina kuin marmori; niistä kuvastui toinen ikkuna arkihuoneen pimeälle peräseinälle.

Kuuluipa varmaan kulkusia!...

Jörgen kohotti keltaista, karkeatukkaista päätään kirjasta ylös. Hän kuuli sen jo toistamiseen kaukaa joltakin ahteelta.

"Minä kuulin kulkusia tieltä", mutisi hän ... "hyvin kaukaa."

"Loruja, — lue läksyjäsi vaan, poika!"

Mutta vaikka kapteeni näytti olevan tutkimisiinsa lujasti kiintynyt, tarkkailivat hänen korvansa kuitenkin jokaista ääntä...

"Kauppiaan aisakello se on, luulen minä, se kuuluu niin komealta", virkkoi Jörgen jälleen.

"Jos vielä kerran minua häiritset, niin saat kuulla kulkusten helisevän ympäri korviasi!"

Maakauppias Öjseth oli niitä vieraita, joita kapteeni kaikkein epäkernaammin olisi nähnyt taloon saapuvan! Tämä kirjoitti, kirjoitteli uudestaan ja uudestaan muistuttamaan kolmestakymmenestä taalaristaan, joiden hän luuli muka saamattomissa olevan... "Hm, hm", mutisi kapteeni punaisena kasvoista ja luki eteenpäin lujasti päättäen, ettei tahtonut nähdä tuota miestä ainakaan ennenkuin seisoisivat huoneessa suutatusten.

Aisakello vaikenä todellakin pihalla.

"Hm, hm!"...

Jörgen kavahti pystyyn.

"Siirry sinä, poika, vaan paikaltasi, niin hakkaan sääresi ja kätesi palasiksi!" raivosi kapteeni punasena kuin kupari. "Istu, — istu hiljaa ja lue!"

Hän itse istui myöskin hiljaa. Tuo kauppiasraato saa kyllä itse panna kiini hevostansa tankoon porraspäässä ja auttaa itseänsä miten parhaiten taisi.

"Ulkona puhutaan ... Iso-Ola"...

"Suusi kiini!" sanoi kapteeni synkällä, syvällä bassoäänellä ja iski poikaan senlaisen silmäyksen, joka olisi voinut naulata lattiaan kiini.

"Mutta, isä, sehän on" — Samassa retustettiin häntä tukasta ja hän sai aikamoisen korvapuustin, niin että hän lensi keskelle lattiaa.

... "tohtori!" ulisi Jörgen.

Samassa hetkessä nähtiinki että Jörgen oli todellinen marttiira, sillä tohtorin lyhyt, neliskulmainen olento ilmestyi oveen.

Turkit olivat napista auki ja hänen pitkä vyönsä laahasi maata. Hän piti kelloa kädessään:

"Paljoko kello on?"

"Sinä, sen kadotukseen tuomittu helvetin sikiö, sinähän siinä tuletkin, Rist!"...

"Paljoko kello on, kysyn minä, katso!"...

"Ja tämän tähden olen täällä Jörgeniä kurittanut... No, no poika! Pääset läksyistäsi ja saat pyytää siirappia puurolle tänä iltana. Juokse pian äidin luo ja sano, että Rist on täällä!"

Kapteeni aukasi kyökin-oven: "hoi Marit! ... Siri! — — tulkoon piika sisälle vetämään päällyssaappaita tohtorin jaloista! Koko seurakunnan taudit istuvat kai vaatteissasi".

"Paljoko kello on, kysyn minä, — etkö voi katsoa!"

"Viisi minutia yli puoli seitsemän."

"Kolme penikulmaa ajettu kahdessa ja neljännestunnissa Jölstadista Liinukalla tänne asti, — sepä on jotakin!"

Tohtori oli saanut turkit yltään. Tuo lyhyt, vantera mies leveine kasvoineen ja punaisine partoineen seisoi melkein uponneena suuriin, pitkävartisiin matkasaappaisinsa:

"Ei, ei!" tiukkasi hän palvelustytölle, joka aikoi vetää niitä hänen jaloistaan... Kuulepas, Jäger, tuletko kanssani pihalle koettamaan Liinukan toista takajalkaa. Se alkoi vähä nilkuttaa, niin näytti minusta tuolla eräessä ahteessa ja ontua."

"On kaiketi hiemasen nyrjähtynyt!" Kapteeni sieppasi kiihkeänä lakkinsa pianon päältä ja seurasi vierasta.

He seisivat reen vieressä vähissä vaatteissa jäisessä pakkasessa ja tarkastelivat Liinukan reisiä ja nostelivat sen vasenta takajalkaa. He seurasivat sitä talliin vielä tarkempaa tutkimusta tehdäkseen.

Kun palasivat sieltä, olivat he kiivaassa väittelyssä.

"Sen minä sanon, että yhtä suurella syyllä voit sanoa sillä olevan räkätautia takajaloissa... Jos et paremmin ymmärrä ihmisten parantamista kuin hevosten, niin en anna neljää äyriä koko tohtorin tutkinnostasi."

... "Se sinun Ruskeasi, Jäger! Kummallistapa ruokaa se syö. Eihän se toki mahtane pelkkiä seimenlastuja syödä?" ilkkui tohtori veitikkamaisella ivalla.

"Mitä? — näitkö sinä sitä, sen ... lurjus!"

"Kuulinhan sitä, kuulin, — panihan se kuin saha siellä pilttoossansa.

Mokoma junnari on sinua veijannut oikein hyvänpäiväisesti!"

"Eikä niinkään, ei niinkään! Vuoden kuluttua se jo on yhtä komea kuin muutkin Jägerin hevoset... Mutta sen sanon, että hyvän kaupan teit, kun ostit Liinukan viidelläseitsemättä."

"Kuudellakymmenellä ja harjakannu päälliseksi ... mutta minä en sitä möisi, vaikka tuossa paikassa siitä antaisit sata!"...

Edustuvassa odotti rouva.

Aslak oli telannut jalkansa viime torstaina hirsimetsässä, — rouva oli sitonut haavan; — ja itsellinen Andres makasi keuhkokuumeessa; lukkari oli käynyt iskemässä suonta; lapsia oli tupa täynnä ... mikä tulisi neuvoksi jos isä kuolisi!

"Vetäkää muutamia kuppisarvia selkään, ja jos hän ei siitä virkoo, niin pitää vielä hyvästi suonta iskeä".

"Hän oli pyörtyä viime kerralla", muistutti rouva vähän arvelevaisena.

"Laskekaa verta pois! laskekaa verta pois! — Veren pitää vähetä rinnasta, muuten polte hänet lopettaa. Huomenaamalla menen tupaan katsomaan häntä... Ja Thean kaulaa pitää voidella kamferttilinjamentilla, kääritään villasukka ympärille ja sitte sänkyyn hikoilemaan — ja kelpo lusikallinen resiini-öljyä tänä iltana! — Kamfertilla voitte myös voidella ruotimuorin sydänelustaa, jos hän kovasti rupeaa valittelemaan. Saatte sitä lisää vielä"...

— Illallisen jälkeen istui talon vanha ystävä piippuineen ja punssilasineen toisessa päässä sohvaa ja kapteeni toisessa. Tuo punanen hohde tohtorin nenällä ja poskilla ei yksistään ollut seurauksena tästä muutoksesta pakkasesta huoneen suloiseen lämpöön. Ihmiset puhuvat, että hän vanhanpojan yksinäisyydessään aika lailla lohdutteli itseänsä väkevältä maistuvilla.

He olivat jo pakinoineet kylläksi asti hevosista ja viimevuotisista muistoistaan Mon kartanosta, kunnes nyt puhe kääntyi perheellisiin seikkoihin.

"On, näetkös, kuulumisia sekä kaupungista että länsipuolelta... Vanha Alette-täti kirjoitti ennen joulua, että kuvernöörin rouva nyt kyllä on saanut luokseen sen, jonka kanssa hän sai koetella sekä makeat että karvaat"...

"Enkö sitä sanonut?" sanoi tohtori, "ensimmäinen, mikä maneesissa on tehtävä, on hevosen luonteen tutkiminen. Ja Inger-Johannan luonne ei ole taipuvaisimpia; sitä pitää hyvyydellä voittaa."

— "Ja ett'ei käly koskaan ollut ajatellut moisten syntyperäisten ainesten siinä määrin voivan kehittyä autiolla maaseudulla."

Kapteeni veteli kiihkeänä savuja piipustaan ... kun se äiti nyt päättäisi tuon pitkällisen pöydästäkorjaamisen, että vihdoinkin saataisiin esille tyttärien kirjeet!

"Voit ajatella, että se on vasta omituinen pelikaani tuo henkikirjuri Rysylke'ssä! — komentelee ja tömisee ... pitää ihmiset kurissa niin hyvin kodossaan kuin konttorissa. Mahtaneekohan tuo milloinkaan hakea sieltä pois: sillä sitä hän uhkailee joka kerta, kun näkee jonkin viran olevan avoinna, kirjoittaa Thinka..."

"Anna meille kirjeet, äiti! — ja silmälasini", virkkoi kapteeni, kun rouva tuli sisälle.

"Ensin se kirje, joka tuli Marraskuussa, niin saat sinä, Rist, kuulla kummityttösi tulosta kuvernöörille"...

... "Kun Iso-Ola nosti kapineita kadunpuolisesta ovesta ylöskäytävään, oli minulla eniten halua istua uudestaan rattaille ja ajella toiset kolme päivää takaisin kotiin; mutta sitte ajattelin samassa: paras on marssia rohkeasti eteenpäin, kuten isä sanoo! Minä menin portaita ylös palvelijan ohitse ja aukaisin oven. Siellä oli niin valoista ja naulikoilla paljo päällysvaatteita, hattuja ja huiveja, ja pari kertaa pujahti ohitseni pari palvelusneitsyttä kantaen tarittimia ja teekuppia, katsomatta vähääkään minuun. Mutta minä ajattelin, että se, joka nyt tällaisiin oli joutunut, oli juuri teidän tytärkultanne! Päällysvaatteet riisuin yltäni yks kaks; — naputin ovelle kerran, kaksi, olin kuin unissani, ja sitte tartuin lukkoon ja väänsin sen auki. Kas niin, siellä ei ollut ketään! Siellä oli toinen ovi ja sen edessä uutimet, joita tarvitsi vaan hiukkasen vetää syrjään ja — samassa pujahdinkin niiden läpi ja seisoin keskellä kaikkea! Niin, mitenkä tästä kertoisinkaan. Se oli nurkkahuone, tuo, johon saavuin; siellä on pelkkiä mahognysia huonekaluja ja pehmeiksi topatuita nojatuoleja ja sohvan yläpuolella on kultapuitteisia tauluja; kaikki jotenkin tummaa. Mutta tuosta en nähnyt rahtuakaan silloin, sillä minusta näytti ensimmältä kuin olisi ollut melkein pimeä. Mutta siellä oli

tuonlainen suloinen hämäryys vaan. Korkean pöytälampun päälle oli pantu varjostin, ja lampun ympärillä oli kokonainen seura! Nurkkasohvassa istuivat rouvat juoden teetä ja monta muuta.

"Minä seisoin keskellä lattiaa, ja luulin, että punasenuuskeassa arkihameessani ei olisi moitteen syytä.

"Täti Zittow!... Sain minä sanotuksi.

"Kuka se on?... Mitä?... Eihän vaan rakas Inger-Johannani? — Mieheni sisarentytär! sanoi eräs nainen pöydän luota... Sinähän olet kuin tuore metsän ruusu, kun vielä on sadepisareitakin kasvoillasi ... ja kylmä näyttää sinun olevan! — hän tarttui minua kädestä kiinni. Mutta näin kyllä hänen katselevan pukuani. Saat nähdä, että se on liian pitkä liivistä — sanoin minä; samaahan sanoin jo kotona! Mutta sitte unohtui koko pukuni, sillä tuohan olikin täti ja hän syleili minua ja sanoi: tervetultuasi, rakas lapseni! Arvaan että kuppi kuumaa teetä nyt on hänelle hyväksi, neiti Jörgensen! Ja käsketään Minan laittaa hänelle makuuhuone kuntoon ylhäällä vintillä! Ja sitte vei hän minut istumaan pehmeään nojatuoliin seinällä.

"Siellä istuin minä hämärässä teekuppi ja rinkeli kädessäni, — millä tavoin ne minulle tulivat sitä en muista, — ja ajattelin minäkö tässä istun vai kuka?

"Ensin ei ollut helppoa nähdä niitä, jotka istuivat ympäri huonetta pehmeisin nojatuoleihin vajonneina. Aivan minun ääressäni kiikkui ylös ja alas kannuksella varustettu jalka ja punaraitanen housunlahe. Silloin tällöin pisti silmiini joku komeasti kirjaeltu, valkoinen kaulus, kun joku nousi asettamaan kuppinsa pöydälle. Lampun varjostin muodosti ympyräisen valopiirin huoneeseen, tuskin puolen kyynärän etäisyydelle pöydästä.

"Oi, kuinka siellä oli leposaa ja hienoa!

"Aivan lampun varjostimen alla istui täti kumartuneena jonkinlaisen mustan laitoksen yli, jossa oli neekeripoikain kuvia ja poltti suitsutuspaperia; hänen harmakkaat hiuksensa olivat kammatut hirveän säännöllisesti alas otsalle.

"Pöydällä oli kiiltävän kirkas teeketiö ja sen ympärillä komeita sinisiä kuppia vanhaa Kööpenhaminan porsiiniä, samanlaisia kuin ne neljä paria, jotka äidillä on kaapissaan ison-äidin perintöä. Minun piti koko ajan katsoa sivullepäin tädin suuria korvarenkaita, jotka niin loistavina riippuivat kaulan pitsien sekaan. Minusta näytti kuin tuo vanhan-aikuinen, uurnanmuotoinen teeketiö olisi ollut hänen näköisensä. Oli kuin he olisivat kuuluneet yhteen, — en tiedä miltä ajoilta, vaan eihän toki luomisesta asti. Ja kun keskustelu hetkeksi taukosi ja tuli senlainen hiljaisuus, niinkuin siellä ei olisi ollut yhtäkään ihmistä, surisi ja sihisi keittiö ikäänkuin tädin tanskalaista r:ää sorahtamalla: perintö! perintö! — ja sitte se taas sihisi: Zittow, v. Zittow... Se juttu häilyi mielessäni, jonka sinä, äiti, kerroit minulle tuosta tanskalaisesta Zittowista, joka oli diplomaatina Brüsselissä!"

"Entäs mokomaa! — hänellä on tuo veressään" ... nauraa hohotti tohtori.

"Mutta ei siltä näyttänyt kuin täti olisi pitänyt kiirettä minulle setää esitellä. Ja kun hän lähetti neiti Jörgensenin taritsemaan teetä viereiseen huoneeseen, jossa herrat korttia löivät, pöllähti päähäni kysyä, enkö minä saisi mennä hänen kanssaan.

"Hyvin kernaasti, lapseni, olisi väärin kauemmin koetella kärsivällisyyttäsi! — Ja sitte, neiti Jörgensen, menette saattamaan pientä matkustavaistamme ylös hänen huoneeseensa ja pidätte huolta siitä, että hän saa jotain syödäkseen ja pääsee ajoissa levolle. Mutta minä näin selvästi, että täti veti lampun varjostimen alemmaksi siltä puolelta, josta minun tuli mennä; tuota tulin ajatelleeksi jälestäpäin.

"Mitä? mitä, mitä? sanoi setä; olisitte vaan nähneet miten hän katsoi minuun. Hän oli niin sinun näköisesi, äiti, otsasta ja silmistä, että minä heitin käteni hänen kaulansa ympäri.

"Hän piti minusta kiini ja katsoi minua. Enkö voisi luulla itse täti Eleonoran ilmestyneen eteeni! No, no, elä kuitenkaan kuvittele olevasi niin loistava kaunotar!

"Senlainen oli vastaanotto!

"Vähää jälkeinpäin makasin minä vuoteellani sievässä sinisessä kamarissani pitkähesuisine uutimineen ikkunain edessä. Uunissa oli suitsutusta ja ajattelepas sitä! neiti Jörgensen, joka kutsui minua neideksi! auttoi minua riisumaan vaatteet yltäni ja kätki minut pehmeisin untuvapeitteisin.

"Siinä minä makasin ja tuumailin kaikenmoista, niin että pääni kävi yhä kuumemmaksi, kunnes vihdoin olin ajaa jyttyttävänä rattailla Ison-Olan kanssa."

"Niin, rattaat ne palasivat tyhjinä kotiin!" sanoi kapteeni huohtaen...

"Saat nähdä, että hän vielä tulee vaunuissa Giljelle!" tuumasi tohtori.

"Se tyttö oli kaunis!" virkkoi kapteeni liikutetulla mielellä... "Voin nähdä hänen seisovan siellä sedän luona keskellä lattiaa, mustat hiukset nutturalla niskassa. Kun hän oli saanut pitkät hameet ja oli nostanut ylös pitkät lettinsä, jotka ennen aina pitkin selkää riippuivat, oli hän äkkiarvaamatta muuttunut joutseneksi... Muistathan, Rist, miltä hän näytti silloin, kuin pääsi ripille!"

"Mutta rakas Jäger!" sanoi äiti moittivalla äänellä.

Kapteeni aukasi vieläkin yhden suuren, tiheään kirjoitetun postipaperin.

"Tässä saat kuulla lisää; tämä on 23:lta päivältä Tammikuuta.

"Ne rahat, jotka sain kotoa" —

"No, no"...

"Larssonin laskuun meni" —

"Voit jättää lukematta koko tuo sivu", sanoi äiti päättäväisesti.

"No niin! niin, niin — pikku-asioita vaan kaikki nämä ... mutta tässä"...

... "Voi, kun et sinä, isä, etkä sinäkään, äiti, saa nähdä kumpaistakaan uutta pukuani! Täti on arvaamattoman hyvä. On mahdollista kävellä muulla lailla kuin kauniisti tämänkaltaisissa kengissä; ja täti sanoo minun kävelevänkin somasti; tuntuu siltä kuin aina astuisin tanssilattialla. Ja eilen antoi täti minulle puolikalossit, joista lähtee soljet jalan päälle. Oletteko moista kuulleet! Niin, minä suutelin häntä sillä kertaa; sanokoon siitä mitä tahtoo, arvelin. Sillä, tietäkää se, että ensimmäinen sääntö naiselle, sanoo täti, on jonkinlainen arvollinen levollisuus, joka kuitenkin siltä saa olla sydämmellinen! Minulla on sitä luonteessani, sanoo hän, ja minun tarvitsee sitä vaan kehittää, pianoa minun pitää oppia soittamaan ja suorittaa täydellinen kurssi tanssikoulussa.

"Täti on niin äärettömän hyvä minua kohtaan. Mutta on niin kummallista, että aina kun hän tahtoo sulkea ikkunat, tahtoisin minä pitää niitä auki. En tarkoita tietysti alakerroksen kaksinkertaisia ikkunoita, joiden eteen on liimattu paperia, vaan niitä, mitkä ovat omassa huoneessani. Ajatelkaapas, ensiksikin kahdet ikkunalasit ja lisäksi pari kerrosta uutimia, ja sitte nuo monet talot, jotka ovat ahdatut meidän talomme ympärille; eihän sitä voi henkeänsäkään vetää, ja se muka auttaisi, että ylintä osaa ikkunasta pidetään auki kaksi kertaa päivässä!

"Täti sanoo minun kyllä vielä tottuvan kaupungin ilmaan. Mutta miten se tulee tapahtumaan, sitä en tiedä, sillä en milloinkaan saa sitä oikein tuntea; ei kertaakaan ole käteni ahvettuneet koko talvena! Me olemme joka aamupuoli hetkisen ajelemassa, ja iltapäivällä käymme, täti ja minä, puotiloissa, — siinä kaikki. Toista on täällä käydä ulkona kuin kotona, sen arvaatte; kun satuin hyppäämään pienen lumikinoksen yli tullakseni pikemmin rekeen, sanoi täti että jokainen tuonlaisesta heti voisi nähdä jälkiä — luontotilastani. Minulla voisi kyllä olla raudat jaloissa, kuten vangeilla, joita joka päivä näen linnan kohdalla, ja kuitenkin pääsisin liikkumaan niin nopeasti kuin tarvitsee.

"Ja täti on kieltänyt, ett'en saa käydä avojaloin makuukamarini lattialla! Niin, olisitte vaan nähneet hänen hämmästyksensä, kun kerroin, mitenkä Thinka ja minä jään lähdön aikana kahlasimme yli puron päästäksemme oikotietä myllylle! Lopuksi täytyi hänen kuitenkin nauraa kanssani. Mutta minä olen varma siitä, että minua varten ne tohvelit ovat, jotka pistivät esiin eräästä kääreestä; hienot, untuvareunaiset. Katsokaas, niiden sisäänhän sitä sentään koetetaan pusertaa omaa herttaista pikku tahtoani!"

"Pitää kyllä varansa, ett'ei päitsiä niinkään helposti päälle saada", mutisi tohtori.

Rouva huokasi syvästi.

"Sellaiset herttaiset pikku tahdot kasvavat kernaasti juuriksi, ja" — vieläkin syvä huokaus — "nainen ei senlaisella tule toimeen maailmassa."

Tohtori tuumaili tuijottaen lasiinsa:

"Naisen suurimpia ansioita on taipuvaisuus; mutta runoilijat ylistävät uhkeita, ylpeitä neitosia!... Siinä on hieman ristiriitaisuutta siinä"...

"Mitä vielä, ukkoseni! Ja'a heidät kahteen osaan! Sillä rumat naiset, ne enimmäkseen saavat olla

taipuvaisia", virkkoi kapteeni.

"Se kauneushan on niin katoovaista, ja parempi on ajatella niitä aikoja, kun täytyy olla taipuvaisena", huomautti rouva kutimensa luota.

"Ranska se sujuu niin että hei vaan!" jatkoi kapteeni kirjeen lukemista. "Minä luen sen aina ennen aamiaista, ja täti on erittäin mielihyvillään ääntämisestäni. Mutta sitten pianon ääreen yhdeksästä yhteentoista, hui, pelkkiä sormiharjoituksia! Sen jälkeen tulee tädin vastaanotto-aika.

"Ja arvaappas, kuka tuli meille toissapäivänä? Ei kukaan muu kuin — ylioppilas Grip! Tuntui siltä kuin olisimme olleet hyvinkin tuttuja ja kuin olisin pitänyt hänestä vielä enemmän kuin ennen, sillä kovin iloiseksi tulin saadessani kerrankin tavata ihmistä, joka tunsu kotini. Vaan ajatelkaapa! minä vähä epäilen, eikö hän koettanut mestaroida tätiä; ja sitte uskalsi hän vielä luoda minuun senlaisen katseen, ikäänkuin minä olisin ollut samaa mieltä kuin hän! Täti oli toimittanut hänelle paikan enon konttorissa, koska oli kuullut hänen tutkintonsa onnistuneen erittäin loistavasti ja että hän oli hyvin lahjakas, vaan ei saanut mitään varoja kotoaan lukujensa jatkamiseen."

"Uskalsin antaa hänelle kolme taalaria ... mutta sitä en ymmärrä mitenkä se veitikka jaksoi tutkintonsa suorittaa", sanoi kapteeni.

"Vaan ne hän maksoi takaisin, Jäger, postimaksut ja kaikki."

Kapteeni nosti taas kirjeen kynttilän taakse ja alkoi lukea.

... "Ja sitte täti arveli, että hänen suora käytöksensä tarvitsisi vähä sievistämistä ja kutsui tulevaan viikko-iltamiinsa; täti kokoo niin kernaasti nuorisoa ympärilleen; mutta täti huomasi, että tämä kutsumus oli Gripille kuin käsky jonkun velvollisuuden täyttämiseen. Ja tällä kertaa tuli hän poissa-oloon pyytämään anteeksi. Sepä oli vieraiskäynti sekini!

"No, saamme Teidät luoksemme jonakin toisena tuorustaina sen sijaan, sanoi täti.

"Te tietänne syyn poisjäämiseeni, vastasi Grip. Se on minun — sivistymätön vastenmielisyyteni niitä yksimielisiä teekuppeja kohtaan, jotka muodostavat korkeimman tuomioistuimen Teidän tee-iltoinanne!

"Kas, kas, kas, naurahteli täti. Ehken suuresti erehdykään, kun sanon, että teillä alkuaan on taipumusta seura-elämään. Siinä vasta kaikki luonteen paraimmat ominaisuudet tulevat näkyviin.

"Kaikki liukkaimmat, pintapuolisimmat tarkoittanette!

"No, no, ei pidä taantua, herra Grip, jos pyytää uskallan!

"Sanoin niin hyvästi kuin suinkin osasin, kunnioitettu rouva; sillä oikeastaan tarkoitin: kaikki valheellisimmat.

"Te olette taas vastaansanomisen tuulella; ja silloin joutuu niin helposti tylyksi.

"Minä puolestani vaan luulen, että silloin valhettelee, jos on väittämättä vastaan, kun toisin ajattelee.

"Silloin uhraa hyvälle tavalle; ilman sitä ei seurusteleminen olisi mahdollista.

"Ja mitä uhrataan? Totuutta!

"Paremminkin ehkä hiukkanen omaa turhamielisyyttämme, tilaisuutta näyttämään jotain loistavaa ominaisuutta; se on luullakseni suuri kiusaus erittäinkin nuorille herroille.

"Mahdollista, mutta — ei sittenkään, virkahti ylioppilas. Näettekös!

"Mutta sitte sanoi täti, joka ei milloinkaan luovu omista ajatuksistaan: sievä käytöstapa ei ole halveksittava; ja kun näen nokkelan ylioppilaan seisovan konverseeraamassa kädet taskuissa tai rinkuttelevan tuoliaan, niin koetan aina pienellä viittauksella korjata tuota puutetta hänen kasvatuksessaan, — vaikka asianomainen sitte suuttuisi tai olisi suuttumatta äidilliseen suoruuteeni!

"Olisitte vaan nähneet häntä! Kädet pois taskuista ja samassa seisoi hän siinä edessämme suorana kuin kynttilä.

"Jos kaikki olisivat kuvernöörin rouvan kaltaisia, niin kyllä neuvoisin osan-ottoa seuraelämään, hän sanoi, sillä te olette rehellinen vaimo!

"Vaimoko? Rouvaksi tavataan kutsua!

"Tarkoitan olevanne rehellinen kuvernöörin rouva; muuten en sanokaan hyväntahtoinen rouva! ja sitte pudisteli hän ruskean, paksun tukkansa otsalle.

"Mitään valokuvaa en Teistä kotilaisista tarvitse, sillä illalla maatessani kuvailen aina olevani kotona. Näen niin selvästi miten isä kävelee viheltäen lattialla ja sitte juoksee konttorin portaita ylös, ja minä tukistan Jörgeniä ja koputan hänen päätään maantiedekirjalla, niin että saan hänen kimppuuni ja hän ajaa minua takaa läpi koko talon. Niin, minun on välistä niin haikeasti ikävä, vaan en uskalla näyttää sitä tädille, sehän tuntuisi hänelle kiittämättömyydeltä. Hän ei usko ihmisten muualla voivankaan elää kuin kaupungissa.

"Ja sitten on koko joukko asioita, joita aivan täytyy piiloon pistää, vaikk'en tiedä miksi. Ajattelepas äiti, hätinä juuri saa sanoa, että meillä kotona on lehmiä, neuvoi täti, mutta voi minua, jos sanoisin, että joku niistä on poikunut! Tahtoisinpa tietää, millä lailla he luulevat saatavan uusia lehmiä, kun vanhat tapetaan jouluksi?"

Kapteeni nauraa röyhäsi pari kertaa. Mutta rouva näytti huolestuneelta, ja hän valitti:

"Se on siitä, ett'emme ole voineet pidättää lapsia tupaan menemästä; he ovat siellä kuulleet väen puheita!"

"Nähkääpäs, rouvaseni!" selitti tohtori, "kaupungissa ollaan niin hienoja, että tuskin uskalletaan antaa kanan munia... He tahtovat vaan tietää maaseudun harrastusten hedelmistä ja nauttia niitä!"

"Niin", lisäsi kapteeni, "ei ole juuri suotavaa, että jokin Polle raukka on kyllä hävitön tekemään varsoja siellä!"

Rouvaa rupesi yskittämään ja hän teki itselleen asiaa neulomapöytään.

— — Rouva oli tunti sitte mennyt levolle; kello kävi kahtatoista.

Kapteeni ja tohtori istuivat nyt hieman unisina juomajäännösten ääressä, ollen noitten himmeäin talikynttiläin näköisiä, jotka pitkäkarsisina ja talia juoksevina pöydällä töröttelivät.

"Pidä sinä Liinukkasi, Rist! Usko pois ... harvassa on miestä, joka minulta hevosen saisi, — niin kokeneelta kuin minä, näet, joka eläissäni senlaisen joukon komeita Jägeri-hevoisia olen kasvattanut!"

Tohtori vaan katsoa tähysteli lasiin.

"Sinä ajattelet seimenjärsijää!" muistutti kapteeni kiihkoisena. "Mutta se kauppa tehtiin oikein akkamaisella kavaluudella, — suorastaan petoksella, niin että miestä voisi siitä oikeuteen haastaa... Mutta, niinkuin jo sanoin, pidä sinä Liinukkasi itse!"

"Olen siihen hiukan kyllästynyt!"

"Kas niin! kas niin! mutta se on sinun syysi se, ukkoseni, eikä Liinukan. Sinä saat aina kylläksesi elukoitas... Jos lukisit kaikki hevoset, joita olet itsellesi vaihtanut, niin tulisi niistä joltinenkin talli täyteen!"

"Se oli jo varsana pilattu saviranan kiertämisessä."

"No eikö muuta? Sen vian minä siitä saisin, jos parina viikkona sitä juoksemaan opettaisin".

"Minä niin väsyn vetää ja nykiä toista ohjasta saadakseni sitä pois tienpuolesta; — jos ei sitä vikaa olisi, niin ei se milloinkaan minun käsistäni luiskahtaisi! Jos vaan ei olisi suurempaa vikaa ollut kuin että se seimeä hiukkasen nakertaisi!"

Kapteeni näytti tuumailevalta; hän nojautui sohvaan vasten ja veti pari hyvänmoista haikua piipustaan.

"Ruskean viasta ei paljo ole lukua, — vähä järsii vaan ... toisella kulmahampaalla".

"Ja Liinukka myöskin pyrkii vaan toiselle sivulle tietä."

Jälleen muutama sakea savu piipusta. Kapteeni kynsäsi korvallistaan.

"Jos joku sen osaisi parantaa, niin kyllä minä ainakin."

Hän ahneesti veteli savuja.

Tohtori kopisteli piipustaan perät pois.

"Minun Ruskeani on muuten hyvin joutuisa juoksussaan ... ei oikein tahdo kärsiä seimeä tallissa, mutta se ei ole suurimpia vikoja hevosessa!... Ja niin hölläsuinen, huomaa jos hieman koskettaakin ohjaksiin ... niin ihmeellisen hienotunteinen ... oikein sillä kelpaa herrastella maantietä ajaessaan!"

"Niinpä niinkin, ei minulla ole erinomaisia sitä vastaan, — oiva elukka!"

"Kuules, Rist! Siinä todella olisikin sinua varten ajohevonen ... seisoo niin tottelevaisena kohta kun vaan nostaa suitset seljälle!"

"Liinukkaako vaihtaisin, sitäkö arvelet?" tutkisteli kapteeni epäileväisellä äänellä; — "en tosiaankaan ole sitä ajatellut"...

Tohtori pudisteli päätänsä... "En vaan ymmärrä, mikä siinä on, että toista ohjasta aina täytyy niin lujalla pitää."

"Mutta minä sen ymmärrän ukkoseni!"

"Jospa ei sinua vaan peijattaisi siinä, Jäger! Tiedäthän, että kauppa se aina on kauppa?"

"Minuako peijattaisiin? — ho, ho, ho, ho." Kapteeni nauroi ylönkatseellisesti ja taatulla itsetunnolla, niin että oikein tuoli jytkyi... "Olkoon menneeksi sitte! me vaihdamme!"

"Sinä, Jäger, aina niin suin päin päätät asiat!"

"Se on minun luontoni, näetkös, ... asiat selville yks, kaks!"

"Ja niin me juomme harjakaisia", huusi kapteeni kuumeentapaisesti; hän oli ravistanut peruukinsa kallelleen ja hypähti pystyyn.

"Katsokaamme onko äidillä konjakkia vielä kaapissa!"...

* * * * *

Mikähän oikku sillä hevosella oikeastaan oli?...

Kapteenilla oli täysi työ opettaessaan Liinukkaa juoksemaan. Se käänsi päänsä oikealle ja tahtoi tien syrjään niin paljo kuin ohjaksilta saattoi. Mahdotonta oli tuosta pahasta päästä!

Aamulla oli hän ajanut portin pieleen toisen aisan poikki. Pelkäsikö se varjoaan? — oli selko siitäkin saatava! Kapteeni päätti lähteä kuutamossa illalla ajamaan.

Kun hän iltapuolella tuli talliin, kohtasi häntä kummallinen näky.

Iso-Ola oli taluttanut hevosen keskelle lattiaa ja seisoi uhkaamassa sitä puiden vasten otsaa nyrkkiään.

"Kuulkaa, kapteeni! nyt olen koetellut sitä monella lailla; ja ei se räpytä silmiään eikä hiiskahda vaikka uhkaisin sitä kirveellä!"

"Ja katsokaas vaan kuinka se nyt säpsähtää!"... Iso-Ola nosti nyrkkinsä toiselle puolelle hevosen päätä.

"Mutta vasen silmä se on sokea, on kuin kiini paiskattu kellarin luukku!"

Kapteeni seiso hetken aikaa sanaakaan sanomatta; suonet otsassa pullistuivat, ja kasvot lensivät niin punaisiksi kuin univormun kaulus.

"Mitä sinä, sen" —

Hän veti hirmustuneena Olaa korvalle. "Seisotko siinä hevosta uhkaamassa, senkin roisto!"...

Kun Iso-Ola oli hevosta illastamassa, saapui kapteeni jälleen talliin. Hän otti lyhdyn ja meni Liinukan ääreen.

"Ei auta sinua mitkään opit ojahan kaatumasta... Kas tuossa saat rahakolikon, Ola."

Olan leveät kasvot kirkastuivat ja valtiioviisaasti hän virkkoi:

"Kyllä se tohtori nyt saa itselleen lautoja varustaa; sillä se, jonka hän sai, se söi täällä ollessaan kolme kahden tuuman lautaa."

"Kuule sinä!" jupisi kapteeni päättään nyökäyttäen, "ei pidä olla millänsäkään; luulkoon vaan, että se meillä näkee molemmilla silmillä."

— Kun Iso-Ola kevätpuolella kaljamalla maantiellä ajoi halkokuormaa Giljen mäissä, väisti hän jo ajoissa tiepuoleen, että Rist, joka Pohjoiskylästä päin näkyi pienessä kirkkoreessään ajaa karahuttavan jälessään, pääsisi ajamaan ohi.

"Liinukka se on, näen mä! Onko kapteeni siitä hevosta saanut?... Tukkii se kai yhtä paljo vieläkin tien sivuun?"

"Ei maar tulikaan! Kapteenissa kyllä oli miestä sitä parantamaan; se pysyy tiellä yhtä hyvin kuin minä!"

"Kyllä uskon sinun valehesi, uskon kyllä..." mutisi tohtori, lyödä läimähytti hevostaan ja ajeli eteenpäin.

V.

Kapteeni oli kauhistuttavalla tuulella; ovet jyskyivät koko aamupuolen...

Päivällisen aikana oli rauhallisempi lomahetki; Jörgen ja Thea istuivat hiljaa lautasilleen tuijottaen ja varoivat, ett'eivät syytä antaisi vihan purkaukseen.

Vaan Jörgenin yritys jäädä huomaamattomaksi onnistui huonosti, kuten tavallisesti. Velliä syödessä hän lujaa särpi lusikasta, ja silloin rämähti ukkospilvi:

"Älä maiskuta kuin porsas!"

Iltapäivällä pisti äkillisesti kapteenin päähän tehdä kustannusarvio talon korjaustöistä, joita oli alotettu jo syksyllä.

Ja nyt ei saanut mennä liiaksi likelle konttoria; hänellä oli oikein indialaisen korvat kuulemaan pienintäkin hiiskahdusta ja tuli kamalan tuittupäiseksi, jos häntä jokin häiritsi.

Talo oli käynyt aivan hiljaiseksi. Kuului vaan rugin yksinäinen hyrinä tuvasta, hiljaa käytiin ovissa ja oikein tuska kurkkua kopristeli, kun ne kuitenkin vähä narahtelivat.

... Mikä tuota Torbjörg-jömppöä vaivasi, kun hänen päähänsä pöllähti juuri nyt ruveta portaita pesemään? Pian hän siitä pois lähti hiekkakuppi ja vesisanko käsissä, vaan hänen ammottavasta suustaan saattoi huomata, ett'ei hän voinut käsittää mitä hänen pesemisensä koskisi kapteeniin, joka aivan mukavasti sai istua konttorissa; mutta meni Torbjörg kumminkin, sillä muutoin olisi kapteeni rajuilman lailla tullut toisesta kerroksesta alas.

Nyt huudettiin ylhäältä.

Kapteeni tuli konttorista hanhenkynä suussa.

Mihin oli hänen muistiinpanokirjansa joutunut? Se oli ollut porstuan pöydällä...

Äidin piti mennä ylös kuulusteltavaksi, samoin Thean ja Jörgenin.

Tuossa, tuossa pöydällä ... tuossa! ... oli se ollut viisi kuukautta! Oliko heidän tarkoituksensa saattaa hänet peräti onnettomaksi kaikella pesemisellä ja siivoamisella?

"Mutta, rakas, rakas Jäger, kyllä me sen vielä löydämme, jos sinulla vaan on kärsivällisyyttä ... kun etsimme"...

Ja siellä etsittiin koko vintti pitkin ja poikki, vanhain ikkunalasien, ylös-alasin käännettyjen pöytäin, lankavyhtien, tappurakasojen, paperikoppien alta ja kaikenlaisen romun seasta. Jörgen seisoi tuskallisessa hädässään korkeassa tynnyrissä päällään ja kaivoi sieltä kadonnutta kirjaa, kunnes äiti sai jälleen käännetyksi suunnan konttoriin päin.

"Konttorin kaapin päällä on suuri sininen kääre, vaan sieltä sinä jo kaiketi olet etsinyt?" kysyi äiti.

"Sieltäkö?... Tahtoisin tietää kellä olisi rohkeutta koskea" —

Kapteeni syöksi konttoriin.

Niin, siellä se oli!

Hän viskasi kynän vasten seinää; hänellä ei ollut vähääkään halua nyt työhön! Ja hän istui synkkänä käsivarteensa nojaten ja tuijotti eteensä...

"Se on sinun syysi äiti! — Vai minunko päähäni se sukkela ajatus olisi juolahtanut, että Thinka Rysylkeen lähetettäisiin?"...

Hän löi nyrkkinsä pöytään.

"Se raha vie turmioon, sanon minä. — Jos menetellään tuolla tavalla, niin mitä jää jälelle Jörgen'in kasvatusta varten? — Hui, oikein minun nousee veri päähän... Kahdeksan taalaria suorastaan virtaan heitetty"...

"Totta kaiketi hänen täytyy saada pyhähame; Thinka on jo puolitoista vuotta kuluttanut niitä vaatteita, joita hän sai kotoa."

— "Entä sitte uudet korukengät Stavanger'ista! Jopa nyt jotakin! ei vähempääkään kuin Stavanger'ista ... niin siinä seiso", hän sieppasi laskun pöydältä ... "ja lakeeri-nahkainen vyö ja kenkien puolipohjaamisesta ja paikkaamisesta kaksi taalaria ja yksi äyri ... ja sitten ompeluneuvoja; en ole milloinkaan kuullut nuoren tytön ostavan taloon ompelutarpeita! — ja postirahaa! yksi taalari, kaksi äyriä ja viisi killinkiä? ... kaksi äyriä ja viisi!... Kerrassaan selittämätöntä!"

"Puolestatoista vuodesta, ajattelehan toki sitä Jäger. Kuusitoista killinkiä joka kirjeestä."

"Kehno kirjoittaja, sanon minä, joka ei edes maksa kirjeitään... Miksi kirjoitti hän nyt viimein, kun hän jo edeltäkäsikin oli pannut terveisiä kälysi kirjeessä? Neljä ja puoli kyynärää silkkinauhoja! Miks'ei hän pannut kymmentä, — kahtakymmentä kyynärää ... niin pitkää kuin täältä on Rysylkeen! — sittehän olisi saanut isänsä varat loppumaan yhdellä kertaa. Kyllähän näen, mihin tässä vihdoon joudutaan"...

"Vaan näethän, he vierailevat voudin ja papin ja maaherran luona; totta kai hänen täytyy olla siististi vaatetettu."

"Mitä? en ole milloinkaan kuullut, että tyttäretkin maksavat rahaa; se on ihkasen uusi asetus, jonka sinä näyt keksineen. Mitähän siitä vielä tulee?"

"Se, joka ei kylvä, Jäger, ei saa myöskään niittä."

"Niin, eikö se sato sinusta näytä erinomaisen oivalliselta? — tuo naisten suosikki, henkikirjurin konttoristi, joka on alkanut Thinkan eteen ansoja virittää, mokoma tutkinnon käymätön raukka, ha, ha, ha! On päivän selvä, että tyttö häneen on takertunut, muutoin kälysi ei olisi sillä lailla kirjoittanut."

"Thinkalla on niin pehmeä luonto", kuului rouvan hidas ja tuumaileva vastaus ... "ja sellaisen tytön silmiä voi niin helposti häikäistä, joka on niin lämmintunteinen ja vastaan-ottavainen! Mutta kun hän näkee maailmaa vähä laajemmalta"...

"Ei sitä musiikin mukaan maailmassa marssita, sanoi luutnantti Bausback, kun hän maksoi velkansa vanhalla Stenbergin muorilla, joka oli täsmälleen kolme ja puoli kertaa vanhempi häntä, kun he naimisiin menivät!"

"Thinka on aina ollut taipuvainen ... voimmehan toivoa että hän kuulee mitä vanhemmatkin sanovat. Tahdon kirjoittaa hänelle ja varoittaen kuvata asiaa"...

"Varoittaenko?... Älä sinä siihen sekaannu! Ei joka oksalla naimiskauppoja kasva. Taikka luuletko hänen täällä miestä saavan? Kun minä tulen vanhaksi ja pääsen pensioni-ikään, niin näyttäisipä hyvin kauniilta, jos olisi kaikki tyttäret minun niskoillani!... Ei meidän pidä kuitenkaan tulla höperöiksi ylpeydestä, äiti! aivan hulluiksi! — sinussa ja kaikissa Zittoweissa onkin ylpeyttä tarpeeksi asti."

Äiti veti huulensa suppuun ja rypisti otsaansa; mutta hän muuttui samassa tuokiossa entiselleen.

"Minä arvelen", sanoi hän, "että meillä oikeastaan voitaisiin enemmän säästää voita ja sianlihaa; ei kumpikaan ole niin suolaista kuin olisi tarpeellista meidänmoisille; ja kun sitte reidet lähetetään kuormassa kaupunkiin, niin saamme niilläkin keinoin lisää kukkaroon. Muutoin minä tulisin kokonaan pois suunniltani. Minun mielestäni sinun pitäisi heti lähettää rahoja postissa, Jäger! heidän pitäisi uskoa

sinun olevan rahoissa."

Kapteeni nousi ylös ja puhkuili.

"Kymmenen ja viisi on viisitoista ... ja kolme lisää on kahdeksantoista;" ja hän luki rahat laatikostaan. "Näitä rahoja emme koskaan enää saa nähdä... Missä ovat sakset? sakset, sanon minä!"

Kapteeni alkoi leikata kirjekuorta vanhasta harmaasta virkakirjeestä, kääntäen entisen sisäpuolen päällepäin.

"Päällystakki ja kaulahinen ovat tässä tuolilla", sanoi rouva sisääntullessaan.

"Tuossa! — pane lakka ja sinetti rintataskuun, ett'en niitä unohda, muuten saan maksaa lakkaamisestakin." — — —

— Kapteenin huono tuuli oli kokonaan kadonnut, kun hän kiireesti palasi postista. Hän oli löytänyt sieltä kirjeen Inger-Johannalta ja hän tirkisti siihen jo matkalla, mutta pimeä tuli esteeksi.

Päällystakin heitti hän yltään ja istahti lakki päässä kynttilän ääreen jatkamaan kirjeen lukemista.

"Äiti, äiti! — Käskekää äidin heti tulla sisälle! Ja tuokaa yksi kynttilä lisää!"

Kapteeni ei nähnyt enää kuin kynttilän karsi oli pitkällä ja hänen täytyi odottaa hetkinen, ennenkuin niistämisenkään jälkeen saattoi nähdä.

Rouva tuli sisälle laskien alas hiojansa, jotka leipomisen aikana olivat ylöspäin käärittyinä.

"Nyt saat kuulla", sanoi kapteeni ja jatkoi lukemista.

... "Voi, etteivät senlaiset tanssiaisest kestä kauempaa! Täti tahtoo olla ensimmäisiä, jotka hyvästi jättävät, niin että minä kotiljongin aikana olen alituisessa jännityksessä siitä, että hän tulisi minua tahtomaan pois. Sitte minua kuulustetaan; vaan nyt en enää teekään sillä lailla kuin ensi kertoina kotiin ajaessamme, jolloin rupattelin hänelle kaikenlaiset, ja purkasin kaikki sydämmeni tunteet niin kuin minkähän kukkaron sisällön tädin syliin!

"Eilen oli seitsemännet tanssiaisest ja minua on jo pyydetty kaikkiin tansseihin, kahdeksannessa ja yhdeksännessäkin; ne ovat varmaan viimeiset tanssihuvit, toivoakseni, tänä talvena (viiteen näytelmään olen ottanut osaa). Eilen pääsin onnellisesti luutnantti Mejeristä (tuosta, jolla Jörgenin mielestä oli hevosen luotaimet suussa) joka aina pyytää minua kotiljongiin. Hän seisoo ja istuu meidän seuroissamme kotona (siinä kaikki mitä hän taitaa, sillä sanaakaan ei hänen suustaan kuulla) ja katsoa ällistelee minua.

"Näkisitte vaan minun tanssikirjojani! Olen pannut muistiini luullakseni kolmannen osan kaikista tansseista tänä talvena. Täti on lahjoittanut minulle vyön, jonka tummankeltaiset kivet ihmeellisen hyvin kaunistavat pukuani. Tädillä on hyvä aisti; mutta emme kuitenkaan koskaan ole yksimielisiä, kun minä puen itseäni. Vanha täti Alette oli luonani eilen, ja hänen sain pitämään minun puoltani. Siten pääsin renkaista, joiden piti riippua korvistani; ne tuntuivat siltä kuin kaksi suitsenpätkää olisi henkunut perässäni; ja pitäähän minun saada pukuni niin väljäksi, että voin käsivarsiani liikuttaa; muutoin olen kuin puunukki.

"Olen varmaankin kasvanut korttelin verran sitte kun kotoa lähdin. Mutta en milloinkaan elämässäni vielä ole tiennyt mitä on elää, ennenkuin tänä talvena. Kun suljen silmäni, voin uneksia ja nähdä koko rivin komeita saleja, missä kynttiläruunut loistavat, soitannon säveleet aaltoilevat, ja missä minä tanssin ja minua tanssitetään, niin että tie aukeaa ikäänkuin itsestään.

"Voin oivaltaa, miltä Eleonora tädille oli mahtanut tuntua — hänelle, joka oli niin kaunis, ja jonka näköinen minä olen, kuten sanotaan. Kuolihan hän tanssiaisesten jälkeen, niin on täti Alette kertonut; pelkästä riemusta hän mahtoi kuolla. Ei mikään ole tanssin vertaista, ei mikään niin hauskaa kuin nähdä miten he kilvan tanssiin pyytävät ja ikäänkuin silmillänsä rukoilevat ja sitte joutuvat kovin hämillensä, kun vastaan heille toisin kuin mitä ovat odottaneet.

"Ja ette voi uskoa, kuinka monta kertaa olen kuullut ihmeteltävän miten mustat hiukset minulla on, miten erinomaiset, syvät silmät, miten komea käytös. Miten monta kertaa liekään hienolla tavalla siihen viitattu, miten monta kertaa suoraan sanottu? Tätikin on ruvennut ihmettelemään. Melkeenpä toivoisin, että koko talvi, koko elämä (niin kauvan kuin olen kaunis, ei kauvemmin) olisi alinomaa kestäviä tanssiaisest, kuten puolalainen kreivi, joka ajeli sokerin päällä.

"Soisinpa kuolevani, kun makaan ja ajattelen tuota kaikkea ja soitanto vielä sormissani soi, kunnes sitte taas rupean ajattelemaan tulevia tanssiaisest.

"Tulevalla kertaa pukeun vaaleankeltaiseen jasaan mustat koristeet. Se puku ja valkoinen kaunistaa minua parhaiten, sanoo täti, ja saan uudet vaaleankeltaiset silkkikengät, jotka ovat nilkalta vähän niukat; täti sanoo, että korkea jalkarinta ilmaisee rohkeutta; ja sitä minä tiedän minulla olevan, todellakin, en ujostele vähääkään ajatustani lausumasta; ja huvittavaa on nähdä, miten ihmiset luovat silmänsä selälleen ja kummastelevat sitä, että kukahan sinäkin olet.

"Minä todellakin rupean epäilemään, ovatko kaikki tämän seudun herrat edes nähneet elävää porsasta tahi hanhea tai varsaa (ja varsa on kauniin eläin, mitä milloinkaan olen nähnyt). Ne ovat niin tyhmiä kohta kun vaan mainitsen jotakin maalta; olisi ehkä toista jos nimittäisin niitä ranskaksi un canard, un cheval, un cochon, une vache!

"Ylioppilas Grip väittää, ettei yksikään niistä, jotka kaupungissa ovat kasvaneet, ole nähneet lehmää lypsettävän. Hän kiusaa usein tätiä ja sanoo, että kaikki, jota tehdään ranskaksi, on muta hienompaa, että me mielellämme luemme kahdesta rakastavaisesta, jotka juoksevat järveen Pont neuf'ista ja itkemme heidän kovaa kohtaloansa; mutta otaksukaamme, että sama seikka tapahtuu kotiseudullamme — silloin on koko tapahtuma arvoton; mutta todellakin hän oh mielestäni monasti oikeassa, vaikka täti sitte naurakoon.

"Ja jos täti sanookin, ett'ei — hänellä ole sujuvaa käytöstä eikä syntyperäistä hienoutta — niin hän kuitenkin on tädille hauskuudeksi. Ja hauskuudeksi hän on kaikkialla, sillä tuskin on yhtäkään iltaa viikossa, jolloin ei häntä olisi jonnekin kutsuttu.

"Tänne hän mielellään tulee sunnuntaisin iltapuolella kahville, sillä hän sanoo tietävänsä, että sekä täti että minä silloin olemme ikävissämme (todellakin hirmuisesti! vaan mistähän sen tietää?) ja että hänen ei silloin tarvitse keikkaroida eikä pikkuvalheita laskea!

"Ja silloin täti ja hän ovat kovin hauskat yhdessä kun hän laskee totuuksiansa, täti koettaa saada häntä pussiin. Kiinteästi hän aina ajattelee, sitä kyllä päältäpäinkin voi nähdä, kun hän istuu päälle kallellaan ja hiljaksen hämmentää kahvia kupissaan. Oikein minua huvittaa, sillä jos hän aikoo sanoa 'ei', niin näkee sen jo tukastakin, ennenkun hän sen sanoo.

"Kaupungissa hänestä kerrotaan yhtä ja toista; hän kuuluu ylioppilaskokouksissa olevan kiivain puolustamaan uusia hurjia periaatteita. Täti pitää häntä omituisena ja arvelee, että nuorison täytyy saada riehua. Setä sitävastoin sanoo että tuonlainen riehuminen on nuoren miehen tulevaisuudelle turmiollisempi kuin suurikin hairahdus, sillä se tukahuttaa kaiken taipumuksen alistumiseen.

"Mitä hän minusta ajattelee, sitä oikeastaan tahtoisin tietää. Hän kysellee puheensa välissä niin pistävästi:

"Neiti kai menee tanssiaisiin tänä iltana? Minä vastaan hänelle parhaan taitoni mukaan, kyselen tätiltä neuvoja lasityötäni valmistuessa, haukottelen varsin hienosti ja katson ulos ikkunasta juuri silloin kun hän puhelee mitä kiivaimmin.

"Minä huomaan kyllä, että se häntä harmittaa, ja viime kerralla kysyi hän, eikö neiti Jäger edes hetkeksi olisi ajattelema tanssiaisia.

"Setä on usein harmissaan hänen taipumattomuudestaan ja pitää häntä ikävänä henkilönä, mutta luulen, ett'ei hän mielellään laske häntä konttorista, sillä Grip on hyvin taitava.

"Setä elää ja toimii vaan virassaan; hän on niin erinomaisen jalo. Kuulisitte, miten hän on tuskissaan pienimmästäkin virheestä tai laiminlyömisestä virassaan".

"Minä luulen, että paholainen on perämiehenä, kun *hän* on kuvernöörinä!" tokasi kapteeni.

"Josias parka!" huokaili äiti, "hän oli aina närkkäin kaikista veljistä; mutta hän oli etevin kaikista".

"Niin, Rysylken kirjuri, hän on saanut osakseen sekä tahdon että voiman!"

* * * * *

Neljätoista päivää sen jälkeen saivat he odottamatta taas kirjeen maaherran rouvalta ja sen sisässä oli kirje Inger-Johannalta.

Maaherran rouva halusi kaiken mokomin vielä pitää rakkaan Inger-Johannansa luonaan vähintäänkin vielä vuoden. Hän oli tullut heille, sekä maaherralle että hänelle, aivan välttämättömäksi, niin että heillä oli milt'ei vaikeaa ajatella, että hänellä oli toinen koti...

"Setänsä on jo totuttanut tuohon nuoruuden iloisuuteen, jota hänen kanssa on kotiimme tullut.

Rakas Zittow'ini, joka on niin ylen tunnollinen tärkeässä virassaan ja jota painaa niin monet murheet ja suuri edesvastaus, tarvitsee kyllä tuon rattoisuuden monen yövalvonnan perästä. Niin itsekkäät olemme; tahtoisin ehdotella että jakaisimme tytön omistamisen sillä väärällä tavalla että hän saisi käydä teillä kesän aikana, vaan olisi muuten meillä. — En uskalla ajatellakaan, että kieltäisitte.

"Mutta älkäämme ehkä suotta aikojaan hänestä riidan kapulaa tehkö; voisi käydä hänen samalla lailla kuin tuon sievän saaren Välimeressä, josta valtiot riitelivät: kesken heidän keskustelujaan se katosi! Ja enhän uskalla luottaa siihen, etteikö meidän rakas riidan esineemme ennen pitkää voisi omaa kotia hallita, sellaista kotia, joka täydelleen vastaisi toivomuksia, joita sen luontoinen ja niin kaunis tyttö kuin hän vaatinee.

"Ett'ei hän ole ainoastaan hemmottelevan tädin silmiä häikäissyt — siitä voitte olla varmat. Niin on esim. eräs minun mielipiteeni kannattajia, yhteinen arvokas, kokenut ystävämme, kapteeni Rönnov, joka viime viikolla tuli Tukholmasta tänne kuninkaallisten vieraitten kanssa ja joka nyt — ohimennen sanottuna — on saamaisillaan kuulumattoman ylennyksen virassaan. Hän oli aivan hurmautunut nähdessään Inger-Johannan, sanoi hänen olevan täydellisen ja komean naisen, joka on omiansa herättämään huomiota ei ainoastaan tavallisissa seurapiireissä, vaan mitä korkeimmissa; ja paljo muuta hän sanoi, josta emme saa kertoa mitään rakkaalle lapsellemme. Tahdon vaan lisätä, että hän erotessaan lämmöllä ja jonkinlaisella huolenpidolla sulki Inger-Johannan ja hänen kehityksensä minun turviini.

"Vaikka ensi nuoruutensa jo on ohi, on kapteeni Rönnov kuitenkin mitä kauniin mies, ainakin kauniimpia ja hienoimpia miehiä koko maassa, ja hänen ei mahtane olla vaikea voittoa vaativaisintakaan..."

"Ei ole, konna soikoon!... No, äiti," sanoi kapteeni iskien silmää, "mitäs nyt sanot? Sopiiko sitä jo kuusehen kurkoittaa."

Kapteeni aivan haltijoissaan asteli edestakaisin lattialla, tempasi sitte Inger-Johannan kirjeen käsiinsä ja luki:

"Rakkaat vanhemmat!

"Nytpä voin kertoa teille jotakin! Kapteeni Rönnov on ollut täällä! Hän tuli juuri paraiksi kun tati piti iltahuvit. Hän on nyt kaksi kertaa niin kaunis ja uljas kuin käydessään meillä Giljellä, ja minä näin selvästi, että hän vähä säpsähti, kun hän tatiä vielä tervehtiessään tuli luoneeksi silmänsä minuun.

"Kylläksi asti minussakin sydän pamppaili, sen arvaatte, kun hänet tunsin, sillä minä todellakin epäilin, että hän jo olisi ehtinyt unohtaa minut.

"Mutta hän tuli luokseni, otti molemmista käsistäni kiini ja sanoi varsin lämpimästi:

"Se ruusunnappu, jonka näin Giljellä, on todellakin kukaksi puhjennut!

"Luulin hiukan punastuneeni, sillä tiedänhän, että hän se juuri oli, joka pani alkuun minun matkani tänne.

"Senlainen olento on harvinaista; käytöstapa niin vapaata ja suoraa! Erittäin puhelias hän oli, vaan ei sen ohessa milloinkaan kadottanut miehuullisesta arvollisuudestaan niin kipinääkään, ja ei puhettakaan siitä, että juuri muita kuin häntä koko sinä iltana olisi huomannut. Minun täytyy tunnustaa, että tästälähin tulen asettamaan toisenlaiset vaatimukset sen kavaljeerin suhteen, jota minä mieheksi sanon, ja tulee niitä olevaan monta, joiden käy ohraisesti vertailussa.

"Täti on myöskin laveasti häntä ylistellyt; minä luulen hänen olevan mielissään, kun Rönnov oli niin rakastettava ja sydämmellinen minua kohtaan. Hän on jälestäpäin ollut aivan loistavalla tuulella.

"Sen jälkeen oli kapteeni Rönnov täällä joka päivä. Hänellä oli paljo kerrottavaa meille Tukholman elämästä ja hovista; hän puhui minun kanssani teistä siellä kotona, — isästä, joka huolimatta siitä, että hän on vanhempi"...

"Niin, paljo, paljo vanhempi!" vakuutti kapteeni kiihkeästi — "neljä, viisi vuotta vähintäinkin!"

... "kuitenkin on hänen unohtamaton ystävänä.

"Voitte arvata, että ne illat olivat hauskoja! Täti ymmärtää senlaisia seikkoja. Nyt on oikein ikävä häntä! Samoin tädinkin mielestä; me olemme istuneet näinä kahtena iltana hänen lähtönsä jälkeen puhumassa hänestä, tuskin mistään muusta kuin hänestä.

"Eilen illalla kävi Grip täällä. Me emme ole nähneet häntä sitte kuin ensi iltana kapteeni Rönnovin ollessa meillä. Ja kuka voi käsittää senlaista ihmistä? hän ei ole huomaavinaan hänessä mitään! Hän intti vastaan koko illan ja oli niin ynseä ja ikävä, että täti oikein häneen kyllästyi. Hän mainitsi jotain pintapuolisesta elämästä, tyhjästä sotilasrummusta, ja muuta sentapaista, niinkuin ei muka Rönnovin paraimpia ominaisuuksia juuri olisi tosi miehuullisuus ja luonnollisuus!

"Hui! minä valvoin puoli yötä harmittelemassa tuosta puheesta! Hän istui teekuppiaan hämmennellen ja puhui ihmisistä, jotka voivat kulkea maailman läpi tyhjiä puhetapoja ja kohteliaita korupuheita täynnä! Kummasteli, miten osattiin imarrella tervettä järkeä aivan suunniltaan pois, niin että lopuksi oli taas jällellä paljaaksi nypitty — kuulin selvään hänen mutisevan — syöttöhanhi! Mahdottoman häpeämätöntä! Olen varma siitä, että hän tarkoitti minua.

"Hänen mentyään sanoikin täti antavansa tulevalla kerralla sanoa Gripille, jos ei sattuisi muita vieraita olemaan, ett'emme ole kotona; täti oli väsynyt hänen juttelemiseensa näin kahden kesken ja arveli, että senlaiset ihmiset älkööt lentäkö korkeammalle kuin siivet kantavat. Mitään loistavaa uraa hän ei tule astumaan, luulee täti, sillä hän pitää liian lujasti kiini omista ajatuksistaan.

"Muuten on ikävää, jos Grip ei tule! sillä kaikkine omituisuuksineen on hän usein hyvä sotatoveri tätiä vastaan."

VI.

Kapteeni oli pitänyt merenvahapiippunsa kantta liidulla kirkastettuna kolme päivää perätysten eikä malttanut ottaa sitä alas laudakolta. Hän oli pitänyt oikeat puhdistamistalkoot, siivottiin pois vanhat tupakan jäännökset, piipunperät ja maahan varissut nuuska ja kapteeni veisti monta uutta hammasluuta kuluneitten sijaan. Hän oli pyytännyt lukkarin paraimman taitonsa mukaan pianoa virittämään, ja asetti kaksi valkoiseksi maalattua rahia kuistiin. Puutarhanaitausta oli nyt vihdoinkin monen aikomuksen perästä korjattu ja siinä välkkyi siellä täällä vereksiä valkeita riukuja ikäänkuin uudet hampaat, jotka pistävät näkyviin vanhan harmaan hammasrivin välitse. Puutarhan käytävät siivottiin ja sannoitettiin, piha lakaistiin ja vihdoinkin saatiin kaivon ympärille aita, joka aina piti sinne saataman lasten pieninä ollessa.

Kapteeni se oli, joka oikein innoissaan nyt talossa puuhasi.

Silloin tällöin hän soi itselleen hetken jouto-aikaa ja seiso i polttelemassa portailla taikka siinä edustuvan ikkunassa, joka oli maantielle päin; tai hän pistäysi ehtoopuolella kävelemään aina hilalle asti ja istahti piippuineen viereiselle kiviaidalle. Kun siitä sitte joku ajoi ohi, joka kulki etelään päin, kuului tähän tapaan:

"Menetkö kaupapuotiin tupakkia ostamaan, Lars!... Jos tulee hieno neito rattailta vastaasi, niin sano terveisiä Giljen kapteenilta; se on se minun tyttäreni, näet, joka palajaa pääkaupungista!"

Jos matkustaja oli joku vanha köyhä raukka toista sukupuolta, niin hänen suureksi hämmästykseksen lennätettiin kiviaidalta kuparilantti hänen eteensä:

"He, Kari! He, Siri ... tuossa on sinulle vähäsen vanhain päivän varaksi!"

Ja hämmästys oli vielä suurempi siitä syystä, että tiettiin kapteenilla olevan sula nautinto haukkua vanhoja akkoja. Täytyihän joskus saada purkaa kaikkia niitä kiivaita kirouksia ja hetken kiihkossa sepitettyjä haukkumasanoja, jotka olivat leiri-ajoilta ja sotilas-elämästä asti hänen vereensä juurtuneet. Vanhat raajarikot olivat tähän kyllä tottuneet ja tiesivät mitä heillä oli odotettavana ennenkuin kyökistä, jossa heidän ruokapussinsa oli hyvästi kyllä täytetty, pääsivät pois Giljen alueelta. Tämä ja Vahdin haukunta oli heille kuin rummun lyönti korvan juuressa.

Mutta näinä päivinä, kun hän iloisessa mielenjännityksessä odotti tyttärensä kotiintuloa, oli hän taas avonainen ja leikillinen, jonkatähden häntä tätä nykyä sekä kyläläisten että alustalaisten kesken pidettiin varsin rakastettavana miehenä; hänessä oli jotain tuota vanhaa, iloista Petter Jäger'ia.

Kapteeni oli tänä iltapäivänä ollut sisällä harjoittelemassa pianon ääressä ääntänsä, joka yhä kävi

matalammaksi; hän oli verrannut syvintä basso-ääntänsä tuohon melkein äänettömästi murahtelevaan G:hen, kun Jörgen luuli nähneensä jonkun liikkuvan esineen maantien valoisalla kohdalla, toisella puolella järveä.

Kapteeni sieppasi kiikarin, juoksi ulos portaille, sieltä jälleen sisään, huusi äitiä ja istuutui kärsivällisesti odottamaan avonaisen ikkunan eteen, kutsuen äitiä sisään joka kerta, kun tuo liikkuva esine pujahti näkyviin jossakin tien mutkassa.

— Vaan ei siellä liiaksi kiirehditty. Musta pysähtyi aivan itsestään, kun joku ihminen tuli vastaan; ja niin täytyi Iso-Olan aina sanoa ohikulkevalle joku sana.

Nuori netti puettuna vartalonmukaiseen sadevaippaan, päivänvarjo ja hansikkaat kädessä ja kaunis messinkilevyllä varustettu englantilainen matkakirstu kiesien takana, ei oikeastaan ollut mikään tumaton näky. Mutta, että tämä neiti oli Giljen kapteenin tytär, se herätti suurta huomiota, ja uutinen levisi pian ympäri seutua, ennenkuin kiesit iltapuolella saapuivat koti-oven eteen.

... Siellä seisoivat äiti, isä, Jörgen, Thea ja alaupseeri Tronberg laukkuinensa talon kulmassa ja talon väki sekä palvelustytöt porstuassa; — ja Iso-Ola odotti saadakseen nostaa neitiä rappusille, mutta tämä hyppäsi itse alas kiesin astuimelta suorastaan isän syliin; sitte suuteli äitiä, syleili Theaa ja tukisti Jörgen'iä sekä pyöritteli häntä rappusilla, että hän oikein tuntuvalta tavalla saisi ensi vaikutuksen sisaren kotiintulosta.

Niin, hän oli pudottanut päivänvarjonsa portaille ja palvelustyttö toi sen hänelle. Äiti pani sen huolellisesti säilöön, ... tuo kallis, hieno päivänvarjo, jossa oli oikein norsunluinen varsi, se oli maannut hetuloineen portaitten ja pyörien välillä.

Kapteeni otti itse häneltä vaipan ... hiukset, puku, hansikkaat, — sellaiselta hän siis näytti! ... hienosti kasvatettu nainen kiireestä kantapäähän.

Ja nyt Giljen aurinko oli edustuvassa!

"Minä olen koko päivän rattailla istuessani ikävöinyt tuota tupakan hajua ja olen halunnut nähdä savupilviä pääsi ympärillä, isä! Luulenpa, että sinä olet vähä lihonnut ... ja vieläpä juhlatakki! ... minä olen aina kuvaillut sinua puettuna tuohon vanhaan, kiiltävään! — Ja äiti! ... äiti!"... Inger-Johanna juoksi hänen jälkeensä ruokahuoneeseen, missä viipyi kauan aikaa.

Sitten tuli hän sieltä rauhallisempana.

Keittiössä loisti kirkas tuli. Siellä seisoivat Marit, lyhyt-kasvuinen, punaposkinen tyttö, jolla oli valkoiset hampaat ja pienet kädet, hämmentämässä puuroa, niin että hiki tippui otsalta; hän kyllä tiesi, että Iso-Ola tahtoi puuroa niin kovaksi, että viisitoista miestä voisi tanssia sen kuorella; — ja nyt tuli neiti hänelle avuksi... Sitten täytyi Inger-Johannan mennä kehräämään Torbjörgin rukilla.

Kapteeni kyynelsilmin seurasi häntä katseillaan ja kun he taas tulivat sisään, sai Inger-Johanna kaapista pullon, antaakseen jokaiselle ulkovaestä ryyppyn kotiintulijaisiksi.

Huoneessa odotti illallinen; puhtaalla pöytäliinalla oli tuoretta, punaista lohta ja hänen mieliruokaansa mansikoita ja kermaa.

— — Ei puhettakaan siitä, että häntä herätettäisiin kun hän oli eilen illalla matkasta väsynyt, niin oli isä sanonut!

Ja sentähden istuikin Thea oven takana kello seitsemästä saakka, odottaen, että sisältä kuuluisi jotain melua, niin että hän olisi voinut rientää sinne viemään tarjotinta pienine leivoksineen, — sillä Inger-Johannan piti juoda kahvia heti herättyä, sängyn ääressä.

Jörgen piti hänelle seuraa, tutki innokkaasti hänen kirstunsa kummallista lukkoa ja tarkasteli hänen keveitä hienoja kenkiänsä. Hän silitti niillä otsaansa ja nenäänsä ja henkäsi niiden kiiltävälle nahalle, joka silloin hetkiseksi tummeni ja kävi kosteaksi.

Nyt heräsi Inger-Johanna, — ovi aukeni ja sisään astuivat Jörgen, Thea, Vahti ja heidän jälestään Torbjörg kahvin kanssa.

Niin, nyt hän oli kotona!...

Tuoreen heinän tuoksu tunkeutui sisään avonaisesta ikkunasta ja hän kuuli miten heinäkuormaa ryskien ajettiin navetan parvelle.

Ja kun hän katsoi ulos ikkunasta kapeaa laaksossa kiertelevää jokea ja vuoren kukkuloita, jotka jyrkkinä kohosivat taivasta kohti läpi keveän sumuvaipan, ymmärsi hän käsittää äitinsä tunnetta, kun

tämän mielestä oli ahdasta täällä ja kun oli kaupunkiin kolmekymmentä yksi pitkää penikulmaa. Mutta oli täällä niin tuoksuvaa ja ihanaa, — ja olihan hän nyt kotona Giljellä!

Mutta hänen täytyi lähteä mukaan heinäan ja Jörgen sai pitää kiini pukista, joka tahtoi puskea, niin että hän pääsisi ohitse, ja sitte katseli hän Jörgen'in verstaata ja metsästyskivääriä, jota veli par'aikaa salaisesti itselleen valmisteli vanhan pyssyn lukosta ja piipusta.

Tämä oli erityinen luottamus hänen täysikasvuiseen sisareensa, sillä ruudin ja kiväärin käyttäminen oli Jörgeniltä mitä ankarimmin kielletty, mutta se ei estänyt häntä säilyttämästä isänsä isojuväistä patruunaruutia piilopaikoissa missä mitäkään mäkien rinteillä.

Ja niinpä tuli Inger-Johanna olemaan Theankin kanssa ja sai tietää yhtä ja toista puutarhasta ja seurasi isää hänen kävelymatkoillaan sinne tänne; ... he kulkivat pitkin karjatietä liehuvien sananjalkojen, paksujen koivunrunkojen ja viheriäisten lehtien välitse ylöspäin viettävälle Giljen harjulle.

Hän oli iloinen, melkeinpä kuin hurmautunut kolme, neljä päivää kotiintulonsa jälkeen!

Mutta vasta sitten kun kaikki tuli ikäänkuin jokapäiväiseksi, alkoi äiti puhua yhtä ja toista talouden toimista ja tutustuttaa Inger-Johannaa kaikellaisiin huoliinsa ja suruihinsa.

Mitä tulee Jörgen'istä? Pitihän heidän kerrankin koetella saada hänet kaupunkiin! Äiti oli usein aikonut kirjoittaa täti Aletalle ja neuvotella hänen kanssaan ... isää ei saisi huolestuttaa liian suurilla rahamenoilla... Jos täti Alette ehdottelisi ottaa hänet luoksensa asumaan, niin ei isälle tulisi kovin suuria rahamaksuja. Voisivathan he lähettää sinne monta lajia ruokatavaraa, voita, juustoa, reikäleipää, palvattua lihaa ja niin usein kuin vaan sattuisi olemaan kaupunkiin kulkevia.

Hänen piti talven kuluessa alkaa puhua isän kanssa, kun vaan oli saanut tietää, mitä täti Alette siitä ajatteli.

... Ja Thinkan kanssa oli hän kokenut paljon! Äiti oli niin paljo kuin taisi koetellut pitää sitä isältä salassa, — sinä tiedät kuinka vähä isä kestää huolia, — ja hän oli joka keskiviikko kaikin tavoin koettanut vartioida Jörgen'ia hänen tuodessaan postia, että hän kaikkein ensiksi saisi Thinkan kirjeen.

Äiti oli keväällä kirjoittanut useampia kirjeitä ja kuvailut hänelle, minkä tulevaisuuden hän itselleen valmisti, jos hän heikkoudessaan ja mielettömyydessään ei koettaisi vastustaa ajattelematonta rakkauttaan konttoristi Aas'iin.

Mutta alussa tuli sieltä vastaukseksi kirjeitä, jotka olivat vallan toivottomia. Saattoihan sitä tyytyä vähempäänkin, hän kirjoitti; oli nimittäin puhetta vähäisestä nimismiespaikasta, ja sen sanoman hän viimeiseltä luuli tepsivän. Äiti oli totisesti koettanut kuvailla hänelle, millä lailla tuonlainen asia voisi päättyä. Jos mies tulisi sairaaksi ja kuolisi, — mihin sitte hän joutuisi koko lapsilauman kanssa?

Täytyy voittaa tuonlainen ensimmäinen mielenhurmaus... Tuleehan hän kotiin jouluksi ja toivottava on, että hän silloin on muuttanut mielensä!... Onhan Birger veljeni tosin hyvin tuihtupäinen; mutta että kohta saatuaan asiasta vihiä siihen määrään asti kiivastui, niinkuin kälyni kirjoitti, että hän antoi Aas'ille matkapassin ja kokonaan eron virasta ja lähetti hänet samana päivänä pois luotansa, se näkyi kuitenkin tehneen hyvän vaikutuksen... Pari viimeistä kirjettä ilmoittavat, että Thinka on rauhallisempi"...

"Thinka on kauheasti taipuvainen!" huudahti Inger-Johanna säihkyvin silmin. "Luulenpa, että he vielä lopuksi voisivat hillatakin hänet ja panna ruukkuun ja sitoa ruukun suu kiini; hän ei rahtuakaan nurisisi. Jos setä Birger olisi tehnyt minulle sillä lailla, niin en olisi viipynyt siellä päivääkään kauemmin!"

"Inger-Johanna! ... Inger-Johanna!" pudisti Äiti päätään. "Tuo on vaarallista; sinua on hemmoteltu. Ainoastaan harvat — ani harvat meistä naisista saavat tehdä mitä mieluummin haluavat!"...

— — Kapteeni ei laiminlyönyt pienintäkään tilaisuutta näyttääkseen muille pääkaupungista kotiin tullutta tytärtään.

Hän oli hyödykseen käyttänyt aikaansa, sillä nousevan viikon alussa piti hänen lähteä virkamatkoilleen pitäjälle ja sitten ase-harjoituksiin.

He olivat käyneet kirkonkylässä pappi Horn'in luona, pysähtyneet tiellä tervehtiäkseen lukkari Semmeling'ia ja nimismies Bardon Kleven'ia ja sunnuntaiksi heitä pyydettiin vouti Gülkes'in luo, — puolenviidettä penikulman päähän laaksoon päin.

Vanhat, satoja kertoja korjatut vaunut vedettiin esiin katoksesta ja niiden aisojen välillä piti Pikku-Mustan ja Valkon — sokea Liinukka oli jo aikoja sitten pois talosta — jatkaa sopimus-yrityksiään, joita

kolmen kuukauden aikana olivat saaneet pilttoossa harjoitella.

Jos nuo eläimet jotain näistä suurista ajopelistä tuumasivat, niin mahtoivat he luulla vetävänsä äärettömän suurta auraa, kuin hikoillen ja vaahdoten juoksivat mäkiä ylös ja alas, vähä väliä pysähtyivät puhaltaakseen ja antaakseen vaunuissa istujien astua alas kävelemään.

Kapteeni oli yleensä tunnettu suuresta säntillisyydestään; jo kello puoli viisi aamulla kulki koko perhe matkapuvussa, kapteeni ja Jörgen, housunlahkeet ylöspäin käännettyinä ja naiset, hameet sonnustettuina, jalkaisin Giljen mäkiä — ne kun olivat korkeimmat koko matkalla — Ison-Olan ajaessa tyhjiä vaunuja maitotielle.

Valko jaksoi paremmin vetää, kuin myötämaassa pidättää vastaan, jonkatähden Musta oikeastaan sai yksin jännittää voimiansa alamäissä ja Iso-Olan, kapteenin ja Jörgen'in täytyi taas ylämäissä auttaa.

Päivä tuli rasittavan kuumaksi ja vaunut vierivät tukehduttavassa pölyssä, joka kohosi hevosten jaloista ja vaunujen pyöristä. Mutta kun koko matka enimmiten oli myötämaata, täytyi hevosten joskus penikulman perästä levätä ja puhaltaa.

Kello puoli yksi ei heillä enää ollut kuin lautalla mentävä joen yli ja siitä vaan rannan töyräs noustavana voudin pihaan.

Lautalla vähä jo järjestettiin pukuja, ja kapteeni otti vaunujen kirstusta uuden virkatakkinsa ja pani sen päällensä. Sitä lukuun ottamatta, että Jörgen oli pyörien voiteesta saanut likaa uusille housuillensa, ei koko matkalla tapahtunut ainoatakaan onnettomuutta.

Kohta kuin he saapuivat rannalle, näkivät he henkikirjurin vaunujen vierivän portille päin ja pihalla tunsivat he lääkärin ja prokuraatorin kiesit... Siellä seisoi vouti itse auttaen henkikirjurin rouvan ulos vaunuista, asian-ajaja ja tyttäret olivat kaikki vielä portailla.

Naisten täytyi tietysti matkan jälkeen puhdistaa ja sievistellä pukujaan, ennenkuin mielestään taisivat näyttäytyä. Prokuraatorin molemmat tyttäret olivat puetut erittäin hienosti, toinen punaiseen, toinen valkoiseen hameeseen, ja henkikirjurin kolmesta tyttärestä oli kahdella valkoinen, yhdellä sininen puku.

... Jotkut erityiset asianhaarat ovat kaiketi olleet syynä siihen, että kapteeni vähäisillä varoillaan saattoi antaa tyttärensä käydä ruskeassa silkkipuvussa ja kiiltävissä vaatekengissä, kuiskasi rouva Scharfenberg vanhalle neiti Horn'ille; se oli varmaankin kaupungista maaherran rouvan vanha, korjattu puku.

Asianlaita oli niin, että nuori Horn, jonka luultiin tulevan isänsä, kirkkoherran, apulaiseksi, oli paljon kohteliaampi Inger-Johannalle kuin rouva Scharfenberg'in tyttärelle, Bine'lle, jonka kanssa Horn jo melkein oli kihloissa; ja asian-ajajakaan ei ollut huomaamatta Inger-Johannaa, kumpikin olivat kilvan hankkimassa hänelle tuolia!

Sohva oli erityisesti jätetty henkikirjurin ja kapteenin rouvaa varten. Sekään ei rouva Scharfenberg'in mielestä ollut paikoillaan, koska hänen miehensä oli koroitettu toiseksi henkikirjuriksi pitäjässä ja syynä siihen, että vouti tänäänkin oli kutsunut rikkaan Matami Giljen luoksensa, oli, niinkuin hänen miehensä sanoi, ainoastaan yleisen suosion hakemista, sillä hän pysyi kuin pysyikin aina entisellään, — maakauppias Gilje'n leskenä!

Aika tuntui pitkältä heidän istuessaan ja keskustellessaan, ennenkuin päivällisen kunnia, suuri paisti, oli tarpeeksi asti paistunut ja rouva tuli kuiskaamaan miehellensä, että tämä saisi kutsua vieraita ruualle suureen saliin.

Ainoa, joka oli hymyillyt ja puhellut päivällisen edellä, oli Inger-Johanna, ja oli ruvennut vilkkaasti juttelemaan henkikirjurin ja sitten Horn'in sekä sotalääkärin kanssa.

Rouva Jäger puri levottomana huuliaan, istuessaan sohvalla, ja näytti olevansa innostuneena rouva Brinkman'in puheeseen; hän tiesi mitä he kaikki selän takana tulivat hänestä sanomaan...

Keskipäivä oli ollut jotenkin kuuma. Vaan matkalla tullut väsymys ja nälkä oli voudin yltäkylläistä ruokaa nautittua, puheitten ja laulun vaihdellessa muuttunut iloiseksi mieli-alaksi.

He istuivat kauan aikaa pöydän ääressä, kunnes henkikirjurin nariseva tuoli ilmoitti, että jo oli aika nousta.

Vouti seisoi nyt siellä lihavana ja loistavana, ottaen vastaan kiitoksia ruuasta, ja vaadittuaan sai hän palkinnoksi isännän virastaan suutelon jokaiselta nuorelta naiselta.

Miehet istuutuivat kahvikuppineen viileään käytävään ja portaille, taikka menivät tupakkipiippu

suussa pihalle, sillä aikaa kuin naiset istuivat edus-tuvassa kahvipöydän ääressä.

Henkikirjuri puheli jokseenkin ääneensä voudin kanssa, ja kapteeni seiso i punaisena ja palavissaan pihalla vilvoittelemassa.

Tohtori tuli hänen luoksensa ja taputti häntä olkapäälle:

"Voutipa otti tapin tynnöristä tänään; me joimme vahvasti!"

"Oi, — jospa nyt vaan olisi piippu! — ja saisi laiskotella"...

"Onhan sinulla se kädessä, mies!"

"Onko? — mutta täytetty, näetkö!"

"Sinähän juuri täytit sen tuolla sisällä"...

"Minäkö?... En suinkaan! mutta tulta, näetkös, tulta"...

"Kuule, Jäger! Scharfenberg on vielä tuolla ylhäällä päivällislevolla."

"Niin, niin; mutta muistatkos Valkoa, sillä sinä petit minua häpeällisesti."

"Älä lörpöttele, Petter! Sinun seimenpureskelijasi nakerteli itseänsä melkein läpi seinän... Madeira, tiedätkös, oli kovin väkevää."

"Kuules Rist! — tyttäreni Inger-Johanna"...

"Niin, näetkös Petter, — minä annan sinulle anteeksi, että hän saattaa sinut oikein mielettömäksi, hän kyllä voi panna muittenkin päät pyörälle!"

"Hän on — suloinen — suloinen!" ääni kuului arveluttavan liikutetulta.

Molemmat sotilaat marssivat sitten hiljaisessa tahdissa ylös makuuhuoneeseen.

Pitkä Buchholz, henkikirjurin asian-ajaja, seiso kahvikuppi kädessä jäykkänä ja äänettömänä käytävässä, nojautuen seinää vasten; hän mietiskeli, taisiko kukaan hänestä mitään huomata. Hän oli käynyt sisällä naisten luona ja koetellut keskustella neiti Jäger'in kanssa.

"Oletteko olleet täällä kauan aikaa, neiti Jä-äger?"

"Kolme viikkoa."

"Ja kuinka ka-auvan aiotte viipyä?"

"Elokuun loppuun."

"Ettekö kaipaa pääkaupunkia, kun olette täällä vuo-vuoristossa."

"En ollenkaan."

Neiti Jäger kääntyi pois hänestä ja rupesi puhelemaan äitinsä kanssa. Kaikki muutkin herrat olivat tehneet hänelle samoja kysymyksiä.

Ovella seiso i Horn, tuo nuhteetoin kappalainen, hän nautti kahven suloisesta mausta sekä — asian-ajajan huonosta onnesta. Hän odotti siellä tilaisuutta saadakseen puhutella Inger-Johannaa, mutta se oli mahdotonta, koska henkikirjurin oppinut rouva oli ruvennut hänen kanssaan keskustelemaan ranskalaisesta kirjallisuudesta — johon hän tiesi olevansa kykenemätön.

Myöhemmällä lähtivät kaikki voudin käskystä ulos pihalle. Rouvat menivät rappusille, nähdäkseen nuorten leikkivän "leskisillä."

Siellä matami Giljekin istui muhkeana ja hyväntahtoisena tuota oivallista ateriaa nautittuaan ja iloitsi...

"Turha vaiva, eipä hän tällä kertaa tyttöä saanutkaan, eipä saanutkaan. Ensi kerran saatte te herra asian-ajaja juosta kovemmin", nauroi hän, nähdessään hänen turhaan koettavan saada kiini Inger-Johannaa ... "kannattaa kyllä vaivata itseään noin hienon neidin tähden."

Rouva Scharfenberg'in mielestä oli rappusilla vetoa, ja kun hän muutti istumaan porstuaan, missä voudin kivulloinen vaimo istui isoon huiviin käärittynä, täytyi hänen tunnustaa tälle sekä henkikirjurin rouvalle, että hänestä tuntui ikäänkuin liian vapaalta se, että nuori neiti juoksee, — niin että sukat

oikein tulevat näkyviin! — Mutta matami Giljen mielestä ei se suinkaan ollut sopimatonta! niin arveli hän ivallisesti, — "oli hän itsekkin monesti ollut niityllä heiniä haravoimassa, muiden tyttöjen kanssa, aivan paitahihassillaan, ennenkuin hän meni naimisiin maakauppiaan kanssa."

Äitinsä viittasikin surullisesti Inger-Johannalle, milloin vaan sai tilaisuutta:

"Älä juokse noin kiivaasti, lapsi! Se ei näytä kauniilta ... täytyy antautua kiinni!"

"Tuolle asianajajalleko, — en ikipäivinä!"

Rouva Jäger huokasi.

He leikkivät iltaan asti, jolloin päivällisestä saakka kaivatut herrat näyttäytyivät tarpeeksi levänneinä ja valmiina illan kuluessa vielä pelaamaan korttia.

"Mutta Jörgen... Missä on Jörgen?"

Hän tuli huudon kuultuansa kalpeana ja kylmä hiki otsalla alas, vaikka varsin reippaasti, konttorirakennuksesta, missä oli istunut polttamassa salaa tupakkaa voudin konttoristin kanssa. Kortinpeliä jatkettiin illallisen jälkeen monenlaisilla kirouksilla ja vaihtelevalla onnella, kapteenin, voudin ja prokuraatorin kesken.

Toisessa huoneessa istui rouva Jäger levottomasti odottaen isän poislähtöä ... heillä oli pisin matka kotiin ja kello oli jo kymmenen. Vouti oli turhaan kehoittanut heitä jäämään yöksi; mutta se ei nyt mitenkään sopinut, Jäger'illä oli aivan päteviä syitä, joiden tähden heidän täytyi seuraavana aamuna olla kotona.

Hänen hiljainen toivonsa oli, että pikku, teräväkielinen rouva Scharfenberg rohkenisi näyttäytyä herrojen huoneen ovella.

Mutta sitä iltaapa kesti; — toiset rouvat varmaankin puolestaan luottivat häneen!...

Hän viittasi Inger-Johannalle.

"Etkö sinä voi mennä sisään!" kuiskasi hän, "muistuttamaan isälle että jo olisi aika lähteä; ... mutta ainoastaan niinkuin omasta puolestasi!"

Yhdentoista aikana istuivat he vihdoinkin vaunuissa — sen jälkeen kuin vouti taas portailla oli nuorien neitien suhteen käyttänyt hyväkseen "vanhan miehen oikeuttansa"; hän oli oikein mestari pitämään puoliaan kun nämät, leikillisesti kujeillen, koettivat päästä vapaiksi hänen massahtelevista suuteloistaan.

Asianajaja ja apulainen Horn seurasivat vaunuja portille saakka.

"Ei se ollut sinun eikä minun tähteni, äiti!" naurahti kapteeni.

Hän istui itse ohjaksissa, mutta kääntyi lakkaamatta taakseen, kuunnellakseen keskustelua vaunuissa ja yhtyi vähä väliä itsekkin heidän puheeseensa. Jörgen ja Thea, jotka koko päivän olivat pysyneet ujoina ja äänettöminä, vaan tehneet sitä enemmän havaintoja, olivat nyt oikein mielissään, Thea etenkin ylpeili siitä, että hän oli ainoa, jonka oli onnistunut päästä voudin suutelemisista.

Ja nyt, kirkkaana, hiljaisena heinäkuun yönä ajettiin kotia päin — mäkiä ylös ja mäkiä alas — ... hiljaan vaan, askel askeleelta — paitse silloin, kun he alhaalla mäessä uskalsivat antaa hevosten juosta kovemmin.

Kokonainen puolen penikulman matka, jolloin he kaikki saivat istua vaunuissa, ajettiin nyt aivan hölkytellen. Öinen maa huokusi hienoa kosteutta helteiseen ilmaan, heinäkuumpaneista levisi hurmaava tuoksu ja yö levitti hämärän huntunsa yli seudun... Iso-Ola haukotteli, kapteeni haukotteli, hevoset haukottelivat, Jörgen nuokkui ja Thea makasi äidin huiviin käärittynä. Silloin tällöin herätti heidät vuorelta tulevan puron lorina, joka vaahdoten virtasi sillan alle...

Inger-Johanna uinaeli ja näki vihdoinkin edessään ruskean, suurisuisen sammakon, pienine uteliaine silmineen ... ja sitten se hyppäsi isomahasena ja kömpelönä ... suoraan häntä kohti...

Hevoset pysähtyivät.

"Hui! — minä taisin uneksia voudista!" sanoi Inger-Johanna, heräten viluisena.

"Meidän täytynee astua alas!" virkkoi kapteeni unisesti ... "näissä Rognerud'in mäissä äiti voi jäädä istumaan Thean kanssa."

Päivä koitti... He näkivät auringon kulloittavan taivasta ja alas tunturin kukkuloilta. Se ensin ikäänkuin kätkeytyi heiltä, kunnes se vihdoinkin nousi itäisen harjun yli ja loi punaisen valonsa metsän rinteiden ja läntisten kukkuloiden yli, alas nurmikolle asti, jossa se kimalteli kasteessa.

Yhä vielä sitä rytkytetään mäkiä ylös, toisia alas. Giljen niityillä oli työväki jo kauan aikaa ollut levittelemässä heiniä, kun he näkivät kapteenin vaunut.

"Oikeinpa tuntuu hauskalle päästä jälleen omaan kotiinsa!" sanoi rouva Jäger... "Saa nähdä, onko Marit muistanut savustaa lohia."

Marit tuli etehisen ovesta heitä vastaan.

"Tänne tuli eilen illalla hieno matkustaja kaupungista ... sama, joka kävi täällä kaksi vuotta sitten ja sai saappaansa paikatuiksi... Kun en keksinyt parempaa keinoa tein hänelle vuoteen siniseen kammariin!"

"Vai niin! — ylioppilas Grip!... Hän on varmaankin matkalla kotiinsa."

Äkkiä katsahti äiti Inger-Johannaan ja tuli miettiväisen näköiseksi. Kiireesti nousi hän alas vaunuista.

* * * * *

"Jäger lähtee huomenna virkamatkoilleen kauas tuntureille Grönnelidin karjamajoille säätereille saakka!" selitti rouva, "ja sitä varten on paljo valmistuksia".

"Vai nii — inkö? Joko varhain huomenna?" kysyi ylioppilas pannen painon sanoihinsa.

"Aikomukseni on matkustaa kotiin suoraan tunturien yli, samoin kuin viimein täällä käydessäni ... sillä kaupungin tomusta ja lukujeni aprikoimisista päästyäni halajan hengittää raitista ilmaa."

"Mutta sittenhän voisittekin seurata Jäger'iä, teillä olisi ainakin viisi tahi kuusi penikulmaa tuntureilla yhdessä matkustettavaa, — ja Jäger olisi todellakin iloissaan, jos saisi teiltä seuraa! — Ette suinkaan paheksu jos valmistan teille vähän evästä?"

"Kiitoksia, kiitoksia hyvä rouva kaikesta ystävällisyydestänne."

"Hän ei tahdo pitää minua kauemmin, kuin harmillista!" mutisi ylioppilas, kuljeskellessaan aamupäivällä edes takaisin pihalla; kaikki muut paitsi rouva olivat nukkumassa.

Mutta ei hän tullut tänne saatellakseen kapteenia...

Iltapäivällä, kun ilma tuli viileämmäksi, lähtivät kapteeni, Inger-Johanna, Jörgen ja ylioppilas Grip kävelemään kaunista tietä pitkin myllylle päin. Iso-Ola ja talonvouti Aslak seurasivat heitä; myllyn pyörässä oli jotain korjattavaa, sillä oja oli melkein kuiva.

Miehet seisovivat nyt tuumailemassa miten pyörää parhaiten voisi nostaa pois akselistä.

"Tuo Jörgen ... tuo Jörgen! hän tietysti löysi korjattavan paikan pyörässä!" huudahti kapteeni.

"Sinä saat, Ola, ottaa nikkari Toren avuksesi, kohta kun hevoisinesi palaat tunturilta... Ja anna Jörgen'in neuvoa teitä, hän ymmärtää! Lukeminen se kangertaa, mutta kyllä hän muuhun pystyy."

"Pänttää sinä niitä kirjoja päässäsi vaan, Jörgen; tee niinkuin jauhopuuroa syödessäsi, mitä pikemmin sitä syöt, sitä pitemmin se loppuu", lohdutti Grip.

"Kas niin! — olin juuri unohtamaisillani valmistaa ongen siimaa huomiseksi. Jörgen, sinä saat tänä iltana lähteä kauppiaan luo... Saatte nähdä kuinka me siellä pyydämme lohia", sanoi kapteeni, kääntyen Grip'iin.

"Ohhoh." huokasi hän, astuessaan kotiin päin. "Nyt minua oikein haluttaa päästä tuntureille... Minä palaan sieltä aina kolme, neljä leiviskää keveämpänä!"

"Siitä saakka kuin koulupenkillä istuin, olen aina ihmetellyt sitä osaa maasta", huomautti Grip — "meidän pitäisi maantieteeseemme lisätä tämän seudun sisäjärvestä ... että se löydettiin vasta muutama vuosi sitten keskellä avaraa tunturi-ylänköä, jonka ainoastaan muutamat peuran ampujat tunsivat."

"Se ei ole merkitty mihinkään karttaan, sen paikka on siinä tyhjä kuin Afrikan sisusta ... ei, se on vielä tuntematon!" selitti kapteeni. "Mutta onhan sitä myöden kuitenkin yhteyttä muiden seutujen kanssa, sekä kansan että karjalauman kautta ... ja tuntureilla on jo vanhasta ajoista omat nimensä kansan

kesken."

"Se on kyllä totta, — tuntevathan Afrikan syntyperäiset asukkaat maansa sisä-osaa, mutta eihän sivistynyt maailma sitä kuitenkaan tunne", nauroi Grip... "Minä olen aina miettinyt mitä sellaisessa salaperäisessä seudussa sisämaassa voisi löytyä. Siellähän ehkä saisi nähdä monenlaista! rotkoista löytyisi rauenneita asumuksia vanhoilta ajoilta ... laaksoloista maahan vajonneita hökkeliä ... ja silloin tällöin metsäpeura vilahtaen pakenisi tasankojen yli"...

"Niin kyllä siellä metsästetään", myönsi kapteeni; — "me saamme sieltä ylhäältä monta makeaa peuran paistia."

"Sehän minua houkuttelikin, kun kaksi vuotta sitten tapasin peuran ampujia. Minä tahdoin löytää jotain uutta, nähdä mitä siellä oli."

"Juuri niinkuin mekin kuvailimme kaupungista!" huudahti Inger-Johanna.

"Neiti, teidän pitäisi seurata isäanne vähän matkaa tunturille!" — —

"Sepä ei olisi niinkään tuhmaa!" arveli kapteeni ... "ei ollenkaan mahdotonta — ... ei suinkaan, saisit ratsastaa Grönnelid'in karjamajoille saakka."

"Niin, jospa isä toteuttaisit tuon tuumasi!" huudahti Inger-Johanna innokkaasti. "Nyt haluttaa minuakin nähdä minkälaista siellä on... Luulen, että me aina ennen ajattelimme maailman loppuvan tuolla omaan karjamaahamme."

"Minullahan on peite kanssani satulalla, — ja jos he kerran minulle voivat hankkia yösijaa, niin kyllä sinäkin saat siitä osaa."

"No, no, Morten! — jätä ihmiset rauhaan!"

Kapteeni otti tupakkakääreen ja ojensi osan siitä pukille, joka pihalta syöksi heitä vastaan.

"No partaniekka! Tuo peto tahtoo osansa sekin!"

"Kuuleppas äiti!" huusi hän, nähdessään vaimonsa tulevan aitasta.

"Mitäs arvelet, kun minä olen aikonut ottaa Inger-Johannan huomenna mukaani?... Perjantainahan voisivat hän ja Jörgen palata kotiin Iso-Olan ja hevosten kanssa!"

"Mutta rakas Jäger! Mitä tekisi hän siellä tuntureilla?"

"Hän voi jäädä yöksi Grönnelid'in karjamajoille."

"Mutta se olisi liian rasittava matka... Sinunhan täytyisi kulkea aivan raivaamattomia metsäteitä!"

"Saa hän istua hevosen selässä aina karjamajojen toiselle puolelle. Musta kulkee kyllä kun sinä istut satulassa vankkana kuin pappi tunturien, rämeitten yli. Minä puolestani otan Valkon"... Kapteeni oli oikein hurmautunut tyttärensä tulemisesta mukaan.

"Tietysti sinun täytyy päästä!"

"Äiti, valmistapas meille hyvää evästä vaan! Huomenna kello viisi täytyy meidän jo lähteä matkalle."

"Tronberg yhtyy hevoisineen meihin kauempana, niin että tekin Grip saisitte vuoronne ratsastaa."

Grip ajoi pihalla Jörgeniä takaa ja saatuaan hänet vihdoon kiini, työnsi hän hänet sisään avonaisesta keittiön ikkunasta.

* * * * *

Punaisena ja palavissa ja niska auringon paahattamana kuljeksi kapteeni paitahihassaan ylhäällä tunturilla.

Ensimmäisenä ratsasti Inger-Johanna tavarain kanssa ja kapteenin vieressä kulki muutamia talonpoikia, jotka kuumuuden tähden kantoivat takkiaan kepin nenässä olkapään yli, ja joka kerta kun pysähdyttiin, osoittivat he hänelle tilusten rajoja ja kaikellaisia merkkiä, joiden mukaan kapteenin piti pyykittää metsää.

Yön makasivat he Grönnelid'in karjamajoilla ja kello viidestä saakka olivat he jo tutkimusretkellään ja ratsastivat lakeiden tunturien yli pajupensaikon välitse, jolloin hevoset vähän väliä kahlasivat saman joen mutkissa.

Nyt he pysähtyivät, jyrkkää vuotta kiivettyään; he päättivät odottaa Tronberg'ia, jonka olivat nähneet alempana mäissä.

Kapteeni otti esille kiikarinsa ja pikaisesti katsahdettuaan lumen peittämää tunturilakeutta, joka kaukaisena maitomerenä levisi heidän edessään, suuntasi hän kiikaria yhä enemmän alaspäin.

Hiki tippui suurina pisaroina otsalta ja silmäkulmista, niin että lasi himmeni ja hänen täytyi kirkastaa se suurella, kuluneella nenäliinallaan.

Hän nojasi nyt kyynäspäällään hevosen selkää vasten ja katseli hetken aikaa vielä...

"Näettekö ketä tuolla liikkuu vasemmalla puolella Brätstadia ... varmaankin Rognelidiläisiä? Mitä luulette?"

Miehet, joita hän puhutteli, nostivat kätensä silmään varjoksi ja huomasivat kohta, että tulijat olivat heidän riitaveljiänsä, joiden huomenna piti yhtyä heihin kalavedellä, mutta he olivat siksi viekkaita, ett'eivät sitä ilmoittaneet, vaan puhuivat imartelevaisesti:

"Kapteenillapa vasta on oiva kiikari!"

Ollessaan näillä virkamatkoillaan, koettivat molemmat riitapuolueet kaikin puolin häntä miellyttää, he ikäänkuin kantoivat häntä käsillään. Tämä olikin kapteenin mielestä suurin nautinto näillä kesäisillä tunturimatkoillaan.

"Oletteko kalastaneet, Tronberg?" kysäsi hän, kun ala-upseerin lakki tuli näkyviin jyrkällä karjapolulla.

"Lohtako ... tänäänkö olette pyytäneet?"

"Tänä aamuna, herra kapteeni!"

Kapteeni otti kalat ja katseli niiden kitasiin.

"Niin, niin, tämänpäiväisiä tämä näkyy olevan!"

Ala-upseeri otti lakin päästään ja pyyhkäsi hien otsaltaan.

"Pitkin kallionsolia astuessani, olisin melkein voinut paistaa loheta tunturin seinällä", arveli Tronberg.

"Kauniita kaloja, katsokaapa niitä, Grip! ... painavat varmaankin viisi naulaa."

"Herran tähden, tekin täällä, neiti!" huudahti ala-upseeri ja ojenti hetikohta vartalonsa suoraksi tervehtiäkseen häntä sotilaan tavalla, kun Inger-Johanna ohjasi hevosensa sinne ja tarkasteli punaisen täplikkäitä, kiiltäviä kaloja, jotka riippuivat satulalla. Mutta vanha Lars Opidalen, hän, joka rajan määräämistä oli pyytänyt, silitteli karkealla kämmenellään tytön kättä, kun tämä luki pajuviitsalle pujotettuja lohia.

"Voiko tällainenkin olla tuhkaa ja tomua!" sanoi hän hiljaisesti ihmetellen.

"Lars, auta neitiä astumaan alas! Hänen on mahdoton tästälähin ratsastaa tuolla jyrkällä, aukealla tunturilla."

Tie oli yhä jyrkempää, välistä sitä ei näkyntykään harmaalla tunturiseinällä.

Läpi seudun kajahti kalakotkan räikeä huuto. Se liiteli, huuti ja lensi yhä edemmäksi, kun Jörgen sille hujjata hoilotti. Sen pesä lienee varmaankin ollut jossakin likeisessä tunturinkolossa.

Kapteenin haulipyssy otettiin esille ja Tronberg koetteli ampua, mutta kotka ei ollut kylläksi likellä... Jos vaan makaisi tuolla ylhäällä suurten kivien takana sitä väijymässä!

Kotka taas liiteli heidän lähellään suurine leveine siipineen.

Äkkiä kuului ylhäällä ilmassa pamahdus ja kotka räpisteli rajusti siipiään, estääkseen itseään putoamasta.

Laukaus oli sattunut siipeen, että päivänpaiste näkyi sulkien lävestä. Linnulla oli nähtävästi vaikea pysyä tasapainossa.

"Hyi, ... se on pahasti haavoitettu", huudahti Inger-Johanna.

"Kuka teistä ampui?" kysyi kapteeni hämmästyneenä.

"Jörgen karkasi pois pyssyineen", selitti Tronberg.

"Jörgenkö?.. Älköön hän turhaan kuvailko minulle, että tuo oli hänen ensimmäinen laukauksensa! Tuo lurjus!... Mutta tällä kertaa hän kuitenkin pääsee selkäsaunasta — sillä olipa tuo totta tosiaan aika laukaus!... Peijakas! olen häntä ankarasti kieltänyt pyssyä liikuttamasta."

"Olette kieltäneet, niin!" mutisi Grip — "neiti Inger-Johanna, eikö ole ihmeellistä, että aina tulemme taitavimmiksi juuri siinä, mitä on kielletty tekemästä. Kaikki tuollaiset kiellot ovat meidän kasvatuksessamme suurimmat kiihoittimet.. Mutta ravun käyntiä on kuitenkin senlainen kasvatus ... tuottaa se kyllä terävä-älyisiä ihmisiä, mutta heikkoja luonteita."

Grip ja Inger-Johanna kävelivät edellimäisinä. — Kummallinen, tiheä auer oli tänä iltapäivänä; se verhosi kokonaan alhaisen laakson, mutta ylhäällä tunturilla oli ilma niin heleän kirkasta.

Hitaasti raivasivat hevoset itselleen tien kivikoissa alasyvöineitten kalliolohkarein välitse, jotka muistuttivat sammaltuneita, harmaita hökkeleitä, joiden katolla seisojaksi joku vaivaiskoivu hienoja hapsiaan levitellen, ja joiden halkeemista riippui kirjavia monivuotisia sanan jalkatöyhtöjä.

"Katsokaapa noita kummallisia kierteisiä kasvia! Voisi luulla, että kaikki täällä on kivettyntä ja kuollutta mutta kuitenkin pyrkii elämä kaikkialla näkyviin."

Hän pysähtyi.

"Tiedättekö, neiti Inger-Johanna, mitä nyt haluaisin?"

Entinen sala-iva oli jo kadonnut hänen kasvoistaan.

"Minä vaan tahtoisin päästä opettajaksi ... tahtoisin opettaa lapsille heidän omien selvien ajatuksiensa avulla kaikkein ensimmäiset opin-aiheet ... juuri perusteet ovat meillä huonot ja väärennetyt! Lapsille pitäisi opettaa juuri niin paljo ja niin vähä kuin he todellakin voivat käsittää. Ja sitte hylkäisin minä kaikki nuo rakkaat, turvalliset kiellot!... Minä vaan näyttäisin heille seuraukset ... sekoittaisin heidän nähden yhteen ruutia ja tulitikkua, kunnes ne räjähtäisivät ja sanoisin sitten: Tahdotkos, Jörgen! minun puolestani saat kernaasti pitää nuo taskussasi, mutta saat itse kärsiä seurauksia... Edesvastauksen tunto, kas se on kasvatuksessa edistettävä, jos meistä on tuleminen kelpo ihmisiä."

"Teillä on tavattoman paljon aatteita, Grip!"

"Sukkeliako tarkoitatte? Jospa minulla vaan olisi taitoa kirjoittaa! — mutta siihen en ollenkaan kykene."

"Katsokaas, meillä on vaan neljä uraa kuljettavana; niiden nimet ovat: — jumaluus-oppi, kieli-, lääke-, ja lakitiede; vastaiseksi olen kolkuttanut viimeiselle vievää porttia. En itsekään tiedä minkätähden!... Oletteko, neiti, kuulleet kerrottavan kissasta, joka pantiin lasikupuun, mistä ilma pumputtiin pois? Se huomasi, että jotakin hullunmoista oli tekeillä; oli vaikea hengittää, ilma yhä vähenemistään väheni, sitten se hoksasi pistää kypälänsä läpeen... Samoin tahdon minäkin koettaa pistää kypälän henkilöpeen. Sillä ilmaa, ilmaa ei ole kylliksi. En tarkoita tuolla ylhäällä runoilijain luona pilvissä, en suinkaan! Siellä säkenöitsee ja hohtaa; siellä kirjoitetaan työskentelemisestä kansan ja vapauden sekä kaikkein korkeitten, suurten aatteitten hyväksi niin monella eri tavalla kuin kompassissa on suuntia. — Mutta todellisuudessa, alhaalla maan päällä ... tällaiselle proosalliselle ihmiselle, joka vähänkin tahtoo toteuttaa noita kauniita puheita — siellä on tie kokonaan suljettu. Kaikki meidän parhaimmat harrastuksemme ja aattemme eivät voi tulla käytäntöön elämässä, sen sanon teille neiti! Ei edes senkään vertaa, että niiden kautta voisi tehdä itsensä onnettomaksi."

"Ja sitten elämme niinkuin parhaiten sopii — ja kumppanien kanssa lohdutamme itseämme punssilla joka kerta kun muun seuraelämän teekutusmuksissa olemme tulleet petetyiksi".

"Mutta, hengittäkääpäs tätä ilmaa! jok'ikinen hengähdys on kuin lasillinen hienointa ... kaikkein hienointa, — niin mitä sanoinkaan?"

"Punssia!" kuului kuiva vastaus.

"Ei, elämää!... Vapaan luonnon kanssa ei mielellään väittele. Tunturien, auringon ... kaikkein noiden koukkuisten, sitkeitten koivunvitsojen kanssa olen kyllä samaa mieltä... Jos vaan ihmiset tuolla alhaalla voisivat olla teeskentelemättä, mutta sitä he eivät koskaan ole, paitsi kun he iloisten kumppanien seuroissa, vähä märkää maistettuaan, ovat kohonneet kylliksi korkealle syvästä kaivostaan! Löytyy joukko vapaamuurareja, jotka tuntevat toisiaan ainoastaan sellaisina... Tahi ollessaan Westermannin höyrykylvyssä, jossa Westermann löylyttää kylpijää tuoreella koivunvastalla kolmenkymmenen pykälän kuumuudessa. Tiedättekö, neiti, sauna oli isiemme kansallinen kokoushuone!"

"En tiedä, minä saan mielestäni kuulla niitä ja näitä uusia", vastasi Inger-Johanna, ja koetti estää suutansa hymyyn menemästä.

"Kuulkaa, kuulkaa, miten kuikka piipattaa!" kuiskasi Jörgen.

Ääni tuli pieneltä sammalikolta päin, joka oli niittyvillasta aivan valkoisena.

He kuuntelivat.

"Oletteko koskaan kuulleet näin syvää hiljaisuutta tuonlaisen yksinäisen piipatuksen jälkeen?" kysyi Grip.

"Sellaista piipatusta kuullaan siellä täällä maassamme... Abel kuoli! Minkätähden? — Juoppoudesta, sanotaan;" hän pudisti päätänsä, — "ei, ilman puutteesta!"

Grip kulki paitahihassaan ja kuori pajuokeppiä, jonka oli puhellessaan katkaissut itselleen alemmaa vuorenkolosta.

"Tuossa näette, kapteeni, Opidalen'in rajan senlaisena, kuin se on kulkenut vanhoista ajoista saakka!" selitti vanha Lars ... "suoraan ... aivan suoraan tuota vuorenhalkeamaa pitkin, tuossa, josta meidän tulee astua alas, ja suoraan järven poikki ... melkein Torsknutin Punavuorta kohti... Katsokaa, kapteeni, tuonne noiden kolmen viheriän saaren poikki aina siihen kiviseen rantaan asti."

Hän osotti kiivaasti kepillään rajan suuntaa.

"Siihen hankin todistajia ... ja jos kaikki, jotka ovat kalastaneet vesillämme ... isäni ja iso-isäni ajoilta saakka olisivat vielä elossa, niin olisi heissä miehiä kylliksi saamaan kumoon mokomat Rognelidien konnankoukut"...

— Iltapäivän varjo lankesi vuorenotkoon, jossa jäinen vesi tippueli alas mustan tunturiselän halkeamia pitkin. Paikkapaikoin loi aurinko vielä säteensä keltaiseen peuransammal-mätästöön, tahi paikoittain kasvaviin, sinertäviin, valkoisiin tai keltaisiin tunturikasveihin, jotka ottivat elääkseen väririkasta elämänsä täällä valkoisen lumen rajalla asti.

"Tuollapa jo tuleekin Mathis veneineen!" huudahti vanha Lars.

Vene, jolla heidän piti mennä Larsin pojan karjamaille, luikerteli kuin hyönteinen vihertävällä peilikirkkaalla veden pinnalla.

Astuminen vuorta alas oli todellinen virvoitus kapteenille, joka oli lihava ja hengitti hyvin raskaasti ja ajatellessaan mielitointaan, kalastusta, tuli hän vielä iloisemmalle tuulelle.

"Me saavumme sinne juuri parhaasen aikaan, jolloin kalat eniten nykivät", arveli hän.

Kun he istuutuivat ruuheen, joka odotti heitä kala-aitan luona, selvitteli hän siimaa. Hän oli innokkaasti pitänyt huolta pukinsarven täyttämisestä hyvillä onkimadoilla.

Ne, jotka eivät enää saaneet tilaa veneessä, ajoivat järven ympäri hevosilla. Vähä väliä näkivät soutajat heidän pujahtavan esiin jossain kallioiden välillä.

"Mitä arvelet, Mathis, jos vähän uistelisivimme pitkin rantoja, tuolla varjossa? Etkö luule kalan siellä purevan? ... emmehan kumminkaan souda suoraan järven yli", sanoi kapteeni suopeasti.

Mathisin siima oli teljon alla ja nyt tahtoi Inger-Johannakin koettaa.

Kapteeni pisti madon hänen koukkuunsa. Mutta Inger-Johanna ei malttanut odottaa kunnes saapuisivat kalastuspaikalle; vaan jo soutuessa heitti hän siiman järveen ja antoi sen soljua veneen perästä, vähän väliä sitä nykäisten.

"Katso, kuinka hänellä on taipumusta!" huudahti kapteeni, "se on perittyä... Sinähän oletkin oikeastaan kalastajan sukua, sillä minä olen viettänyt lapsuuteni Bergen'in seudulla ja isäni ennen minua... Jos minulla olisi taaleri jokaisesta turskasta, jonka olen vetänyt ylös Alverivirrasta, niin olisi jälkeisilläni jotain perittävä... Mutta mitä? Mitä?"

Loisketta kuului. Inger-Johanna nykäsi äkkiä, keltainen kalan vatsa tuli päivänpaisteessa näkyviin vedenpinnalle.

Muutaman kerran rajusti nykäistyään siimaa, nousi hän puoleksi seisolle ja veti sitä ylös järvestä.

Nostaessaan kiiltävän kalan korkealle veneen laidan yli, huudahti hän riemuissaan:

"Tämä on ensimmäinen kala, jonka olen saanut eläessäni!"

Grip irroitti sen koukusta ja heitti sen kauas järveen.

... "Sentähden saakin se elää."

Kapteeni kohautti kiivaasti raskasta ruumistaan, niin että vene heilahti.

Mutta koska tämä tarpeeton uhraus oikeastaan tapahtui hänen silmäteränsä kunniaksi, korvasi se suuressa määrin Grip'in tuhuuden.

Kun he tulivat kallion kohdalle, jonne hän heitti siimansa, alkoi kapteeni yht'äkkiä laulaa Bergen'in rannikoilla oppimaansa lapsuuden laulua, joka monta Herran vuotta oli ollut häneltä unohduksissa.

Hänen matala basso-äänensä kajahti täyteläisenä vuoren seinää vasten.

Järvi oli peilikirkas ja kapteeni nosti ylös lohen toisensa perästä.

Tunturi lumisine huippuineen seisoi kuni pääläellään syvyydessä heidän allansa, niin että päätä huimasi kun he vaan katsoivat alas veneen laidalta. Ja kun he tulivat karjamajojen kohdalle, kuvautui koko tuo jyrkkä, viheriäinen rinne, missä karja kävi laitumella, niin selvästi veteen, että olisi melkein voinut lukea sarvet.

"Niin täällä kulkevat lehmät kuin karpäset pitkin seinää", sanoi kapteeni. "Jos tuolla ylhäällä varomattomasti liikutellaan maito-rajentaa, niin vyörii se tänne alas, veneesemme"...

Ei ollut muita asuntohuoneita kuin pieni hökkeli kiviraunion luona ja pieni rappeutunut lautasuoja, jonka katto oli harmaasta kivistä ja varustettu reppanalla. Siellä piti kapteenin ja Inger-Johannan maata auringon nousuun saakka, jolloin hänen ja Jörgenin oli määrä lähteä Iso-Olan ja Mustan kanssa takaisin Grönnelidin karjamajoille.

He olivat syöneet illallista — lohta ja hätäisesti valmistettua kermapuuroa, ja nyt katselivat he auringon laskua tunturin taakse.

Kapteeni tepasteli tohveleissa nurmella, puettuna avonaiseen virkanuttuunsa ja poltti mielihyvillä piippuaan. Hän pysähtyi silloin tällöin katsellakseen miten ilta-aurinko tanhueli kaukaisilla tunturihuipuilla.

Äkkiä muuttuivat ennestään mustan-siniset huiput punertaviksi, kunnes ne hehkuivat kuin tulen liekki. Nyt loistivat lumilakeudet idässä ruusunpunaisina... Siellä kohousi kummallisia, satumaisia tornia ja linnoja ... kolme lumihuippua tuolla kaukana muuttuivat veripunaisiksi ja keskimmaisessä leimahti häikäiseväisesti tuikkiva valo. Ja niiden takanakin vielä syttymättömiä huippuja, harjuja ja rotkoja, joissa varjot liikkuivat...

Jörgen tähysteli isän suurella kiikarilla eikö peuroja lumilakeudelta näkyisi.

"Hyvästi, neiti Inger-Johanna!" sanoi Grip. "Minä lähden jo yön läpi kulkemaan tunturin yli ja otan jonkun miehistä oppaakseni. Täällä on useampia kuin majaan sopiikaan."

"Mutta sallikaa, että ensin sanon teille", lisäsi hän hiljemmällä äänellä, "että tämä avosydämminen päivä, jonka olen tunturilla viettänyt, on niitä harvoja elämässäni ... en ole tarvinnut sanoa ainoatakaan kehnoa, kurjaa sukkeluutta ... enkä halveksia itseäni" ... lisäsi hän tuimasti.

"Tuonlaisena, niin, — juuri tuonlaisena kuin nyt katselette suuren olkihatun lierin alta, — noin hienona, solakkana ja noin huimana, juuri senlaisena tulen teitä muistamaan siihen asti, kun jälleen tapaamme toisemme kaupungissa!"

"Svartdalin puotiin on ainakin viisi pitkää virstaa", selitti kapteeni, jäähyväisiä jättäessään... "Grip, te olette aina tervetullut Giljeen."

— Kohotettuaan lakkiaan viimeisiksi jäähyväisiksi, oli hän pian noussut jyrkkää kallion rinnettä läheisen tunturin huipulle.

"Tuo mies ei näy tuntevan väsymystä!" sanoi kapteeni.

Inger-Johanna katseli hänen jälkeensä... Aurinko loi viimeisen vaalean hohteensa hiilakkaasen iltailmaan... Hänen kasvoillaan eleili niin lämpimät tunteet.

Muutama hyönteinen — mettiäinen, tahi ampiainen lensi suristen sisään avonaisesta ikkunasta,

siniseksi maalattuun, siistittyyn huoneeseen ... hyrisi ruutua vasten, niin että se häiritsi tuota nuorta paksutukkaista, tumma-ihoista, kaunista tyttöä, joka aamu-untaan vielä sohvalla nukkui.

Hän makasi kyljellään syvään uneen vaipuneena, palattuaan vasta yöllä kotiinsa... Illan tunteet liikkui vielä hänen mielessään.

Hänellä oli jo toinen lohi kourussa... Se kiilsä ja pyristeli vedessä... Grip toi kaksi tikkua, pannakseen ne ristiin...

Hurr ... surrr ... suoraan hänen kasvoilleen, niin että hän heräsi...

Päivä oli jo pitkälle kulunut.

Valkoisten uutimien ympäröimällä pesupöydällä, joka oli järjestettynä hänen tuloansa varten, oli orvokkisaipua, hopeapaperiin käärittynä.

Se se varmaankin viekötti tunturin kokemattomia hyönteisiä onnettomuuteen ... ne olivat vainuneet tätä aivan uutta kukkaismaailmaa ja syöksivät nyt suin päin uskaliaasti uutta keksintöä kohti — aavistamatta ajan monituisia ihmeitä, ett'ei orvokin tuoksu tarjonnutkaan mitään orvokin mehua, vaan vaikutti ainoastaan ilkeätä vatsan kivistystä... Niiden ajatukset olivat varmaankin kovin sekavat, koska ne vastatulleet hyönteiset niin levottomasti hyörivät sinne tänne, ikäänkuin aavistaen jotain pahaa ja lensivät pari, kolme kertaa huoneen ympäri, ennenkuin kiusaus tuli liian suureksi, ja koska entiset, joihin tuoksu jo oli vaikuttanut, hitaasti ryömivät seinää pitkin, jopa menivät tainnoksiinkin tai pyristellen makasivat ikkunalaudalla.

"Ui! — ja suovastaan pesuveteen!"

Hän katseli suuttuneena saipua, joka oli syypäänä tähän.

Toiset ajatukset ikäänkuin juohtuivat hänen mieleensä, hänen haistellessaan sitä...

"Äidin keltainen saipua on rehellisempää!"

Hän heitti sen reippaasti ulos ikkunasta ja pyyhki huolellisesti noita taistelulentäälle kaatuneita käsiliinalla ikkunalaudalta.

— Aamupäivällä olivat rouva Jäger ja Inger-Johanna poimimassa sokeriherneitä päivälliseksi.

"Ota ainoastaan kaikkein suurimpia palkoja, Inger-Johanna — senlaisia jotka tulisivat liian kovakuorisiksi, jos niitä säästäisimme isän kotiintuloksi."

"Mitähän täti sanoo, jos saa kuulla, että olemme antaneet sinun seurata isääsi etäälle tunturille... Hän ei varmaankaan pidä sellaista retkeä minäkään erityisenä hauskuutena, eikä voi käsittää, että sinä voit noin kaunopuheliaasti kertoa kivistä ja kannoista."

"Ei, hänen mielestään ei mitään voi verrata heidän teeseuroihinsa!" naurahti Inger-Johanna.

"Ojenna lautanen minulle, niin tyhjennän sen koriin", sanoi äiti.

"Tätihän kirjoitti, että Rönnov jää koko talveksi Pariisiin!"

"Rönnov, niin... Mutta minäpä oikein huvittelen itseäni sillä ensi talvena, että luen ääneen tädille Gedeckeen kertomuksia Sveitsistä ja sitte aina vähä väliä liitän niihin pienen kuvauksen omasta matkastani!"

"Nyt puhut sinä, Inger-Johanna, aivan ajattelematta ... on aina suuri erotus sivistyneen seudun ja aution erämaan välillä täällä tunturilla".

Rouva Jägerin hunnun peittämä pää vajosi hernevarpeitten väliin... "Isä sanoo, että Rönnov varmaankin kartuttaa ranskankielen taitoaan sentähden, että he tahtovat hänet Tukholmaan."

"Niin, häneltä varmaankin tulee jotakin ylhäistä... Voit kyllä käsittää, kuinka erinomaisen hauskaa ja kodikasta meillä on, kun joskus iltaisin olemme yksin kotona ja minä luen ääneen tädille."

Rouvan suuri, sinisen täplikäs huntu kohoutui, pöytäveitsi kädessä ojensi hän lautasen tyhjänä takaisin.

"Ja sitte on hänen käytöksensä varmaankin sellainen, että se sitä paremmin sopii hänelle, kuta korkeammalle hän kohoaa".

"Aivan täydellisesti!... Vaan en tiedä miksi ei häntä juuri sovi ajatella täällä vuoristossa."

Rouva Jäger seiso hetkisen pöytäveitsi kädessään.

"Olkoon jo kylliksi!" hän huoahhti ja ryhtyi väsyneenä koriin... "Tänä vuonna emme enää saa paljo herneitä!"

VII.

Giljen keittiössä oli juuri kiire jouluteurastusten jälkeen.

Porstuasta tuli kylmää uhoa ja se pani muskottikukan, inkiväärin ja neilikan hajua muihin huoneisin lehahtamaan, ja kuului sieltä ... hakkuuveitsien kalsketta, kumisevaa survoamista ja jyskytystä, niin että lattiat tärisivät; puettuna valkoiseen esiliinaan ja servietti pään ympäri oli itse Iso-Olakin keittiössä survoilemassa puisella huhmarilla.

Pitkän pöydän ylipäässä istui rouva Jäger parsineulalla ja rihmalla ommellen kääresylttyjä kokoon; muutamat akat ja Thea, valkoisina kuin enkelit, leikkelivät lihaa hienoa hakkelusta varten.

Etempänä penkillä istui vasta kotiintullut Thinka ja täytti verellä tahratuilla käsillään suuresta kaukalosta punasmakkaraa. Taitavasti ja sukkelasti tukki hän makkaran ainetta sarven läpi, pujotti sitte tikun suolen suuhun ja niin valmistui toinen tumma, hirveän näköinen verimato toisensa perästä; niitä sitte siskot kiehuttivat suuressa padassa, jonka mustaa pohjaa terävät liekit nuolivat, rätisten leimutessaan savupiippua ylös.

Kapteeni oli tullut keittiöön ja katseli tyytyväisenä tätä tappotannerta. Olihan täällä paljo hyvää niin suulle kuin sieramille, ja vähä väliä lähetettiin konttoriin hänen arvosteltavakseen makupaloja kustakin valmiista ruokalajista.

"Minäpä neuvon teitä, tytöt, miten teidän pitää hakata!" sanoi hän leikillisesti, ottaen veitset Torbjörg'iltä.

Molemmat hakkuuveitset lensivät hänen kädessään ylös ja alas, niin että niitä töin tuskin taisi erottaa toisistaan ja muut työntekijät jättivät työnsä kesken silkasta ihmettelemisestä.

Tätä tosin kesti ainoastaan kaksi, kolme minuuttia kun sitä vastoin Torbjörg'in ja Aslakin täytyi huivi päässä koko päivän seisoa sitä tehden.

Mutta voitto on kuitenkin voitto ja kun kapteeni sitten astui huoneesensa hyräillen innokkaasti ja tyytyväisenä, niin hän ei suinkaan ollut muistamatta juuri tuota kepposta. Vaan toden totta, kyllä pakottikin hänen käsivarsiaan. Ja hän koetteli niitä pari kertaa ennenkuin hän sitoi servietin kaulansa ympäri ja istuutui pöydän ääreen, maistaakseen lämmintä, rusinoilla maustettua ja voilla valettua punasmakkaraa, jonka Thinka toi hänelle.

"Vähän sinappia, Thinka!"

Thinka hiipi hiljaa nurkkakaapille etsimään kaivattua sinappia.

"Kuules, lautanen olisi voinut olla lämpimämpi ... oikeastaan pitäisi sen olla melkein polttava voin ja rusinoiden tähden..."

Hyväntahtoinen Thinka meni paikalla lautasta kuumentamaan ja toi sen kohta taas isälle; se oli nyt niin kuuma, että serviettiin täytyi kääriä jotta voisi sitä kantaa.

"Kaada vaan, isä, kaikki tälle lautaselle, niin saat nähdä."

Yksi Thinkan onnistuneimpia yrityksiä hänen kotiintulonsa jälkeen oli hänen ihmeellinen tapansa palvella isäänsä; isä sai tuskin mitään moitteen syytä tähän aikaan.

Thinkan lempeyttä, taipuvaisuutta, järkähtämätöntä mielentasapainoa seurasi todellinen kodikkaisuus. Kapteeni tiesi nyt, ett'ei hänen tarvinnut muuta kuin antaa pieni viittaus jostain maukkaasta ruuasta, niin sai hän kohta toiveensa toteutetuksi. Thinka oli aina niin taipusa, mutta kun äiti joskus teki hänen mielensä mukaan, näytti se sitä vastoin niin kankealta ja vaivaloiselta, että isä aina tuli pahalle tuulelle ja alkoi kiistellä, vaikka rouva kyllä tiesi, ett'ei miehensä terveys kiivastumista sietäisi...

Maanantai-aamusta saakka oli saatu toimeen äärettömän paljon ja huomeniltana toivottiin saada kaikki valmiiksi. Kaksi lehmää, hieho ja sika, ei ollut mikään pieni teurastus, siihen tulivat vielä lampaat lisäksi.

"Vouti! — Voudin hevonen on pihalla!" ... ilmoitettiin äkkiä kesken ruokapuuhiä iltahämärässä.

Vouti! — ikäänkuin salama olisi leimahtanut...

"Kiiruhda, Jörgen, ylös konttoriin ja käske isän tulla häntä vastaan-ottamaan!" sanoi rouva maltillisesti... "Lakkaa sinä, Iso-Ola, työstäsi ... vaikka se kuinka hullua olisikin!"

"Totta maar se tuntee makkaran hajun nenäänsä!" huudahti Marit reippaalla tunturikielellään — "eikö hän nyt jo toista kertaa tule tänne näin kesken joulupuuhiä! No, sittenpä on pois tieltä omassa kodossaan!"

"No, no, vähemmällä, Marit!" varotti rouva. "Ei mahtane olla hauskaa kotona, sen jälkeen kun ukkoraukalta rouva kuoli!"

"Mutta miten hän tuli näin tuiki sopimattomaan aikaan ... tuiki sopimattomaan!"

Talon kunniaa täytyi ylläpitää, sentähden ei sopinut rouvan jäädä keittiöön.

Kapteeni astui äkkiä sinne.

"Vouti viipy täällä huomiseksi... Sitä emme voi auttaa! Minä kyllä pidän hänestä huolta, jos vaan saamme vähän ruokaa."

"Niin, Jäger, sitä on kyllä helppo sanoa! — mutta katsos miten me kaikki puuhaamme täällä täysin käsin."

"Kylmää linnunpaistia! ... lihakokkareita ... vähän makkaraa!... Tulemme kyllä toimeen... Minä lupasin hänelle teurasruokaa. — Ja sitten, Thinka!" nyykäytti kapteeni päätään, "hiukan totia, — niin pian kuin mahdollista."

... Thinka oli kohta valmis; hän vaan pyörähti sukkelasti kaapin luo.

Hän oli niin teeskentelemätön ja vaatimaton, eikä ollenkaan ajatellut vaivojansa. Sentähden lennättikin hän puhtaasen, siniseen esiliinaansa puettuna, tuulen nopeudella sisälle totitarjottimen; — ja tervehdittyään voutia, kiiruhti hän kaapille rommia ja arrakkia hakemaan ja sitten piippuhyllylle sytytinpaperia etsimään, jonka pani tarjottimelle herrojen eteen, ennenkuin hän jälleen katosi keittiöön.

"Torbjörg, pese itsesi puhtaaksi ja järjestä vierashuone voutia varten, — ja sitte täytyy lähettää hakemaan Annaa auttamaan meitä, sen verran kuin hän kykenee... Jörgen kyllä juoksee sinne", — huusi rouva, nähden että tarpeellisimmat apulaisistaan vähitellen hävisivät.

Iso-Ola oli pitänyt huolta voudin hevosesta ja seiso nyt taas siellä, suureen messupaitaan puettuna ja survoi huhmarillaan... Kops ... kops ... kops ... kops...

"Oletteko aivan mielettömät? ettekö vähääkään ajattele mitä teette?" ärjäsi kapteeni raivoten; hän puhui matalalla äänellä, mutta sitä kiivaammalla... "Etteköhän vielä rupea mankeloimaan? — niin saisi vouti oikein kuulla kalsketta niin ylhäältä kuin alhaalta... Aivanhan lattia tärisee!"

Rouvan kasvoille kuvautui epätoivo ja kapinallinen tunne välkähti hänen tummista silmistään... Nyt kiusasi Jäger häntä liiaksi... Mutta hän hillitsi itsensä ja sanoi päättäväisesti:

"Iso-Ola, vie huhmari kanssasi porstuan kivilattialle!"

Thinkan osaksi tuli nyt illallisen puuha, niin ettei äidiltä mennyt hukkaan muuta kuin se hetki, jolloin ruualla oltiin; ja silloinkin hän oli kuin polttechessa, vaan täytyihän näyttää siltä kuin ei mitään kiirettä olisi ollut!

Ensin oli rouvan ja voudin väli vähä juhlallista, sillä he eivät olleet tavanneet toisiaan, sen kovan surun jälkeen, joka voutia kolme kuukautta sitten oli kohdannut. Hän vietti nyt hyvin yksinäistä elämää; ainoastaan hänen sisarensa, neiti Gülcke, asui hänen luonaan... Viggo ja Baldrian, toisinto nimestä Baltazar, kävivät latinakoulussa, ja tulivat kotiin vasta ensi vuonna, Viggon päästyä ylioppilaaksi.

Vouti vähä räpäytti silmiään ja teki surullisen liikkeen, ikäänkuin hän olisi tahtonut alakuloisesti pyyhkäistä toista silmäänsä, mutta ei sen enempää. Hän oli siihen aikaan käynyt talosta taloon näyttelemässä suruaan, vaan nyt oli hän täällä siksi järkevien ihmisten luona ettei tarvinnut sitä kauan pitkittää, varsinkin kun nyt istuttiin katetun pöydän ääressä, kuumat lautaset edessä...

Illallista syödessä alkoi lavea keskustelu — sanottiin kohteliaisuuksia joka kerta kun Thinka toi uuden ruokalajin, höyryäviä herkkuja suorastaan paistinpannusta, — olipa oikein muhkeat teurastuskekrit! — sitäpaitsi vanhaa, oivallista pullo-olutta; jouluksi valmistettu oli vielä liian nuorta — ja pari kolme oivaa ryyppyä.

Vouti ymmärsi ja huomasi selvään mitä talossa oli tekeillä ja miten rouva ja hänen tyttärensä olivat puuhassa.

Thinka korjasi ruuan pöydältä ja toimitti kaikki niin ketterästi ja meluamatta, ilman joutavaa puhetta ja puuhaa — ja niin huolellisesti, niin ajattelevaisesti! Ennenkuin tiesikään oli heillä edessään pöydällä piiput ja totilasit, sekä höyryävä vesikannu...

Vouti Gülckeen uteliaat, pienet silmät mulkoilivat kaukana toisistaan, ja ne saattoivat katsella yht'aikaa kahdelle suunnalle, kun taaskin hänen pyöreä, paljas kaljupäänsä loisti suoraan sitä kohtaan, jonka kanssa hän haasteli. Oikeinpa hän tarkasteli nuorta, hieno-ihoista tyttöä, joka oli niin solakkavartaloineen ja soma ja puuhaili niin äänettömänä ja suloisena...

"Sinä olet onnellinen mies, kapteeni!" jupisi hän itsekseen.

"Ryyppää hiukkanen vielä, vouti", lohdutti hyväntahtoisesti kapteeni ja kilisteli lasia hänen kanssaan.

"Niin, mikä sinulla olisikaan hätänä, kun on hauskuutta kodissasi ... mihinkä vaan käännyt, niin saat pehmeän pään-aluksen levähtääksesi ... ja niitä riittää lähettää kaupunkiinkin... Mutta katsos, minä", kyöneleet nousivat hänen silmiinsä — "minä istun vaan konttorissani pöytäkirjojen ääressä!... Tiedätkö, minuakin kovasti hemmoteltiin... No niin, älkäämme puhuko siitä! Varmaankin ansaitsin minä sen rangaistukseksi yhdestä ja toisesta."

"Eikö totta, neiti Kathinka!" sanoi hän leikillisesti, kun Thinka astui sisään, — "että se vouti on ilkeä, kun hän näin kesken teurastuspuuhianne tuli teitä häiritsemään? Mutta sallikaa hänelle vähä kodin hauskuutta, hän kyllä tarvitsee sitä, kun omasta kodistaan sen on kadottanut"...

"Kas sitä, olin aivan unohtamaisillani!" huudahti hän samassa ja kiiruhti piippu suussa pöytäkirjalaukkunsa luo, joka riippui tuolin reunalla oven suussa. "Minulla on muassani teille toinen osa 'Viimeistä Mohikania', jonka Bina Scharfenberg lähetti ... ja minun piti tuoda hänelle — niin mitähän se olikaan? Se on tuolle paperilipulle kirjoitettu: — 'Oikullinen nainen', kirjoittanut Emélie Carlén!"

Vouti otti kirjan kiireesti laukustaan ja antoi sen Thinkalle.

"Älkää nyt vaan unohtako antaa sitä minulle huomenna!" sanoi hän uhkaavaisesti, "muuten suuttuu Bina Scharfenberg minuun silmittömästi! — Ei ole hyvä joutua hänen käsiinsä!"...

Thinka innokkaasti tarkasteli ensimmäisiä riviä voudin vielä puhuessa, — nähdäkseen varmaan, että tämä vaan oli jatkoa ... ja kohta oli hän taas tullut takaisin huoneestaan, kädessään loppuun lukemansa Carlén'in romaani ja ensimmäinen osa "Viimeistä Mohikania" pantuna rihmalla sidottuun paperikääreesen.

"Neiti Thinka, teidän olette tarkka kuin asioitsija!" sanoi hän leikillisesti, pannen hitaasti kääreen laukkuunsa, ja toinen hänen pieniä silmiänsä loisti herttaisesti Thinkaa kohti.

Vaikka oli ollut teurastuspuuhia jo aamusta varhain, ei Thinka kuitenkaan voinut levolle mentyään olla katselematta kirjaansa.

Hän luki luvun toisensa perästä, päätti aina lopettaa seuraavaan, mutta turhaan. Kello kaksi yöllä paloi vielä kynttilä pään-aluksen takana; Thinka nautti lukemisesta ja otti sydämestään osaa viimeisen Mohikanin moninaisiin vaaroihin ja vainoomisiin.

Rouva Jäger ihmetteli, miten sinä talvena kului niin paljon talikynttilöitä.

Voudin täytyi syödä vähä lämmintä aamiaista, ennenkuin hän sai lähteä matkalle.

Ja nyt otti hän jäähyväiset ja kiitti hauskoista kotoisista hetkistä, — vaikka oli tullut näin häiritsemään; — "oi rouva Jäger, kyllähän teidänkin mielestänne tulisi sopimattomaan aikaan! — vaikka olettekin saaneet apua taloudessanne... Niin, neiti Kathinka, minä olen kyllä tarkastanut teitä; eihän minulla turhaan olisikaan poliisinsilmät!..."

"Näkymättömänä, vaan kuitenkin aina saapuvilla, niinkuin hiljaisena hyvänä haltijattarena kodissa, — eikö se ole parasta, mitä voi naisesta sanoa?" sanoi vouti kohteliaasti Thinkalle, satoi yön turkkinsa ympäri ja meni reen luo ja sulaa lempeä hohti hänen kasvoistansa; niiden alapuolta himmensi vaan harmahtava parrantynkä, kun ei aamulla ollut ehtinyt sitä ajaa.

"Kunnon mies, tuo vouti!... Hänelläpä vasta on sydän", sanoi kapteeni, palattuana iloisena huoneeseen, ja hieroen pakkasesta kohmettuneita käsiään.

— Mutta voimalliset ruoat teurastus-aikana tekivät isän sairaaksi!

Lääkäri kehoitti häntä juomaan vettä ja kävelemään vahvasti — totikestit ainoastaan silloin tällöin olivat vaan virkistykseksi.

Ja kun joulukuusi tuli kohti sen jälkeen, niin ei tuo veren nousu päähän ensinkään vähennyt.

Isä kulki alakuloisena, vaan ei tahtonut antaa iskeä suontansa useammin kuin tavallista oli eli kahdesti vuodessa, keväällä ja syksyllä.

Vaan pienten pitojen jälkeen, jotka pidettiin torstaina Buchholz'ille, henkikirjurin apulaiselle, tuli hänen tilansa oikein surkeaksi... Hän kuleskeli onnettoman näköisenä ja huomasi kaikkialla vaan tappiota, laiminlyömistä ja vääriä laskuja.

Ei ollut muuta neuvoa kuin lähettää hakemaan lukkari Öjsethiä!

Paitsi kirkollisia toimiaan, opetti tämä vielä nuoria lukemaan, rokotti ja iski suonta.

Kuinka hän ensimmäintuhtoiin toimiin pystyi jääköön mainitsematta; mutta jälkimmäisistä voi sanoa, että hän oli syyppää suureen verenvuodatukseseen, koska oli laskenut ämpäritäin kyläläisten verta heidän suonistaan eikä suinkaan vähimmässä määrin verekkään kapteenin verta, jota hän nyt säännöllisesti useampina vuosina oli vähentänyt. Vaikutus oli suuremmin. Tukahuttavaa, kuumaa ukkosen ilmaa, joka oli täyttänyt melkein jokaisen raon koko talossa, ja synkistyttyä jokaisen kasvot, seurasi nyt kirkas auringonpaiste... Thinkan kanssa laskettiin leikkiä ja tuumailtiin, miten koko perhe lähtisi kesäksi katsomaan sotajoukon harjoituksia!

Mieli-ala oli niin iloinen, että äiti nyt uskalsi ottaa tilaisuudesta vaarin, puhellakseen Jörgenin koulunkäynnistä; — kaikki mitä täti Alette oli luvannut asunnon suhteen ja muut asianhaarat olivat nyt tarkoilleen määrättävät.

Laskettiin ja mietittiin niitä näitä, otettiin keskustelun-alaiseksi kaikki pienimmätkin seikat kaupungin-olosta ja kulungeista.

Kapteeni selitti suuttuneilla kysymyksillään niitä suunnattomia menoja, joilla äiti näkyi tahtovan saattaa häntä suorastaan perikatoon.

Vaan rouva taas uutterasti ja suuttumatta toi esiin mahdollisia tuloja, tuoden vähän väliä esiin kaikellaista, mistä he saisivat voittoa.

Jos joskus, hänen alituisesti kertoessaan samaa, hänen päänsä joutui pyörälle, niin että hän puhui liikoja, kesti monta ikävää hetkeä, ennenkuin hänen onnistui rauhoittaa miehensä mieltä.

Kapteenia piti vähitellen totuttaa siihen, siksi kuin hän ymmärsi sen verran, että taisi edes nähdä ja ajatella. Mutta taitavan ja väsymättömän purjehtijan lailla osasi äiti myrskyssäkin pitää tarkoituksena silmällä ja niin alus vähitellen lähenei toivottua rantaa.

"Nämät rahat!" äidistä yhtä vaikeata niistä puhua kuin koskettaa paisetta, jota kuitenkin täytyi leikata.

Seuraus oli, että kapteeni vähitellen siihen myöntyi ja tuli nyt innokkaimmaksi puuhaajaksi.

Jörgeniä tutkittiin joka aineessa. Hänen täytyi istua konttorissa ja kapteeni itse piti ankaraa huolta hänen lu'uistaan.

* * * * *

"Se seikka on kuin ikäinen", luki kapteeni... "Jos kana muutama kerta pyörähytetään ja sitte pannaan selälleen maata ja vedetään liidulla viiva pitkin nokkaa, niin makaa se aivan hiljaa eikä tohdi liikkua! Se varmaankin luulee, että se on nauhalla sidottu kiini siihen paikkaan. Minä olen kokenut sitä niin monta kertaa, sen tervehdyksen voit kertoa hänelle, Thinka!"

"Mutta minkätähden Inger-Johanna senlaista kirjottaa", kysyi äiti totisena.

"No, no, ei minkään tähden — muutoin vaan". Thinka oli edellisenä päivänä saanut erityisen kirjeen vanhempien kotelon sisässä, sisarilla oli vähän neuvottelemista äidin syntymäpäivän johdosta.

Siinä kirjeessä oli Inger-Johanna samalla pitänyt hänelle esitelmän siitä, miten Thinkan pitäisi tehdä

vastarintaa ja oleman uskollinen lemmitylleen jos todella pieninkään rakkauden kipinä vielä kyti hänen sydämessään. Kertomus kanasta ja liituvivasta oli Grip'in vertauksia. Naiset tavallisesti antoivat kuvitella itselleen kaikenlaista ja olivat valmiit vaikka kuolemaan jos vaan sattuivat saamaan liituviivan nokkansa eteen!

Saattoipa se olla totta, arveli Thinka ... mutta koska kerran kaikki vastustivat sitä ja kun hän näki, miten isä ja äiti siitä huolistuivat, niin — hän huokasi itku kulkussa, — oli liituviiva todellakin vahvempi, kuin mitä hän kestää voisi...

Inger-Johannan kirje teki hänet synkkämieliseksi. Hän tiesi olevansa niin onneton, että olisi voinut itkeä, kun vaan joku häneen katsahti. Ja sitä teki äiti päivän kuluessa useampia kertoja; luultavasti hän oli itkusta aivan punaisena.

Yöllä luki hän Van der Velde'n kirjoittamaa Arvid Gyllenstjerna ja vuodatti katkeria kyneleitä.

Sisaren kirje sisälsi erityisesti hänelle jotain, joka ei ollut isää eikä äitiä varten.

... "Sillä tiedätkös, Thinka! se joka on käynyt täällä kaikki tanssijaiset, niinkuin minä, ei enää kulje sokeana tuon silmiä häikäisevän loiston ohi, vaan katselee tutkistelevaisesti ympärilleen; pitäisi tulla ihmisissä jonkinlainen muutos ja samoin heidän keskusteluissaan. Mokomat tanssijaispuhelut!

"Minä sanon, niinkuin Grip; minä olen kyllästynyt, kyllästynyt, aivan kyllästynyt siihen. Tätikään ei niin innokkaasti tahdo minua enää sinne, vaikka monta kertaa innokkaammin kuin minä itse.

"Minua pidetäänkin nyt ylpeänä, arvostelevana ja jos jonakin, sentähden, ett'en aina keksi jotain juttelemista heidän kanssaan.

"Tädin mielestä on jonkinlainen omituinen jäykkyys tullut entisen 'vilkkaasen luonteeseni', luontainen 'levollinen arvollisuus', joka miellyttää ja kiihoittaa, juuri sitä siis, joka oli suotavaa!

"Lieneeköhän se sitä laatua kuin kiinalaisten kuumaan taikinaan leipoma jääpalanen, josta yhdessä luimme, muistathan?

"Tädillä on tänä vuonna monet tuumat. Nyt pitäisi meidän molempien puhua keskenämme ainoastaan ranskaa! Mutta en oikeastaan pitänyt siitä, että hän kirjoitti kapteeni Rönnoville minun täydellisesti sitä osaavan. Minä en suinkaan tahdo, että hän, palattuaan takaisin, kuulustaa minua niinkuin koulutyttöä. Ääntämisenikään ei ole 'suloista', kuten täti sanoo.

"Minä en todellakaan häntä enää ymmärrä. Jos joku, niin juuri hän voisi ja olisi velvollinen tähän aikaan puolustamaan Grip'iä, mutta päinvastoin hän iskee kiini hänen sanoihinsa, milloin vaan voi.

"Grip on ruvennut pitämään sunnuntaikoulua tahi esitelmiä niille, jotka vaan haluavat tulla kuuntelemaan. Tämä tietysti herättää huomiota, sen arvaat! Ja täti kohottaa olkapäitään ja ennustaa jo edeltäkäsikin, että Grip kohta tulee eroamaan hienon seura-elämän piireistä, vaikka täti ennen aina on ollut ensimmäinen, joka oli hänestä hauskuutettu ja jonka mielestä Grip keksi jotain uutta! Minun mielestäni täti menettelee alhaisesti!"...

VIII.

Jörgenin täytyi lähteä matkalle, ennenkuin rekikeli loppui, sillä kelirikon aika oli pian tulossa ja suoraa mielettömyyttä olisi lähettää hevoset kulkemaan huonoja teitä. Jos häneltä ei menisi kokonaista vuotta hukkaan, niin täytyi hänen lähteä hyvissä ajoin, erityisesti valmistuakseen koulututkintoonsa.

Jörgen vaan mietiskeli kaikkea, mistä hänen nyt täytyi erota. Pyssy, kelkat, sukset, sorvauspenkki, työkalut, mäelle rakennetut tuulimyllyt, kaikki nämä täytyi hänen jättää toisille, tietysti etupäässä Thealle; tämän tulisi pitää niistä huolta, siksi kun hän kerran palajaisi kotiin.

Jos häneltä olisi kysytty, miksi hän mielummin tahtoi, olisi hän varmaankin vastannut: sorvariksi, mylläriksi tahi sepäksi; se mikä viimeiksi olisi hänen mieleensä juolahtanut, vielä vähemmin herättänyt hänessä halua ja ikävöimistä, oli kohouminen kirjojen korkeisiin maailmoihin. Mutta Hellas ja Latium olivat kerrassaan välttämättömänä kohtalona hänen elämänsä tiellä, niin ett'ei muusta puhetta.

Matkapäivän aamuna pistettiin Jörgenin uusien vaatteitten taskuun, jotka olivat kapteenin vanhoista valmistetut, salaisia kirjoja, jotka uskottiin hänen perille vietäviksi.

Ensiksikin oli Inger-Johannalle neljätoista sivua pitkä kirje, jonka Thinka yöllä kirjoitti, katkeria kyyneleitä vuodattaen, ja jossa hän tarkoilleen selitti rakkautensa Aas'iin, miten se alkoi, jatkui ja toivottomuudessa kehittyi. Thinkalla oli häneltä kolme muistia: — pieni rintaneula, hajuvesipullo, jonka oli saanut joululahjaksi, ja sitten kirje, sisältävä hiuskutrin, jonka oli saanut sinä aamuna, jolloin Aas lähti pois, kun hän erotettiin konttorivirastaan. Ja koska hän ei tahtonut tehdä vasten vanhempiensa tahtoa, vaan mieluisammin saattoi itsensä onnettomaksi — niin oli hän kuitenkin tehnyt mielessään sen järkähtämättömän lupauksen, ett'ei koskaan Aas'ia unohtaisi, — vaan ajattelsi häntä aina viimeiseen hetkeensä!...

Toinen kirje oli äidiltä täti Alette'lle, ja se sisälsi paitse joukon taloudellisia ehdoituksia pyynnön, että hän tutkisi Inger-Johannaa kapteeni Rönnov'in palattua Parisista. Äiti ei nimittäin näinä viimeisinä aikoina oikein voinut päästä työstään selville!...

— Kapteeni ei voinut kuvaillakaan, että tuntuisi niin tyhjälle Jörgen'in poislähdettyä. Olihan hän tavallaan hauskuttanut päiviä, antanut aihetta moneen mielenliikutukseen, rasitukseen ja suuttumukseen ja niin useasti saattanut kapteenin veren liikkeesen, jonkatähden kapteeni nyt, kun hän lähti pois, kaipasi tuonlaista kiihoittavaa ainetta. Hänellähän ei enää ollut ketään, jota olisi vartioinnut ja johon olisi tuimasti silmänsä iskenyt, sillä Thea, jonka kanssa hän nyt luki, oli niin tottelevainen ja laupias.

Lääkäri oli hänelle neuvonut verta puhdistavaa voikukan-teetä.

Ja nyt kun kevät tuli, — tuo huikaiseva auringonpaiste sulatti suuret kinokset — oli Thinka ulkona veitsi kädessä kaivamassa maasta voikukkia juurineen. Alussa ne olivat vielä pieniä ja vaaleita, mutta tulivat päivä päivältä yhä vahvemmiksi.

Kapteeni joi säännöllisesti ja tarkasti joka aamu kupillisen tuota hänelle määrättyä juomaa ja riensi ulos kävelylle.

Porstuan ovella tuprueli jääkylmä raesade ja lumipyry häntä vastaan. Taas olivat tunturin rinteet valkoisina!

Näinä viimeisinä aamuina oli hän tottunut käymään vasta raivatulla perunamaalla, jota par'aikaa kynnettiin, mutta tämmöisessä ilmassa —

"Täytyy jättää kyntäminen kesken, Ola", kuului hänen päättävä äänensä pihalla, "näyttääpä paremmin siltä kuin konit saisivat taas mennä lumiauraa vetämään."

Hän astua tallusteli eteenpäin, ei hänen tehnyt mieli pysyä yhdessä kohdin, kun oli näin mahdottoman kylmä...

Ruokahuoneen ikkunoita vasten sataa lori rajusti, niin että vähä väliä täytyi kuivata ruudut ja panna vaateriepuja ikkunalaudoille.

Äiti ja Thinka seisoivat sisällä iltapäivän hämärässä tarkastellen talven aikuista, yhteistä työtänsä valkaiseamatonta kilpikangasta, jota mittailivat saadakseen tietää kuinka monta pöytäliinaa ja pyykinliinaa siitä tulisi.

Ovi avattiin selko selälleen ja kapteenin lihavat, sateesta kastuneet kasvot näyttäytyivät samassa.

"Minä tapasin äsken kaukaisen matkustavaisen, joka toi jotakin sinulle, Thinka!... Voitko käsittää keltä!"...

Thinka pudotti kilpikankaan käsistään ja astui tulipunaisena isää kohti, mutta pudisti kohta päätänsä.

"Rejerstad poikkesi tänne sitä tuomaan, hän oli matkalla ylös tuntureille... Hänen piti jättää se tänne."

Kapteeni tarkasteli käärettä... "Voudin sinetti. Tuokaa sakset tänne!"

Hän ei kiireessään malttanut riisua päällysvaatteita yltään.

"Päivän — varjo! ... kuinka kaunis! ... ja uusi", — huudahti Thinka, jääden siihen katsoa tuijottamaan.

"Katsokaapa vaan tuota van... Peijakas! Se mies oikein koettaa parastaan ollakseen kohtelias sinulle, Thinka."

"Etkö näe, Jäger, että tälle paperilapulle on kirjoitettu 'Viel Liebchen'", sanoi rouva peitteleväisesti.

"Minä voitin häneltä 'Viel Liebchenin', niin se oli viime uudenvuodenpäivänä, kun isän kanssa

jumalanpalveluksen jälkeen olin päivällisillä Horn'illa. Minä olin sen aivan unohtanut!" sanoi Thinka hiljaa.

Hän kohotti katseensa puoleksi ylös vanhempiinsa, mennen hiljaan ulos ja jättäen päivän varjostimen pöydälle.

"Mitäs, äiti, jos tulisit käyttämään tuota kangasta myötäjaisiksi!" sanoi kapteeni hieroen käsiään ja viskaten pois lakin päästään...

"Mitäs siitä arvelet, jos saisimme voudin vävyksemme tänne Giljelle?"

"Näitkö Jäger, että Thinka meni pois!" äidin ääni vähän vapisi. "Hänen mielestään ei varmaankaan ole pitkä aikaa siitä kun vouti saattoi vaimonsa hautaan... Thinka on hyvä ja tahtoo kyllä mielellään mukautua tahtomme jälkeen; mutta löytyy myös raja siihen mitä voi lapselta vaatia."

Hänen liikkeensä kangasta kääriessä olivat sisällisen liikituksen vuoksi vähä kiihkeät.

"Vouti! Eikö sekään nyt ole hyvä kauppa? — komea, kaunis mies, parhaimmalla ijällään. Minä en totta tosiaankaan tiedä mitä te naiset tahdotte!... Ja Gitta!" lisäsi hän vähän liikuttettuna... "Juuri ne miehet, jotka ensi avioliitossaan ovat olleet onnellisimmat, ne menevät muita pikemmin naimisiin."

— — Nopein askelin lähestyi Juhannus... Ilma tuoksui keväältä! Maa oli kostea ja märkä, mätäs mättään vieressä, ikäänkuin hevosen tuuhea harja. Vesirikkaat purot, kukoistavine reunoineen, kohisivat ja kumpusivat saman kuohuvan elinvoiman vaikuttamana joka nähtävästi saattoi lepän, raidan ja koivun silmikat puhkeamaan ja joka antoi tunturipojalle vilkkaat, iloiset liikkeensä, reippaan puheensa, säkenöitsevät silmänsä ja keveät askeleensa.

Inger-Johannalta tuli kesän kuluessa kirje, jonka sisältö herätti kapteenissa uutta innostusta.

14 p. Kesäk. 1843.

"Rakkaat vanhempani!

"Vihdoinkin saan hetkisen aikaa kirjoittaakseni teille! Kapteeni Rönnov matkusti täältä eilen, enkä ole vielä ehtinyt oikein levätä näiden kahden kolmen viikon alituisesti kestäneitten huvien jälkeen, joita on ollut hänen täällä ollessaan.

"Suloiselta tuntuu tämän hyörinän jälkeen päästä ensi viikolla Tilderödiin! täällä kaupungissa alkaakin jo olla niin kuuma ja tukala.

"Ei päivääkään ole kulunut, jolloin emme olisi olleet kutsuissa, joko päivällisillä tai illallisilla, mutta paraat kaikista olivat kuitenkin tädin omat pienet päivälliskutsut; hänen taitonsa onkin siinä suhteessa yleensä tunnettu. Puhuimme yksinomaisesti ranskaa ja puheleminen käy niin helposti sillä kielellä; siinä on niin monenlaisia puhetapoja ja hienosta viittauksesta voi jo arvata toisen ajatuksia. Rönnov puhuu todellakin loistavaa ranskaa.

"Mies, joka käyttäytyy hänen laillaan, tekee jalon, ylhäisen vaikutuksen; silloin ikäänkuin joutuu ritarilliseen, miehuullisen arvollisuuden ilmapiiriin ja kuulee kannusten kilahtavan, — olin sanoa soitannollisesti — ja vähällä unohtaa, että ne maata polkevatkaan.

"Kun vertaa niitä kummallisia kömpelöitä kohteliaisuuden puheita, joita usein tanssijaisissa sanotaan suoraan vasten silmiä, kapteeni Rönnovin puhetapaan, sillä jos hän puhuu tai on ääneti saa hän kuitenkin asiansa perille, niin en kiellä, että minua silloin valtaa iloisen juhlallinen mieliala. Hän sanoi mielellään tahtovansa istua vastapäätä minua pöydässä, sillä minä olen muka erään historiallisen naisen kuvan näköinen, jonka hän oli nähnyt Louvressa ja jolla tietysti oli musta tukka ja niska ylpeästi kenossa ja jonka itsetietoinen hymy ikäänkuin sanoi: 'Minä odotan, — ja hylkään, — kunnes se tulee, joka minut voi asettaa oikealle paikalleni!'

"No, jos häntä todellakin huvittaa keksiä sellaista, niin otan mielelläni vastaan kohteliaisuuden osoituksen. Löytyyhän kummia tai setiä, jotka ovat aivan ihastuneet kummilapsiinsa ja pilaavat heitä puheillaan ja turhilla imarruksillaan! Minä pelkään, että niin on Rönnovin laita minua kohtaan, sillä vaikka hän muuten onkin niin ymmärtäväinen ja järkevä, käyttää hän kuitenkin aina minun suhteeni superlatiivisia ja minä en tietysti voi olla näyttämättä, että minusta on hauskaa ja imartelevaa, kun hän alituisesti sanoo että minä olen oikein luotu esiintymään seuroissa korkeasukuisten herrojen ja naisten joukossa.

"Hän ajattelee minusta parempaa kuin todellakin ansaitsen, siitä syystä luultavasti, kun hän huomaa, että minä olen suorempi ja vähemmän teeskennelty kuin muut tytöt ja ett'en tahdo aina salata ajatuksiani, vaikka olen seuroissakin.

"Niin, niin, siinä saatte kiitoksen siitä, että aina olette minua hemmotelleet; mutta minä en kuitenkaan kohta ryömi pöydän alle, vaan koetan niin kauan kuin mahdollista pysyä paikallani!

"Mutta minkätähden sellainen mies ei ole mennyt naimisiin? Jos hän olisi nuorempi ja minä olisin vähä turhamaisempi, olisi hän melkein voinut tulla minulle vaaralliseksi. Hänellä on vielä kauniit, mustat hiukset, tosin vähän hienot ja harvat. Mutta sitä seikkaa en voi ihmisissä kärsiä, että he koettavat salata ikäänsä"...

Kapteeni kynsäsi peruukkiaan:

"Niin, niin, kun kulkee kosimistuumissa, äiti!" sanoi kapteeni naurahtaen. —

Pari päivää sen jälkeen palasi hän postikonttorista kädessään äidille pitkä kirje täti Alettelta. Täti Alette ei ollut kapteenin suosiossa... Ensiksikin oli hän liian "säädyllyinen ja oppinut", toiseksi oli hän liian "suloinen" ja päälle päätteeksi oli hän — "vanha piika!"

Kapteeni istuutui mukavasti nojatuoliin ja kädet ristissä vatsan yli kuunteli hän, kun äiti luki kirjettä, vaan nähtävästi hän piti sitä ikävystyttävänä.

"Rakas Gittani!

"Tällä kertaa et sinä suinkaan työntänyt minun, vanhan neidin niskoille helpointa tehtävää, vaan todellakin sangen vaikeaa ja mutkikasta — vaikka olenkin sinun alati uskollinen tätisi. Jos olisimme saaneet suullisesti puhella keskenämme, niin olisit pian ymmärtänyt tarkoitukseni; mutta nyt ei minulla ole muuta neuvoa rauhoittaakseni omaatuntoani kuin kirjoittaa sinulle, siksi kuin olen sanonut kaikki, mitä on sydämmelläni.

"Kyllähän tiedät ettei kuvernöörin rouva kuulu niihin ihmisiin, joista minä erittäin pidän, ja jos et olisi pyytänyt minua Inger-Johannan tähden siellä käymään, niin en todellakaan olisi vaivannut vanhoja jäseniäni niin kauas täältä vanhasta kaupungista, jossa vanhat hyvät ystäväni asuvat, käydäkseni vieraisa hänen luonaan, vaikka hän tosin on aina osoittanut minulle suurta ystävällisyyttä ja luultavasti on saman tarkoittanutkin.

"Ensiksikin sanon sinulle, eitä Inger-Johanna on kaikin puolin hieno nainen, vaan hänessä on kuitenkin enemmän voimaa ja ydintä jos niin saan sanoa, hänellä on lujempi tahto kuin Eleonora raukallamme! Se on varma että hänellä monessa suhteena on vaikutusvoimaa kälyysi, vaikka tämän sanotaankin olevan niin järkähtämättömän ja osaavan hyvin pitää puoltaan. Ja useinkin täytyy Eleonoran käyttää viekkaita keinoja, kun hän ei tohdi toimia julkisesti Inger-Johannan nähden; niin on varman vakuutukseni mukaan ollut laita kapteenin suhteen. Palattuaan Parisista tuli hän nähtävästi tänne aikeissa kosia, kun ensin omin silmin olisi ottanut olosuhteista selkoa niinkuin viisas kenraali ainakin. Ainoastaan siitä tavasta, millä hän kohteli ja puhutteli Inger-Johannaa, olisi sokeakin voinut selvästi huomata asian laidan.

"Ainoa, joka ei sitä käsitä, vaikka häntä tuhansin tavoin siitä ahdistetaan, on juuri itse Inger-Johanna. Hän vaan istuu tyvenenä tuon hyörinnän keskellä ja hänen luonnollinen viattomuutensa suojelee häntä maailman monenlaista kavaluutta vastaan; tuo seikka on kummastuttavaa tuossa tytössä, joka muuten on kaikkiin niin älykäs, ja vanha täti Alette lisää: se on ihailtavaa hänessä.

"Enhän kokonaan tahdo kieltää, ett'eikö hän tule vähä pyöryksiin kaikesta suitsutuksesta, jota kapteeni ja kälysi nykyjään alituisesti sytyttävät hänen eteensä (ja kuka vanhempi, kokenut ihminen olisi antamatta sitä anteeksi nuorelle tytölle!) Mutta suitsutus ei vaan vaikuta toivottavaan suuntaan, nimittäin rakkauteen, vaan saattaa hänet vähän ylpeilemään arvostaan ja suosimaan kapteenia ainoastaan kohteliaana ritarina tai isänsä korkeasti kunnioitettavana ystävänä.

"Se on juuri tämä, joka vielä tällä kertaa esti kapteenia, niin että hän taas lähti matkaansa ja se tapahtui varmaankin kälysi kehoituksesta. Jos eivät vaan vanhat silmäni minua petä — ja jotainhan me, rakas Gitta, olemme kumpikin nähneet ja kokeneet tässä maailmassa sekä erikseen että yhdessä, — niin luulen, ett'ei Inger-Johanna vielä ole kylliksi kypsytynyt rakkauden kysymykselle ja hänen ylpeytensä ja turhamaisuutensa on ainakin tähän asti näyttäytynyt olevan aivan riippumaton rakkaudesta."

Kapteeni kuorsasi nojatuolissaan ja äiti jatkoi hiljemmin:

"Hän tosin voi jotenkin innokkaasti haluta hienossa salissa vallita; mutta hän ei vielä voine käsittää, että silloin täytyisi ottaa omakseen salin omistajakin. Hänen avosydämmisessä olennossaan on jotain, joka aina pitää näiden molempien kysymysten välillä olevan juovan liian leveänä, niin ett'ei ratsuväen kapteenikaan voisi karata sen yli! Jumala häntä siunatkoon!"

"Rakkaus on myöskin tavallaan herätys, jota ilman emme ollenkaan ymmärtäisi sen pyhää kieltä; ja onnettomat ovat ne, jotka liian myöhään oppivat sitä tuntemaan, antauduttuaan ensin niin kutsutun velvollisuuden siteen ohjattaviksi. Luulen melkein varmaan, ett'ei Inger-Johannassa ole rakkaus vielä herännyt, — suojelkoon häntä hyvä enkeli!"

"Mitäs tuollaiset vanhat neidet!" — huudahti kapteeni heräten unelmistaan. "Lue enemmän ... lue enemmän ... onko vielä muuta?"

"Voiko nuori ylioppilas, joka on siellä konttoristina, jossain määrin olla esteenä näille tuumille, sitä en uskalla myöntää, enkä kieltää. Mutta että kuvernöörin rouva tarkoittaa ja pelkää jotakin senlaista, sen olen viimeisinä aikoina varmasti huomannut siitä tavasta millä hän kohtelee Grip'ia, vaikka hän on liian hieno antamaan Inger-Johannalle edes vähääkään aavistusta todellisesta tarkoituksestaan..."

"Huomasinhan sen aivan selvään, ollessani siellä kahvilla viime sunnuntaina, ennenkun he lähtivät Tilderödiin, kun rouva käski sanoa Grip'ille, ett'eivät he muka olleet kotona. Ja hän ei suinkaan hyvin armahtavaisesti arvostellut Gripin 'sunnuntai-luentoja kapinallisista aatteista', niinkuin hän niitä nimitti.

"Minä otaksun, että se on jotakin semmoista, jota minäkin nuoruudessani haaveksin, lukiessani Rousseau'n Emile'ä, joka minua suuresti huvitti ja joskus vieläkin juohtun mieleeni. Sillä Eleonora sanoi Gripin pääkatsantotavaksi sen, että hän hurjuudessaan ja sokeudessaan luuli voitavan parantaa maailmaa muutamien peri-aatteiden kautta ja saatavan kasvatusta hyväksi, jos noudatetaan 'luonnon kehitysjärjestystä.' — Vaan kuinka onkaan — mutta kirjeeni jo tulee liian pitkäksi. Sanalla sanoen, kun Inger-Johanna kiivaasti rupesi Grip'ia puolustamaan, näki kuvernöörin rouva tässä miehessä ainoastaan puolihullun 'Lurleikin kadetin' pojan — siksihän nimitettiin Grip'in isää, joka aikanaan oli maan enin tunnettuja, hauskimpia ihmistä; mutta Grip'illa oli muka, paitsi isänsä hurjia mielipiteitä, myöskin taitoa käytellä tuota pelättyä asetta — ivaa, — semmoinen on Grip!

"Tuonlaisia nuorekkaita ylioppilas-aatteita voisi muka kyllä menestyksellä käyttää jonkinlaisena höysteenä seura-elämässä; mutta niiden toteuttaminen uskaliaalla tavalla, kysymättä vanhempain ihmisten ajatusta, se oli liian uhka-rohkea askel, joka osoitti vaativaisuutta ja samalla kypsymättömyyttä, ja senlaista ei millään muotoa saisi hyväksyä.

"Olen näin lavealta sinulle tästä jutellut, niin että noista puheista itse voisit huomata minkälainen rikka on rokassa, kuten sanotaan.

"Vaan itse ytimestä jos tahdot tietää, niin näyttää Grip minusta rehelliseltä, kelvolta nuorukaiselta, joka ei teeskentele olevansa muuta kuin on, ja kaunis leima on hänen kasvoillaan ja koko olennollaan. Vaan jos hän mahdollisesti unohtaa jotain tuosta vanhasta sanasta: 'jos tahdot menestyä maailmassa, poikani, niin pitää sinun osata kumarrella!' niin sehän tuottaa, kuten tietty, hänelle pahinta vaikeutta, eikä ole luettava miksikään häpeäksi.

"Minulle oli oikein virkistävä nautinto, niinkuin katsaus nuoruuden valtakuntaan ja se herätti monenlaisia uusia ajatuksia, kun puhuin hänen kanssaan niinä kahtena talvi-iltana, jolloin hän tätä (hänestä kaiketi vähemmän miellyttävää) vanhusta saatteli kuvernööriltä vanhaan kaupunkiin tuota pitkää tietä, jota muuten palvelustytön ja lyhdyn kanssa pelolla kuljen pimeässä."

"Oho, — ei häntä kukaan huolisi ahdistaa!" mutisi kapteeni kyllästyneesti.

IX.

Kapteenilla oli ollut täysi työ virassaan aina kesästä asti, kun oli täytynyt tarkastaa leiriä, johtaa harjoituksia ja nyt oli viimeinen kokous.

Jotenkin hurjaa elämää olivat tohtori, prokuratorin Sebelov, pitkä Buchholz, nimismies Torff ja luutnantit viettäneet viimeisinä kolmena iltana kapteenin kanssa emäseurakunnan kievarissa.

Mutta loppupäätös oli ainakin siinä suhteessa loistava, että kapteenilla nyt kotiinpäin ajaessaan oli Liinukan sijassa oivallinen kaks-, kolmevuotias musta ohjattavana, jolla oli pieni valkea täplä otsassa ja valkeat sorkat, ja joka kenties vielä tulisi Pikku-Mustan arvoiseksi, jos — jos — se vaan ei ollut hieman

vauhko.

Vastikään, kun vanha ruotimuori nousi pyörtänyt ylös, niin se korviansa oudosti lepsahutti ja katseli arasti; senlaista se oli kokonaan salannut noina kolmena kokous-päivänä. Hän oli varmuuden vuoksi ampunut sen pään ylitse ja silloinkaan se ei paikaltaan hievahtanut, ei edes säpsähtänytkään.

Se olisi ollut hävitöntä, — erittäinkin kun tohtori ja luutnantti Dunfack olivat olleet aivan samaa mieltä kuin hänkin tämän elukan suhteen ja kun hän oli päälle päätteeksi maksanut kaksikymmentäviisi taalaria hevoskauppiaille väliä.

Mutta nythän se taas juoksi yhtä komeasti ja somasti hänen kiesiensä edessä. On sillä vähän taipumusta hölköttelemiseen, mutta se lienee vaan tottumattomuutta, lapsellisuutta ja poistuu kyllä kun sitä vielä opetetaan.

"Hee-ppa, hep-pa!

"Komeampaa hevosta ei Iso-Ola vielä ole pilttuussa ruokkinut Pikku-Mustan vieressä.

"Sinä saat hyvin kauan olla minulla, Nuori-Musta, kuulethan! ... saat kulkea setäsi rinnalla vaunujen edessä kaupunkiin Inger-Johannan —

"No, sen kon-nan-ku-ria!

"Tuoss' saat, he, — he, — he!

"Minä sinua opetan!

"So, so, tpruu!" mörisi kapteeni. — "So, so, so!"...

Suuri liuta iloista väkeä seisoivat puhellen, juoden ja mässäten Bergset'in talon hilalla.

Kun huomasivat kapteenin tunnetun, kookkaan vartalon, tekivät he kunnioittavaisesti tervehtien hänelle sijaa. He tiesivät, että hän oli kauan aikaa ollut alamaassa, ja miehet, jotka olivat käyneet arpojansa nostamassa, olivat eilen palanneet kotiin.

"Eikös ole komea varsa, Halvar Hejen? Vähä vaan liiaks nuori vielä."

"Komea on", vastasi toinen, "kun ei vaan olisi arkaluontoinen?"

"Mitä täällä on tekeillä? Huutokauppa pidetään Ola Bergsetin jälkeen?"

"Niin, siellä se Bardoni on tuvassa vasaramiehenä."

"Vai niin, vai niin! — Kuulepas, Söölfest Staale!" sanoi kapteeni, iskien silmää eräälle nuorelle miehelle, "tiedätkös sinä, käykö Lars Överstadräcken tämän talon leskeä kosimassa?... Maat ainakin sopisivat mainion hyvästi yhteen!"

Sieltä täältä kuului salaista ilkuntaa ja moni joukosta nauraa hissutti... He huomasivat mitä kapteenin pisteleminen tarkoitti. Tuohan oli juuri kilpakosija, jota hän puhutteli.

"Olisikohan täällä syksyksi poikivaa lehmää."

"Taitaa kyllä olla", arveltiin.

"Katso sinä vähä hevostani, Halvar, kun minä käväisen tuvassa ja puhun nimismiehen kanssa."

Väkeä oli kosolta aina taloon asti ja kapteenia tervehti yksi rähisevä joukko toisensa perästä, miehiä ja vaimoja, poikia ja tyttöjä, joiden kaikkien kesken viinapullo vaelsi kädestä käteen.

Täpösen täydessä, pahanhajuisessa tuvassa istui nimismies Bardoni ja voimallisella, käheällä äänellään johti hän huutoja, huusi, uhkasi vasaralla, toisti saman vielä, vaan lupasi jo huutaa aivan viimeisen kerran, sanoi vielä jonkun kompasanan, kunnes lain voimalla vihdoin naulasi pöytänsä perätyöttömän, ikuisen päätöksen.

Kapteenille avattiin tietä, vaikka olisi ollut kuinka ahdasta.

"Oletko sinäkin, Martin, niin hullu, että päästät akkoja huutokauppaan?" sanoi hän ivallisesti eräälle kiiltonappiselle keikarille.

Peräkamarissa seisoivat kaunis Guro Granlien ja muutamia muita tyttöjä.

"No, Guro!" sanoi kapteeni ja taputteli tyttöä poskelle. "Nythän Bersvend'in Baage on tullut kotiin harjoituksista! Hän oli niin hajamielinen ja haaveksiva että olin pistää hänet putkaan... Sinä olet liian kova hänelle, Guro!" Ja kapteeni nyökäytti päätään naurahteleville tytöille.

Guro katseli häneen suurin, kirkkain silmin. Mitenkä kapteeni tuostakin tiesi?

Kapteeni tunsu hyvin tarkoin koko seudun, oikein perin pohjin, kuten hän itsekin sanoi, ja hän osasi erinomaisen hyvästi saada urkituksi talonkauppoja, naimisliittoja ja kaikenlaisia seikkoja, jotka koskivat hänen nuoria sotilaitaan. Guro Granlien ei suinkaan ollut ensimmäinen tyttö, joka tällaisesta hämmästytti. Kapteenilla oli urkkimiseensa hyvä apu viidestä ala-upseeristaan, ja kun hän itse oli aina siitä niin huvitettu, niin ei tietojen hankinto käynyt hankalaksi.

Syytä siihen, että hän tänään poikkesi ylös taloon, missä huutokauppaa pidettiin, ei suinkaan ollut "syksyllä poikiva lehmä", vaan hänen oma halunsa kuulla mitä uutisia pitkän poissa-olonsa ajalta.

Hänestä ei siis ollut yhtään vastenmielistä, kun leski tuli pyytämään häntä vierashuoneeseen, sillä hänen piti muka ennen lähtöään juoda pisara olutta.

Kapteeni oli utelias kuulemaan aikoiko leski kenties mennä toisiin naimisiin, — ja hän olikin nyt tyytyväinen saatuaan puolen tunnin ystävällisen keskustelun jälkeen urkituksi tämän todelliset tuumat sekä itsensä että talonsa suhteen.

Siinä suhteessa ei kukaan enää kauemmin voisi kapteenia pettää ... Bergsetin leski tahtoi siis pitää omaisuutensa jakamattomana ja pysyä naimattomana! Mutta hän ei tietysti tahtonut sitä ilmaista; hän tahtoi vaan, että häntä kilvan kosittaisiin, antaisihan miesten vaan toivoa hyvää naimiskauppaa!

Kapteeni käsitti sen hyvin — se oli tietty, se!

Mutta pitihän nyt muustakin keskusteltaman ja sentähden sanoi Randi, niinkuin edellisen jatkoksi:

"Ja voutihan se menee uudestaan naimisiin!"

"Vai niin?"

"Kerrotaan hänen alituisesti käyvän prokuraatori Scharfenbergilla ... taitaa olla nuorimman tyttären tähden?"

"En tiedä... Hyvästi Randi!"

Katsomatta ympärilleen ja sanomatta hyvästiä kenellekään kiiruhti kapteeni hevosen luo niin että kannukset helisivät ja miekka kolisi päällysvaipan alla. Ennenkuin hän nousi rattaille, painoi hän lakin syvemmälle.

"No niin, kiitos Halvar! Anna minulle ohjakset!... Tuossa ovat, sen —"

Hän lyödi sivahutti ruuskalla Mustaa, joka kavahti pystyyn ja nyt ajaa karahutettiin eteenpäin täyttä laukkaa, niin että aidan seipäät lensivät hänen silmiensä ohitse niin kiireesti kuin rumpupalikat.

Tänä tyvenenä, sumuisena syksy-päivänä astuskeli karjaa siellä täällä pitkin maantietä.

Kapteenia harmitti, kun porsas itsepäisesti juosta nelisti rattaiden edellä.

"Tuoss' saat! — varo, että korjaat luusi siitä, sen"... Ja loppupäätös oli aika sutkaus parkuvan porsaan selkään.

"Kaspas, tuolla makaa lehmäkin keskellä tietä!" tiuskasi hän, purren hampaitaan.

"Niin, niin, jos et tahdo nousta, samase minulle!... Nouse ... tahi minä myös olen tyhmä ja ... ajan päällesi!..."

Hän oli nyt niin suuttunut, että olisi ajanut lehmän ylitse, jos tämä ei juuri viimeisellä hetkellä olisi noussut ylös; vaan kapteenin kiesit siihen kuitenkin täräyttivät, niin että kallistuivat ja olivat aivan kaatua.

"Hm! hm!" mutisi hän vähän rauhoittuneena, katsellen onnistumattoman kostonsa esinettä.

"Niin, niin, — annahan luistaa vaan, sinä musta konna ... jos vielä kerran katsot taaksesi, niin lyön sinut kuoliaaksi! ha, ha, ha, — juokse sinä vaan aika vauhtia, saat kohta käydä kun vastamaata tulee."

Eilinen kohmelo vielä tänään rasitti kapteenin päätä, vaan ei se ollut se, joka häntä nyt vaivasi, sen hän tiesi.

Kun hän palasi kotiin, missä häntä levottomasti odotettiin pitkältä matkaltaan, oli hän hyvin synkän näköinen.

"Ola, sui hevosta ... pyhi sitä ensin olkitukolla. — Pane peite hyvästi sen selälle, kuuletkos!... Olen vasta opettanut sitä juoksemaan ylämaissa."

Iso-Ola katsahti kapteeniin ja pudisti päätänsä, taluttaen hevosen pois portaitten edestä; — kapteenia oli varmaankin taas petetty tämän uuden hevosen ostossa.

"Hyvää päivää, äiti! hyvää päivää!" huudahti hän, suudellen pikaisesti vaimoaan. "Kyllä minä voin hyvin!"

Hän heitti lakin ja vaipan päältänsä... "No, etkö anna Maritin kantaa sisään matkakirstuani ja vaatelaukkuani, ett'ei niiden tarvitse ajelehtia tuolla portailla!"

"No, niin, niin, — minulla on ollut ikävä matka", sanoi kapteeni kieltäytyen vähän kylmästi vastaanottamasta Thinkan apua. "Pane miekka naukaan riippumaan ja tuo laukku ylös makuuhuoneeseeni!"

Itse hän meni edellä konttoriin, katsoakseen oliko postissa tullut hänelle kirjeitä ja sitte talliin, nähdäkseen miten Iso-Ola hoiti Mustaa.

Mikähän isää vaivasi? Jotain ikävää oli tapahtunut, se oli selvä!...

Äiti katseli häntä ovenraosta tuskastuneen ja huolestuneen näköisenä ja Thinka hiipi sinne tänne, hiljaisuutta häiritsemättä.

Kun kapteeni astui sisään, oli illallispöytä jo katettuna — punajuurella ja munalla koristettua sillisalaattia ja sen vieressä kirkas ryyppy, — ja lisäksi savustettua lohta ja hyvää pullo-olutta.

Isä ei luultavasti ollut aivan väliäpitämätön näiden herkkujen suhteen, vaikka hän oli hyvin harvapuheinen. Häneltä ei saatu kuin aivan lyhyitä vastauksia, kun silloin tällöin keksittiin joku sopiva kysymys.

"Sanotaan aivan varmaksi, että vouti menee uudelleen naimisiin!" kertoi hän vihdoin ensimmäisenä hauskana uutisena muka, jonka oli kuullut ulkoa maailmasta ... "Scharfenbergin nuorimman tyttären kanssa!"

Syvä hiljaisuus vallitsi tämän jälkeen, vaikka ilon loiste samassa kuvautui Thinkan kasvoille ja hän kiirehti syömistään. Äiti ja hän tunsivat kumpikin, että isän paha tuuli oli tästä seurauksena.

"Sepä mies vasta voi kerskata tyttäriensä onnesta ... Bina pääsee kohta pappilaan ja nyt tulee Andreasta voudin vaimo!... Ehkäpä voit, Thinka, joskus kun tarvitset, saada siellä kotiopettajan tahi talouden hoitajan paikkaa, Andrean ei suinkaan tarvitse olla talouden toimissa enempää kuin itse tahtoo, hänellä on kyllä varaa!"

Thinka katsahti tulipunaisena alas lautaseensa.

"Niin, niin, äiti! Sitä saa niittää mitä on kylvänyt!"

Sen enempää ei puhuttu ennenkuin Thinka vei astioita pois pöydältä, jolloin äiti huoahhti:

"Thinka raukka!"

Kapteeni kääntyi häneen, nosti kätensä lantioille ja tokasi suuttuneena:

"Tiedätkö mitä! tuon päivänvarjostimen ja kaiken kohteliaisuuden tähden, jota hän pitkin kesää on osoittanut, olisi Thinkan pitänyt osoittaa miehelle enemmän kiitollisuutta ja ystävällisyyttä... Niinpä ei olisi käyntykään, jos minä olisin ollut kotona!" ukkosen pilvi kuvautui kapteenin otsalle... "Mutta minulla näkyy olevankin kodissani vaan hanhiparvi eikä ymmärtäväistä vaimoväkeä, joka vähän ajattelisi mitä tulee tehdä! — Andrea Scharfenberg ei antanut itseänsä kahdesti pyytää", sanoi hän yhä kiivaammin kun Thinka samassa astui sisään; vaan ei tainnut olla haitaksi, jos tämä siitä hiukkasen kuulikin!...

Seuraavana päivänä tarkasteli äiti häntä huolestuneena; nyt koetettiin jos jollakin tavalla isää hemmoitella ja hyväillä, että saataisiin hänet paremmalle tuulelle. Ja hiljainen Thinka loi ujusti alas silmänsä, kuullessaan isän ähkvän ja huokailevan.

Kapteeni ei käynyt ulkona kauempana kuin tallissa uutta Mustaa katsomassa.

Yksi sen jaloista oli tänään polttavan kuuma äskeisen kengittämisen tähden. Seppä nahjus oli lyönyt naulan liian syväälle. Se täytyi vetää pois...

Kapteeni seiso äänettömänä mielipaikallaan nojautuen tallin-ovea vasten ja katseli, kuinka Iso-Ola veti hohtimilla naulaa, pitäen Uuden-Mustan takajalkaa reitensä yli. Hevonen pysyi hiljaa, ei edes kohottanutkaan jalkaansa.

"O-o-ola!" röhisi kapteeni puoleksi tukehtuneella äänellä.

Iso-Ola katsahti ylös.

"Mitä ihmettä!" eikö kapteeni tuolla vaipunut hitaasti aivan alas maahan, pitäen vielä kiini tallin-ovesta.

Ola katseli hetken neuvottomana isäntäänsä ja päästi hevosen jalan kädestään. Sitten otti hän sangon ja räiskytti vettä hänen kasvoilleen, kunnes hän jälleen tointui.

Sitten piti hän sankoa kapteenin suun edessä.

"Juokaa, juokaa, kapteeni! — Älkää peljätkö... Se on vaan seuraus harjoituksista ja kaikellisista tuollaisista... Aivan samalla lailla, kun liiaksi kauan häitä juodaan"...

"Auta minua ylös, Ola! — anna minun nojautua sinuun, — hiljaa, hiljaa..."

"Ohoh! — tuntuu hyvälle saada hengittää ... hengittää!" ähkyi hän.

"Nyt se on jo ohitse... Aivan varmaan, aivan ohitse — en ole kuin vähä väsynyt..."

"Kävele vaan, Ola, varmuuden vuoksi minun jäljessäni..."

"Hm, hm, hyvinhän tämä käy..."

"Niin, niin, voi todellakin olla sillä lailla ... koko syksy säännötöntä elämää!"

"Kas niin, mene kutsumaan rouva tänne. Sano että olen ylhäällä makuuhuoneessa... Hyvinhän voin astua ylös portaita"...

Peljästys ei suinkaan ollut vähäinen.

Tällä kertaa oli kapteeni itse kaikkein levollisin, hän tahtoi kokonaan unohtaa tapauksen, vaan äiti lähetti kysymättä hakemaan kylästä lääkäriä. Jos ei tohtori Rist ollut kotona, piti kääntyä piirilääkäriin puoleen.

Kun Rist tuli ja äiti jo oli porstuassa hänelle surullisesti valittanut, että Jäger oli saanut helponlaisen halvauksen — piti tämä perhettä rauhoittaakseen humoristillisen esitelmän.

Ylipäänsä oli tänlaisessa taudissa monta eri astetta... Sitä, joka joi ainoastaan niin paljon, että vähän änkytti, vaivaili hervoton kielen halvaus ... ja siten jok'ikistä miestä, jonka hän tunsu, voisi kohdata halpaus. Tämä oli vaan hyvin tavallista vereville ihmisille...

Olihan Jäger jo sen verran tointunut, että halusi illalla itselleen totia — vaikka ei suinkaan väkevää!... Mutta tupakoidessa ja yhä uudelleen täyttäessä totilasia jutteli nyt kapteeni Mustasta ja kertoi kaikellaisia seikkailuja harjoitusmatkoiltaan aina kello kahteen saakka yöllä.

— — Joku päivä sen jälkeen räiskyivät puut konttorin uunissa kapteenin kirjoittaessa niin, että sulkakynä pärskyi.

Kuten tavallisesti siihen aikaan vuotta, oli hänelle pitkän poissa-olonsa aikana keräytynyt paljon töitä toimitettavaksi. Thean norjalainen kielioppi oli oven suussa viheriällä pöydällä; hän oli juuri lukenut siitä läksynsä ja hyräili nyt itsekseen käytävässä.

Portailla syntyi hälinä ja äiti kuului neuvovan jollekin — "tuota tietä — kapteenin luo!"

Ovelle koputettiin.

"Hyvää päivää, ukkoseni! — Mitä kuuluu?" virkkoi kapteeni.

Se oli voudin palvelia, sunnuntaivaatteisin puettuna — ja kirje kädessä. Se piti annettaman kapteenille itselleen...

"Vai niin? — Tuleeko tähän vastausta? No, no! ... mene keittiöön, niin saat jotain virvoketta — ja ryyppyn."

"Hm, hm", rykäsi kapteeni, heittäen sinetillä varustetun kirjeen pöydälle ja alkoi rauhoittuakseen kävellä edestakaisin huoneessa ... "varmaankin ilmoitus kihlauksesta ... tahi ehkäpä jo kutsumus häihin!"

Hän avasi kirjeen ja luki sitä seisoallaan ... innokkaasti, pikaisesti... Hitto vieköön, kuinka pitkä johdatus! ... ei sitä ehtinyt ... täytyi katsoa ... katsoa jo kolmatta sivua... No, nyt tuli pääseikka!

Hän löi kädet yhteen, niin että läiskähti ja istuutui.

"Niin, niin, niin, niin, niin, niin, niin!"

Ajatuksissaan napsahutti hän sormiaan yksi, kaksi, kolme kertaa, raapasi korvallistaan ja sitten peruukiaan...

"Ähä, ähä katsopas vaan! katsopas vaan!"

"Ja tyhjää lorua kaikki Scharfenberg'istä!"...

Kapteeni syöksähti ovelle ja avasi sen, mutta hän rauhoittui kuitenkin ja astui varpaisillaan portaita kohti.

"Kuka on siellä käytävässä — sinäkö Thea?"

Pikku, lyhyt, ruskeasilmäinen Thea hypähti portaita ylös.

"Käske äidin tulla tänne ylös", pyysi kapteeni.

Thea katsahti isään, sillä hänessä oli jotain tavatointa.

— Kun rouva Jäger tuli konttoriin, piti hänen miehensä kirjettä selkensä takana ja rykäsi. Hän näytti totiselta ja mieltävältä, niinkuin tänlainen tilaisuus saattoi vaatia.

"Kuules, minä olen saanut kirjeen — vouldilta! — Lue!..."

"Tahi luenko minä?"

Hän nojautui työpöytänsä vasten ja luki kaikki kolme sivua, sanasta sanaan, hyvin kärsivällisesti, siksi kuin pääsi pääseikkaan, — silloin heilutti hän kirjettä ilmassa ja syleili rajusti vaimoiaan...

"No, no, mitä nyt sanot?"

"Silloin tällöin saamme sitte tehdä huviretkiä väyymiestemme luokse!"

Hän hieroi käsiään.

"Se oli odottamatonta se — suuresti odottamatonta!..."

"Hm! hm!" lisäsi hän, "on parasta, että käskemme Thinkan tulla tänne ja ilmoitamme hänelle kirjeen sisällyksen... Eikö niin sinunkin mielestäsi, äiti?"

"Ky-yllä!" sanoi äiti hiljaa, käännettyään ovelle päin; — hän ei nyt keksinyt lapsiraukalleen enää mitään neuvoa!

Kapteeni kulki edestakaisin konttorissaan, odottaen tytärtään. hän oli arvoisan ja isällisen näköinen ja käsitti täydellisesti hetken tärkeyttä.

Mutta missä Thinka viipyi?

Ei mistään häntä löydetty, vaikka oli etsitty ympäri koko taloa!

Mutta kapteeni ei tänään ollut hätäinen...

"No, ettekö häntä löydä?" kysyi hän pari kertaa lempeästi.

Vihdoin löysi Thea hänet pimeältä vinniltä... Sinne oli hän paennut piiloon, nähtyään sanantuojan ja kuultuaan, että vouldilta tuli kirje, jonka sisällön hän kyllä arvasi... Ja hän istui nyt siellä pää syliin vaipuneena ja esiliina kasvoillaan.

Hän ei ollut itkenyt, häntä vaan oli alkanut kauhistuttaa ja hän halusi kätkeytyä jonnekin

yksinäisyyteen ja sulkea silmänsä, niin että tulisi aivan pimeä, eikä hänen tarvitseisi ajatella mitään, ei mitään.

Hän näytti vähä hajamieliseltä seuratessaan Theaa konttoriin isän ja äidin luo.

"Thinka", sanoi kapteeni, hänen astuessaan sisään. "Me olemme tänään saaneet kirjeen, joka likeisesti koskee sinun tulevaisuuttasi — se on voudilta! Turhaa lienee sanoa, mitä se sisältää ... olethan sitä itse huomannut kaikesta kohteliaisuudesta — mitä koko vuoden kuluessa olet sallinut hänen sinulle osoittaa ... ja että äitisi ja minä pidämme sitä suurimpana onnena, mikä koskaan olisi voinut tulla sinun ... ja meidänkin osaksi!

"Lue nyt tämä kirje ja mieti tarkalleen...

"Istu lukemaan, lapseni!"

Thinka luki, mutta näytti siltä kuin ei hän koskaan pääsisi loppuun ja tietämättänsä hän päätänsä pudisti koko ajan.

"Ymmärräthän, ett'ei hän pyydä nuoruuden rakkautta, haaveilemista tahi muuta sellaista joutavaa! Vaan nyt on kysymys siitä, haluatko saada hänen luonaan arvollista asemaa — ja tahdotko olla hänelle hyvä ja kohtelias ja osoittaa hänelle sitä huolenpitoa, jota miehen sopii vaimolta vaatia!"

Ei mitään vastausta kuulunut ... ainoastaan hiljaista ähkymistä.

Kapteenin kasvot näyttivät vähä juhlallisilta...

Mutta äiti kuiskasi kyneleet silmissä:

"Näethän, Jäger, ett'ei hän voi ... ajatella!

"Eikö sinunkin mielestäsi, isä", sanoi rouva ääneen, "olisi parasta antaa kirje Thinkalle, että hän saisi mieltä asiaa huomis-aamuksi ... olihan tämä niin odottamatonta."

"Tietysti, jos Thinka itse tahtoo!" kuului suuttunut vastaus, kun äiti seurasi tytärtään, sulkien hänet makuuhuoneeseen...

— Koko illan istui Thinka siellä itkien pää tyynyyn painettuna...

Hämärässä meni äiti ylös ja istuutui hänen viereensä.

... "Näetkös, ei ole mitään keinoa jolla tästä pääsisi; ethän tahdo jäädä turvattomaksi ja muiden perheitten taakaksi; ommella, ommella, niin että silmänsä pilalle saa ja vihdoinkin ajelehtaisit tarpeettomana jossain sopessa... Sellaista arvokasta tarjoumista, kuin tämä, pitäisi moni suurena onnena".

"Voi, mutta Aas! — Aas, — äiti!" nyyhkytti Thinka aivan hiljaa.

"Jumala tietää, lapseni! että jos vaan löytäisin jonkun toisen keinon, niin osoittaisin sen kohta sinulle, vaikka minun sentähden täytyisi pistää käteni tuleen!"

Thinka laski kätensä äidin laihoihin käsiin ja kätki kasvonsa hänen syliinsä.

"Isä ei ole enään niin vahva ... hän ei kärsi paljoa mielenliikutusta, — niin että synkältä näyttää... Muistathan tuota viimeistä taudin kohtausta hänen tullessaan kotiin"...

Kun äiti oli mennyt pois, kuului pimeässä yhtämittaa haikeita huokauksia.

Myöhään illalla istui äiti tyttärensä vuoteella, pitäen kätensä hänen otsallaan että hän paremmin saisi nukutuksi; tyttö raukka säpsähti vähä väliä.

Ja nyt kun Thinka vihdoinkin nukkui, kun hengitys tuli tasaiseksi ja nuo nuoret, kalpeat kasvot rauhallisesti lepäsivät pään-alusta vastaan, meni äiti pois, kynttilä kädessään ... pahin oli kai ohitse!

Kyllä kapteeni oli hyvällä tuulella nähdessään konttoristaan miten Aslak, joka varta vasten lähetettiin voudin luo, ajoi veräjän kautta maantielle, mutta hän tuli vielä iloisemmaksi saatuaan Inger-Johannalta pienen kirjeen Tilderödistä.

... "Täällä ollaan täydessä työssä kaupunkiin muuttamisen tähden. Sentähden tuleekin kirjeeni näin lyhyeksi.

"Meillä on käynyt vieraita aamusta iltaan. Yksinäisyys ei ole tädille eikä enolle voinut tulla

kysymyksenään ja niin kauan ovat he uudistaneet sanojaan: 'tervetulleet Tilderöd'iin!' kunnes kesän kuluessa ovat saaneet vieraita alinomaan näkemään muka yksinkertaista elantoansa, kuten he sanovat. Mutta luulenpa, ett'ei kukaan lähde täältä huomaamatta, kuinka täti saa 'stiliä' kaikkeen. Kullekin on täällä vapautensa, oleskellaan kaikkialla, puutarhassa, kuistissa ja sisällä, niin että vieraat saavat sen tunnon, että heilläkin on tilaisuutta pauna huvitusta toimeen ja voivat näyttää parainta taitoaan siinä. Kun täti on läsnä, ei helposti vaivu jokapäiväisyyteen; — hän imartele nyt minua, sanoen, että olemme siinä suhteessa samallaiset!

"Ja minä en tiedä, miten nyt olen seura-elämästä yhtä huvitettuna kuin ennen tanssijaisista. Seura-elämässä voi kuitenkin käyttää ymmärrystään ja vieläpä siinä voi saada itselleen lavean vaikutus-alan! Kun lukee noista henkevistä ranskalaisista salongeista, joissa on päähenkilönä nainen, niin saa sen käsityksen, että hän juuri siellä voi lavealtakin vaikuttaa! Ja minä olen aina halunnut elää ja vaikuttaa maailmassa, jo varhaisesta lapsuudestani saakka, jolloin aina surin, ett'en ollut poika että olisin voinut — tulla joksikin!

"Näin pitkälle pääsin, rakkaat vanhempani, kun palvelusneiti Jörgensen tuli minua kutsumaan puutarhaan tädin luo. Posti oli tullut kaupungista ja pöydällä oli kääre, jossa oli litteä, punainen sahviaanirasia ja kirje minulle.

"Siinä oli päässä pidettävä kultainen nauha, jonka keskellä oli keltainen topaasi; kirje ei sisältänyt muuta kuin:

"Täydellisentämään Louvren kuvaa!

Rönnov!'

"Täti kohta koettelemaan sitä päähäni, kampasi hiukset hajalleen ja kutsui setää katsomaan. Rönnovin aisti oli muka aivan clairvoyant genial, erittäinkin mitä minuun tuli!? — —

"No niin, se sopiikin mainiosti!

"Mutta tuon kirjeen ja muun haaveilevan, lijoitellun kohteliaisuuden tähden tuntuu kuin kultanauha puristaisi kipeästi niskassani. Kiitollisuus on ikävä hyve!

"Tädillä on niin paljon tuumia tämän talven seurahuveista, ja hän toivoo, että Rönnov tulee taas meitä tervehtimään.

"Minä puolestani en tiedä, tahtoisinko sitä vai enkö..."

X.

Sitä parempi, mitä pikemmin häät vietetään, sanoi vouti. Hänen tarkoituksensa oli siten estää kaikenlaisia turhia juttuja ja puheita. Olihan siinä syytä kyllä, eikä Giljellä pantu vastaan.

Kolmas joulupäivä oli juuri sopivin, ja voudillahan sopi erittäin hyvin käydä vierailemassa nuoren vaimonsa kanssa juuri uuden vuoden pyhinä!

Kaikesta tästä tietysti keskusteltiin Kathinkan kanssa ja hänen mielestään oli kaikki aivan niinkuin isän mielestä.

Kapteeni piti myös suotavana että häät vietettäisiin aivan kohta.

Vaan siinä, että ne olisivat hyvin hiljaiset ja yksinkertaiset, täytyi hänen mukautua voudin ja äidin tahdon mukaan; hänelle ei ollut oikein mieluista, että näin juhla-ilossa täytyisi sulkeutua huoneesensa, pitää nenäliinaa suunsa edessä ja kuiskaten käydä varpaillaan, niinkuin Gilje olisi sairashuone, eikä mikään häätalo...

Ja tarvitsihan Thinka ja hän itsekin jotain iloa ja loistoa.

Ja niin tapahtui, että hän ennen joulua ajeli erittäin hyvällä kelillä yliluutnantin ja prokuraatorin Scharfenbergin ja Sebelov'in luo, joiden kanssa hänellä oli raha-asioita.

Jos matkalla joku häneltä kysyisi, oliko totta, että kirkossa oli kuulutettu hänen tytärtänsä ja voutia, aikoi hän vastata, että sopiihan tulla omin silmin näkemään onko se totta vai eikö. Niinhän se on —

meidän kesken sanottuna — ett'ei meille kaikessa salaisuudessa — ei ketään muita kutsuta kuin tohtoria ja kaikkein välttämättömiä... Mutta? — iskien silmää — tuhat tulimmaista; kuinka tervetullut sinä olet! — kolmantena joulupäivänä, — ei toisena, eikä neljäntenä, muista se ukkoseni!

Ja hän piti myös huolta siitä, että ruokatavaroita ja koko patteriat juomaa koottiin kotimuurien taakse, että linnoitus olisi varma hyökkäystä vastaan.

Jouluaattona tuli voudilta reki täynnä tavaroita, — kaikki lahjoja Thinkalle!

Ensiksikin entisen vaimon lämmin oravan-nahkainen turkki ja kaunis muhvi, joita neiti Brun kirkonkylässä oli korjannut Thinkaa varten; sitte vielä hänen kultakellonsa vitjoineen ja korvarenkaat ja sormukset; — kaikki melkein uuden näköistä, kaupungin kultasepän kirkastamaa, sekä suuri wieniläinen kaulahinen, ja lisäksi hajuveistä ja hansikoita aivan yltäkylin.

Kirjeessään ilmoitti hän hellästi rakastetulle Kathinkalleen, että kaikki ajatuksensa olivat ainoastaan hänen luonansa, kunnes ne vihdoin tulisivat häneen yhdistetyiksi lujemmilla siteillä, sekä että hän, tullessaan uuteen kotiinsa, löytäisi siellä paljo muutakin, joka häntä ehkä miellyttäisi, vaan jota hän ei pitänyt tarpeellisena lähettää Giljeen, koska ne kuitenkin kohta tuotaisiin takaisin sinne.

Toivoen, että Thinkakin olisi samaa mieltä, ei hän haettanut Baldrian'ia ja Viggo'a kotiin jouluksi — vaan oli lähettänyt heidät veljensä, Holmestrandin rovastin luo.

— Mutta ei ikinä vielä oltu Iso-Olan aikana Giljellä näin juhlallisiksi hevosia harjattu eikä siloja kiilloitettu. Kun kolmannen joulupäivän aamuna ajettiin mäkeä alas kirkolle, niin oikein silat ja kulkuset kullalle loistivat ja molemmat Mustat leveitten rekien edessä välkkyivät, ikäänkuin niiden selkää ja harjaa olisi kiilloitettu.

Ensimmäisen reen karhunaljoissa ja pehmeissä vällyissä istuivat kapteeni, revonnahkainen turkki yllä, ja Thinka, puettuna voudin ensimmäisen vaimon vaatteisiin ja vitjoihin. Toisessa reessä istuivat äiti ja Thea sekä Iso-Ola kuskilaudalla.

Kirkon ovella seisoviat alauseerit univormuissaan tehden kapteenille kunnioitusta ja heidän astuessa sisään nousivat juhla-univormuihin puettut luutnantit Dunfack, Frifack, Knebelsberger ja Knoblauch ylös istualtaan häntä tervehtiäkseen.

Niin sai kapteeni kuitenkin nähdä jotain loistoa!...

Juhlamojen loputtua ajettiin kotiin päin — kapteeni rouvineen ensimmäisessä reessä ja morsiuspari toisessa, — ja niin pitkä seurue, että voudin tuumat viettää häitä hiljaisuudessa kokonaan menivät myttyyn.

Giljellä odotti päivällinen.

Sen kestäessä osoittivat pataljonan jäsenet, nuorimmasta luutnantista kapteeniin saakka nuoruuden rohkeutta nauttiessaan väkeviä juomia niin rajusti ja seurauksista huolimatta, että voudin mielestä oli parasta pysyä varuillaan.

Jokainen tahtoi yhä uudelleen juoda morsiamen ja sulhasen maljaa!

Vouti istui tyytyväisenä ja hiemasen painui alaspäin hänen harvatukkainen, kiiltävä päänsä, kun hän huolellisesti koetti sukkelalla ja tilaisuuteen sopivalla tavalla sommitella sanojansa.

Mitä tuli puheenpitämiseen, niin oli hän ehdottomasti mestari ennen muita läsnä-olevia, vaikka sotälääkäri lienee ollut vaarallisin kilpailija, jonka pilapuheet tulivat yhä hurjemmiksi ja pistelevämmiksi mitä enemmän hän joi.

Mutta nyt vilkkuivat voudin pienet, rasvakiiltoiset silmät, hellän sumun verhoonina, lempeästi morsianta kohti.

Thinkan täytyi syödä sokerikekoa ja viinihyytelöä — hänen tähtensä!... hän ei puolestaan tahtonut juoda enempää, jos vaan oli mahdollista, — Thinkan tähden... "Minä vakuutan sinulle, sinun — ainoastaan sinun tähtesi..."

Ja ruuat ja juomat vähenivät vähenemistään kemujen kestäessä aina myöhään yöhön saakka, jolloin lukuisat reet, korskuvain hevosten vetäminä, pujahtivat eteenpäin maantien narisevalla lumella, tähtien kiillessä ja revontulten välähdellessä, kulettaen kotiin puoleksi tunnotonta hääväkeä; — vaan ne, jotka suinkin sopivat taloon, jäivät sinne vielä, viettääkseen seuraavanakin päivänä häitä ja joulua. —

— — — Uutena vuotena olivat vihdoin kaikki vieraat lähteneet, vouti ja Kathinka muuttaneet

uuteen kotiinsa ja kapteeni oli Thean kanssa lähtenyt tervehtimään heitä ollakseen siellä uudenvuoden pyhät.

Mutta nyt olikin äiti niin kyllästynyt ja väsynyt kaikista näistä puuhista!

Hän tunsu nyt, kun suurin kiire oli kadonnut ja hän istui yksin kotona toisena uudenvuoden päivänä, kuinka vaikeaa hänelle oli kestää tätä kaikkea!... Myötäjäisten valmistaminen pitkin syksyä ja talouden puuhat pyhiä, joulua ja häitä varten, — ja kaikki huolet...

Kaikki oli mennyt huimaa vauhtia, niin kauas kuin hän taisi ajatella... Se oli ikäänkuin sukan pärvöttämistä, mitä enemmän hän ajatteli, sitä pitemmäksi tuli lanka! — siihen aikaan saakka, jolloin hänen mielestään oli lepoa — kun hän makasi lapsivuoteessa...

Mutta siitä oli jo pitkät ajat...

Hän istui hämärässä huoneessa sohvan nurkassa, puoleksi uneen vaipuneena, sukanneulekin oli hervottomissa käsissä syliin painunut.

Aslak ja kaksi tytöistä olivat päässeet joulukemuihin naapuriin ja Giljellä ei ollut ketään muita kotona kuin vanha Torbjörg, joka istui keittiössä ja hyräili virttä kirjastaan!...

Pihalta kuului kulkusten helinää, Iso-Ola tuli kotiin kyydittyään Pikku-Mustalla kapteenia ja Theaa.

Hän kopisti lunta jaloistaan käytävässä ja pilkisti ovesta sisään.

Ajaessaan Teigen'in ohitse, oli postinhoitaja tuonut hänelle kapteenin postin.

"Milloin tulitte perille eilen illalla? — Mahtoiko Theaa paleltaa?"

"Ei toki! Me saavuimme sinne hyvissä ajoin ennen illallista!... Nuori rouva laittoi tuhannet terveiset; kävi eilen illalla tallissa hyväilemässä ja taputtelemassa Mustaa — niinkuin jäähyväisiksi"...

Rouva Jäger nousi ylös.

"Tuolla ulkona on kynttilöitä tallilyhtyyn!"

Iso-Ola meni jälleen pihalle.

Ulkona, tallin-oven luona seisoi Pikku-Musta vielä valjaissa ja hirnui levottomasti.

"Puuttuupa vaan vielä, että osaisit vääntää lukkoa auki!" mutisi Ola, riisuessaan hevosta ja silat ja kulkuset käsivarrellaan antaen sen käydä edellään talliin.

"Mutta, johan Nuori-Mustakin hirtuu!... Tiedätkö, tämä oli ensimmäinen kerta, kun sinulta sain kunnollisen tervehdyksen! Vaan sinä saat kauniisti odottaa..."

Hän sukki ja harjasi vastatullutta niinkuin vanhaa ansiokasta herrasmiestä. He olivat nyt palvelleet yhdessä jo yhdeksättä vuotta!

Sisällä keittiössä leimusivat ja pärskyivät kuusihalot uunissa, heittäen punertavan loisteen äidin äskettäin kiilloitettuihin, seinällä riippuviin kupari- ja läkki-astioihin, niin että ne muistuttivat kummallisia kilpiä ja aseita.

Iso-Ola istui sisällä mielihyvällä nauttien jouluherkkuja — voita, leipää, läskiä, nosteleipää ja suolaista lihaa; ja Torbjörg'ia oli käsketty tuomaan hänelle kellarista tuopillinen olutta.

Ola oli siellä kuullut ja nähnyt yhtä ja toista.

Thinka oli käynyt keittiössä, oli tahtonut heti itse ryhtyä talouden toimiin. Mutta siellä tapasi hän sen, joka itse tahtoi pitää ohjakset käsissään.

Vanha neiti Gülcke ei tahtonut kuulla siitä puhuttavankaan! Oli kohta mennyt ylös konttoriin, sanottiin, oli puhellut veljensä kanssa, ja oli vihdoinkin saanut tahtonsa perille...

Ja illalla oli vouti istunut sohvalla ja puhunut kauniisti nuoren vaimonsa kanssa. Sisäpiika sen kuuli; oli sanonut, että soisi Thinkan viihtyvän hyvästi ja että Thinkan ei tarvitsisi muuta kuin olla ja elää hänen iloksensa, ainoastaan hänen iloksensa, oli sanonut ... mokoma vanha kettu! — Siinä nähtiin mitä hän täältä viime vuonna etsi!...

"Ja sillä lailla", sanoi Ola, maiskuttaen suutansa ja levittäen peukalon päällä voita leipävuolulle, "pääsi

rouva kaikesta vaivasta, — ja emännyydestä myös".

"Ei saa potkia tutkainta vastaan!" kuului Torbjörgin hiljainen vastaus.

— Äiti istui kamarissaan uunin edessä ja katseli postissa tulleita kirjeitä. Paitsi sanomalehtiä "Hermoder" ja "Den Konstitutionelle" ja pari virkakirjettä, oli siellä kirje täti Alette'lta.

Hän sytytti kynttilän ja istuutui lukemaan.

Olipa tavallaan onni, ett'ei Jäger nyt ollut kotona, sillä tätä ei hän saisi lukea...

"Rakas Gitta!

"Olen määrännyt toisen joulupäivän kirjoittaakseni sinulle ejatuksistani Inger-Johannan suhteen, En voi kieltää, että olen häneen mieltynyt enemmän kuin tahtoisinkaan; mutta jos voimme jollakin jännityksellä katsella pienintä kukkaa ikkunallamme, joka on puhkeamaisillaan, emmekö siis paljon enemmän tarkastelisi ihmiskukkasta, joka rehoittaa nuoruutensa ihanuudessa valmiina puhkeamaan elämänsä kohtaloon. Tämä on enemmän kuin romaani, se on kaikkivaltijaan ihanaa ihmetyötä, joka loistossaan ja äärettömässä rikkaudessaan on suurempaa kuin kaikki, mitä ihmisen mielikuvitus voi aikaan saada.

"Niin hän miellyttää minua, rakas Gitta! melkeinpä niin suuresti, että vanha sydämmeni vapisee ajatellessaan minkälainen elämän-ura hänelle mahtanee muodostua ja että hänen onnensa tai onnettomuutensa voi riippua yhdestä ainoasta häikäisevästä hetkestä. Mitähän luonto sillä tarkoittanee, että se antaa sellaisen suuren joukon olennoistaan, joilla on lämmöstä tykyttävä sydän rinnassaan, joutua hukkaan ja kukistua tässä valikoimisessa; tahtoneeko se — samoin kuin kultaa puhdistetaan sen suuressa sulatuskauhassa — asettaa heille senlaisen kilvoituksen, jota ilman ei kukaan voi täydellisempää elämää varten kehittyä, — kukapa voi selittää luonnon arvoituksia? Toivoni Inger-Johannasta on, että se suuri määrä itsenäistä persoonallisuutta, joka on hänen luonteessansa, tulee painamaan valitsemisen vaa'assa ja on ratkaisevana hetkenä voittava.

"Tämä on sydämmeni sisin huokaus; sillä yhä yltyvällä tuskalla huomaan, miten polku hänen jalkansa alla tehdään yhä liukkaammaksi ja kuinka hienosti sinun kälysi kutoo verkon hänen ympärillensä, ei vähäpätöisillä keinoilla, jotka eivät Inger-Johannaan mitään vaikuta, vaan syvemmillä, kauniille kiiltävillä viettelyksillä.

"Voisiko löytää suurempaa viettelystä tällaiselle janoovalle luonteelle, kuin häikäisevänä kangastuksena osoittaa hänelle alaa, jossa hänen luonteensa kaikki ainekset ja ominaiset lahjat täysivoimaisiksi saatettaisiin.

"Kerrotaan Englantilaisten kalastavan kiiltävillä, metallisilla kärpäsillä, joita he vetävät pitkin veden pintaa, siksi kuin kala nykäisee, ja minusta näyttää kuin tätisi yhtä sukkelalla tavalla viekoittelisi Inger-Johannan haaveiluja. Hän ei edes mainitse asianomaisen nimeä, vaan antaa sen sanomatta kimallella toisen mielessä.

"Eikö jo se, että hän Inger-Johannan kuullen kertoi minulle, että Rönnov jo lienee kauankin etsinyt itselleen vaimoa ylhäisempien naisten joukosta — kiihoittanut hänen, kuinka sanoisinkaan, kunniahimoaan tahi toimintahaluaan.

"Ehk'en olisi tullut tätä niin tarkoilleen ajatelleeksi, jos en olisi huomannut, minkä vaikutuksen se teki Inger-Johannaan, sillä hän tuli kohta hajamieliseksi ja vaipui mietteisiin.

"Ja kuitenkin pitäisi kysymyksen sydämmemme antamisesta toiselle olla niin yksinkertainen ja luonnollinen! Onko sinulla rakkautta?
— Kaikesta muusta ei ole mihinkään.

"Vaan onnetonta ja surkeata on, että hän kuvittelee voivansa rakastaa, velvoittaa itseään rakastamaan ja luulee voivansa sanoa kypsymättömälle sydämmelleen: sinä et ole koskaan heräävä! Mutta, rakas Gitta, jos se sattuisi heräämään — perästäpäin, ja hänellä on niin voimallinen, kiihkoinen luonne.

"Se on juuri se seikka, joka vaatii minua kirjoittamaan sinulle. Jos minä puhuisin hänelle ja koettaisin hänelle selittää, olisi se samaa kuin näyttää sokealle väriä; hänen täytyy täydellisesti luottaa siihen, joka häntä varoittaa. Sentähden pitää sinun, Gitta, ryhtyä asiaan ja kirjoittaa hänelle"...

Äiti pani kirjeen syliinsä ja tuli entistä kalpeamman ja totisemman näköiseksi, istuessaan kynttilän valossa...

Täti Alette'lla, tuolla kelpo täti Alette'lla, oli helppo ajatella tuota onnellista ajatusta, että kaikki voisi olla niinkuin sen pitäisi olla!... Hänellä oli pieni perintö, josta taisi elää, eikä hän ollut kenestäkään riippuvainen... Mutta, — rouva Jäger'in kasvot synkistyivät, — vaan jos hänellä ei olisi noita neljää tuhatta ... olisi vanhana ja vaivattuna neiti Jörgersen'in asemassa kuvernöörin luona, — niin ei hän olisi kirjoittanut tätä enkelikirjettä!... Hän luki edemmäksi:

"Minun täytyy myös tuoda esiin muutamia muita arveluttavia seikkoja, joiden tähden sinä varmaankin pidät tätä ikävänä joulukirjeenä. Tahtoisin kertoa vähän Jörgen-raukasta, jolla kuuluu olevan niin vaikea edistyä koulussa. Siitä, että hän tähän asti on edes kohtalaisesti voinut seurata luokallaan, on meidän kiittäminen ylioppilas Gripiä, joka väsymättömästi, tahtomatta kuullakaan mistään maksusta, on valmistanut ja selittänyt hänelle vaikeimpia kohtia saksan ja latinan kieliopeissa.

"Ja kun nyt mainitsen Gripin mielipiteet Jörgen'istä, olen varma siitä että ne ovat oikeat. Hän sanoo, ettei Jörgen'illä suinkaan ole huono pää, vaan pikemmin päinvastoin. Mutta hänellä ei vaan ole taipumusta lukemiseen, joka on välttämätön ehto voidakseen edistyä lukutiellä, mutta sitä enemmän on hänellä taipumusta käytännöllisiin toimiin.

"Paitsi tervettä, selvää arvostelukykyä, on hän sekä kätevä että kekseliäs. Jörgen'istä tulisi taitava käsityöläinen tahi koneseppä ja hän tulisi siten herättämään suurtakin huomiota, kuin sitä vastoin lukeminen, vaivaloinen käynti tutkinnosta tutkintoon antaisi hänelle turhaa surua ja ennen kaikkea keskinkinkertaisia tuloksia.

"Se on kyllä tosi, ett'en hyväksy ylioppilas Gripin nuorekkaita rajuja ajatuksia lähettää hänet käsityöläiskouluun Englantiin (jopa Amerikan Yhdysvaltoihin saakka) koska ei käsityöläinen voi meillä saavuttaa samaa kunnioitusta kuin muut ylhäisemmät säädyt, niinkuin äsken mainitussa maassa kuuluu olevan laita.

"Useita näistä mietteistä sietää kuitenkin tarkemmin ajatella.

"Minä tulen joskus ajatelleeksi, olisinkohan liian nuori mielestäni, jos kohta olenkin niin vanha? Se lienee ehkä seuraus sisällisestä kehityksestä tahi aivan yksinkertaisesti jostain vetovoimasta; mutta nuorten ajatukset elähdyttävät ja vahvistavat aina elämäni toivoa. En voi ainakaan myöntää luonnonlain seuraukseksi, että mitä enemmän vanhenemme sitä enemmän ihanteemme heikkoneisivat ja tulisivat hyljättyiksi kelpaamattomiksi, niinkuin muut turhat korukalut!

"Ja kun näen niin sanottujen käytännöllisten ihmisten sellaista miestä, kuin Gripiä, näin ankarasti tuomitsevan — minun ymmärrykseni mukaan ei hänen kasvatus-aatteittensa tähden, vaan sentähden, että hän tahtoo uhrata kaikki voimansa niitä toteuttaakseen — niin en voi olla osoittamatta hänelle täydellistä osanottoa ja kunnioitusta.

"Nyt on hän jättänyt lakitieteen lukemisen ja antautunut kielitieteen tutkimiseen; sillä, sanoo hän, meidän maassamme ei mikään toimi kelpaa ilman kylttiä ja hän koettaa nyt hankkia itselleen kultaisen kyltin loistavalla tutkinnollaan, hän tahtoo tarttua lujasti viljelemättömään maahan, niinkuin vaivaiskoivu tuolla ylhäällä tunturilla, eikä päästää siitä irti, vaikka koko lumivyöry tulisi hänen päällensä, — kuten hän sanoi.

"Kun ajattelen, että hänen täytyy tehdä niin paljon työtä ja opettaa useampia tuntia päivässä, voidakseen tulla toimeen, en voi muuta kuin ihmetellä hänen tulista rohkeuttaan ja — niin, minulla ei ole monta puolellani, — en voi muuta kuin sydämmestäni toivoa hänelle onnea!"

Rouva Jäger istui tuumailevana...

Sitten leikkasi hän irti yhden lehden kirjeestä, joka koski Jörgen'ia, Olisi kyllä hyvä joskus sopivassa tilaisuudessa lukea sitä Jägerille!... Hän ei sydämmensä yksinkertaisuudessa todella itsekään vielä tiennyt mitä ajatella...

XI.

Kaikkialla loisti nyt sydäntalvella valkea lumi; jos katsahti salin ikkunasta puutarhaan, niityille ja maille päin, niin se sieltäkin silmiä huikasi ja jos loi katseensa tunturiharjun yli, joka niinkuin puolikirkas,

härmettynyt ikkunaruuu estä kauemmas näkemästä.

Kuumaverisen kapteenin mielestä oli täällä kylmä. Hauskemmin kuluttaakseen aikaansa rupesi hän tutkistelemaan mistä tuli vetoa ja tukkimaan läpiä rääsyillä ja tappuroilla, joiden päälle hän liimasi pitkiä paperiliuskoja. Ja kohta tämän työn loputtua meni hän ulos ilman lakkia, ainoastaan peruukki päässänsä puhumaan väen kanssa talliin tahi riiheen, jossa par'aikaa puitiin.

Hehän olivat nyt kotona ainoastaan kolmen kesken, äiti, Thea ja kapteeni, — jolle ei kukaan enään voinut olla Thinkan sijaisena!...

Mietiskellessään sinne tänne, johtui milloinkin hänen mieleensä panna salomaille ketunrautoja, ansoja ja satimia susia ja ilveksiä varten.

Äidin täytyi satoja kertoja päivässä sanoa mitä siitä ajatteli, vaikka hän ei sitä ymmärtänyt enempää, kuin jos häntä olisi käsketty ottamaan kuuta alas taivaalta.

"Niin, tee niin, rakas Jäger!"

"Niin, mutta luuletko, että se kannattaa? — tarkoitan, luuletko että kannattaa ... ostaa revonrautoja?"

"Jos saat jonkun niin..."

"Niin jos —"

"Onhan revonnahka kallista..."

"Ehkäpä mieluummin panisin ansoja ilveksiä ja susia varten —"

"Eivätkö ne ole kalliimpia?"

"Niin mutta nahka — jos saisin jonkun —"

"Näetkös, siitähän se riippuukin!"...

Ja sitten meni kapteeni ajattelevaisesti ulos ovesta, — palatakseen kohta samaa tietä ja vaivatakseen taas äitiä samoilla kysymyksillä.

Rouva Jäger huomasi, että miehensä täten vaan tahtoi viekoitella häntä antamaan varmaa neuvoa, voidakseen sitten syyttää häntä, jos ei koetus onnistuisi!

Tänäänkin kapteeni taas mietiskeli ja selitti hänelle näitä asioita, kun he aivan äkkiarvaamatta näkivät vouden leveän reen ajavan portaitten eteen.

Porstuan ovi lensi selkoselälleen, ratisten pakkasesta, kun kapteenin toimeliaat kädet sen avasivat.

"Käypäs saliin vouti!"

Hänen sudennahkaisen turkkinsa takaa pistäytyi Thinka esiin, puettuna muhkeaan turkkiin.

"Nöyrin alamaisenne, appeni ja ystäväni..."

Vouti oli menossa virkamatkoilleen ja pyysi, että Thinka saisi jäädä kotiin kahdeksi, kolmeksi päiväksi hänen poissa-ollessaan; kyllä hän pian taas vaatisi hänet takaisin! Ja sitte täytyi hänen pyytää apeltaan kapea reki loppumatkaksi, sillä hänen piti vielä samana iltana ehtiä Nordal'in pitäjään saakka.

Torbjörg ja Thea kilvan riisuivat päällyskenkiä Thinkan jaloista, ja Maritkin hymyillen pilkisti ovesta.

"Sinun täytyy kuitenkin saada jotain virvoketta ja totia, niinkauan kuin hevoset puhaltavat ja rekeä vaihdetaan."

Voudilla ei ollut nyt paljoa aikaa joutaviin; mutta perhe-elämän aurinko loisti niin lempeästi, ett'ei hän voinut kieltää puolta tuntia — aivan kellon mukaan...

Hän koetti riisua päällysvaatteet päältään, mutta meni sitte Thinkan luo.

"Sinä vedit silkkihuivini niin lujaan solmuun, että saat sen taas itse aukaista..."

"Kiitos, kiitos, Thinkaseni! — hän hemmoittelee minua liiaksi...
Sinähän kyllä tunnet hänet, kapteeni!"

"Näettehän, minkä arvoinen hän nyt jo on minulle!" lisäsi hän sitte appivanhemmilleen ja veti suunsa

makeaan hymyyn. Kiireesti järjestetty totitarjotin tuotiin pöydälle; Thinkan piti itse valmistaa hänelle totia, niin se maistuisi vielä paremmalta!

Kun vouti oli saatettu reen luo, ja hänen nuori vaimonsa oli huolellisesti käärinyt turkin hänen ympärilleen, oli Thinkan tee vielä juomatta ja aivan kylmänä.

Mutta nyt tuli äiti ja laski hänen kuppiinsa uutta, kuumaa teetä ja sitten taisivat he istua rauhassa nauttimassa Thinkan kotiintuloa.

Onpa hän hyvä, ajatteli äiti ... kun huomasi, että Thinkan teki mieli kotiin.

"Voutihan on oikein hyvä sinua kohtaan, Thinka, kun hän antoi sinun niin pian tulla tänne", sanoi hän.

"Kunnon mies! Harvassa on hänen vertaistaan!" huudahti kapteeni vahvalla baasi-äänellään ... "hän kantaa sinua kämmenillään kuin nukkea!"

"Hän on niin hyvä kuin suinkin voi olla... Ensi viikolla tulee neiti Brun korjaamaan minulle atlaspukua, sitä on ainoastaan kerran käytetty... Gülcke tahtoo minut niin komean ja hienon näköiseksi", selitti Thinka.

Hän puhui hiljaa; äidin oli vaikea kuulla mitä hän tarkoitti.

"Kaspas, kuinka vouti koettelee sinua kaikin tavoin mielitellä, eikä tiedä mitä viimeinkin keksisi."

Paitsi, että hän tahtoi täyttää vaimonsa koti-ikävä, päätti vouti varmaankin ottaa hänet kanssansa sentähden, että hän pelkäsi pitäjän nuoria miehiä, Buchholz'ia ja Horn'ia. He olivat ruvenneet hyvin utterasti käymään hänen luonansa ja viihtyivät hyvästi siellä, varsinkin sen jälleen kuin nuori, suloinen emäntä oli tullut taloon!

Illan kuluessa sai kapteeni pelata vähän pikettiä.

Näytti siltä kuin hauskuus ja iloisuus aina seuraisi Thinkaa. Hänen rauhoittava, tasainen luonteensa tuli näkyviin kaikkialla, ulkona sekä sisällä.

Isä sai aamupäivästä vähän paistettua leipää juuston kanssa, sillä aikaa kuin keittiössä keitettiin suolaista lihaa ja herneitä ja äiti huomasi, että Thinka auttoi häntä jos jollakin tavalla, vaikka hänellä oli kanssansa pari tohvelia, joita vouti oli halunnut itselleen, ja jotka hänen tänä aikana piti saada valmiiksi ommelluiksi.

Mutta mitäpä siitä! Hän ehti kuitenkin ommella ison osan mallista, kun hän luettuaan isälleen ja saatuaan hänet siten nukkumaan, istui yksinään valveella hänen vieressään.

Kapteenista oli niin hauska nähdä kuinka neula ja villalanka kulkivat ylös ja alas Thinkan sormissa; se oli niin rauhoittavaa ja hiljaista, — ett'ei muu kuin uni voinut saapua.

Ja hän ei saanut pitää tytärtään enempää kuin kolme päivää.

Siinä neulaa pistellessään vaipui Thinka omiin ajatuksiinsa...

Aas oli kirjoittanut hänelle, saatuaan tietää, että hän oli mennyt naimisiin. Hän oli aina niin vahvasti uskonut Thinkaan, ei olisi epäillyt, vaikka henkeä olisi vaadittu... Ja jos vuosiakin olisi kulunut, olisi hän tehnyt ahkerasti työtä ja pyrkinyt eteenpäin, niin että sitten kerran saisi hänet, — jos kohta he kumpikin jo silloin olisivat jättäneet nuoruuden taaksensa... Hänen iloinen toiveensa oli ollut, että Thinka olisi hänelle uskollinen ja odottaisi häntä vaikeuksien ja köyhyiden aikana. Mutta nyt, kun Thinka oli myönyt itsensä kullan ja kiillon edestä, nyt ei hän enää luottanut keneenkään koko maailmassa!... Hänellä oli ainoastaan yksi sydän, eikä kahta; mutta onnettominta oli, sen hän itse parhaiten tiesi, että Thinkallakin oli samoin...

"Hyi! mielestäni sinä huokasit niin syvään", sanoi kapteeni, herättyään unestaan, — "se tulee siitä, että makasin selälläni..."

"Kuules, nyt täytyy meidän saada kahvia!"...

— Eihän Thinka voinut vastata Aas'ille, mutta tahtoi kuitenkin vähän keventää sydäntään kirjoittamalla Inger-Johannalle. Hän oli ottanut kanssansa sisarensa viimeisen kirjeen, johon nyt rauhassa kotona ollessaan aikoi vastata, ja hän istui illalla huoneessaan, tämä kirje kädessä.

Inger-Johanna on onnellinen, kun ei hänellä ole muuta ajateltavaa! huokasi hän kirjettä lukiessaan.

... "Ja sinunkin, Thinka, pitäisi puolestasi, katsella ympärillesi ja toimia jotain alallasi, johon

kerran olet antautunut; ja sielläkin olisi paljo tekemistä. Täytyyhän tunnustaa, että seuraelämän tehtävänä on tapojen sievistyttäminen ja taistelemine raakuutta vastaan, niinkuin täti aina sanoo.

"Minä en kirjoita mitään turhia loruja: niinkuin ymmärrät, olen minä sellaisissa suhteissa, ett'en voi ajatella mahdottomaksi joutua kerran samallaiseen asemaan. Jos toisin sanoisin, en olisi suora!

"Ja minun täytyy sanoa sinulle että huomaan yhtä ja toista, jota mielelläni tahtoisin tuoda esiin. Täytyisi saada tilaa useille harrastuksille, joita nyt ikäänkuin julistetaan pannaan.

"Seura-elämän pitäisi olla suvaitsevaisuutta, sanoo täti; mutta minkätähden ei siis voisi levollisesti keskustella sellaisista mielipiteistä kuin Grip'in ovat? Ensimmäinen mitä tekisin olisi se että jyrkästi niitä puolustaisin. Eihän senlaista naisessa pidettäisi muuna kuin — 'picantina'. Vaan mielipiteiden vaihtelun pitäisi tunkeutua kaikkiin seuroihin, hienoimpiinkin.

"Minä mietin ja ajattelen enemmän kuin sinä voit aavistaa; näetkös, minun täytyisi mielestäni saada aikaan jotain!

"Miesten viisaukkaan ei minua enään niin täydellisesti lumoa! Sellaisella naisella, kuin tädillä, ne kuitenkin ohjokset ovat, ja et voi arvata, kuinka moni hänen ohjaustaan noudattaa! Hän on, meidän kesken sanoen, vähän vanhan-aikuisesti viekas ja valtioviisas; hänelle on sula nautinto, jos saa mutkateitä ja muitten huomaamatta hankkeensa luonnistumaan. Luulisinpa, että usein olisi parempi, jos hän olisi suurempi, varsinkaan ei senlainen kohtelu sovi minun luonteelleni.

"Ja samalla annan vielä sinulle, Thinka, pienen neuvon, (hyi, tuntuu siltä kuin puhuisin aivan tädin lailla!) Muista, että seuraelämää ohjataan ainoastaan sohvalle istuessa; minä tiedän sinun olevan niin vaatimattoman, että he aina saavat sinun istumaan tuoleilla. Sinä et ole ensinkään niin tyhmä kuin luulet, kun vaan toisit esille mielipiteitäsi!

"Jos vielä kerran tapaisin Grip'in, niin vakuuttaisin hänelle, että perille pääsee muullakin tavalla kuin suinpäin syöksymisellä. Minäkin olen puolestani saanut hiukan omia mielipiteitä, sen jälkeen kuin hän ripitti minua siitä että puolustin seura-elämää ja hän näytti olevan niin paljo minua etevämpi. Mutta en ole koko talvena tavannut häntä enempää kuin pari kertaa aivan pikimältään kadulla. Hänen omat toimensa kai vievät häneltä niin paljon aikaa; ja setä sanoo, että olisi sopimatonta kutsua hänet iltaseuroihimme, sen jälkeen kuin hän on tehnyt velvollisuudekseen joka tilaisuudessa ilmaista jyrkkiä mielipiteitään, joihin ei tohdi koskea ilman että syntyisi kiiwas väittely. Parissa herraseurassa, niin kertoi setä, oli hän ollut liian suurisuinen ja oli juonut liaksi. Mutta minä kyllä tiedän, minkätähden hän niin teki; hänen täytyy keksiä jotain, sanoo hän itse, jolla haihduttaa liian väsymyksen ja ikävän, ja Dyring'illä on vallan tukehduttavaa!..."

Thinka oli lukenut kirjeen läpi; siinä olisi ollut paljo mietittävää. Mutta hän yhä vaan ajatteli Aas'ia — sitä kiveä ei hän milloinkaan saanut sydämmeltään vieritettyksi...

Talven yksitoikkoisuudessa keskipaikoilla helmikuuta, tuli postissa kirje, jota kapteeni käänteli ja väänteli kädessään ja katseli ... valkoista, sileätä paperia, kirjaimia C. R. sinetillä, — ja aukaisi sen. — Niin, se oli todellakin Rönnovilta! — hänen loistava, sujuva käsi-alansa kaikenlaisine koukeroineen, jotka muistuttivat miehestä itsestä, kun hän komeana ja muhkeana kulki edestakaisin, kepeästi heiluttaen jalkojansa. —

"Herra kapteeni Petter Jäger! korkeasti kunnioitettu, vanhempi kumppanini ja ystävänäni!

"Minä en ryhdy tarkemmin selittämään asemaani, toiveitani j.n.e., vaan käännyin kohta pyyntöni ja asiani ytimeen.

"Siitä, miten kortit ovat tulleet ladelluiksi eteeni, — todellakin enemmän sattumuksesta kuin taitavan pelin tähden! — voit kyllä ymmärtää, että olen näinä parina viimeisenä vuotena pitänyt itseni oikeutettuna hakea senlaista vaimoa ja elämänseuraa, joka sopisi miehelle minun asemassani. Sieltä täältä etsiessäni kätkeytyi kuitenkin sisimpään sydämmeeni mustatukkainen, tummansilmäinen tyttö, jonka ensi kerran näin Giljellä eräänä talvi-iltana pelipöydän ääressä, ja johon sitten yhä enemmän kiinnyin, nähdessäni hänen kehittyvän komeaksi naiseksi, jonka ylevä kauneus on aivan huomiota herättävä.

"No, — kun minulla jo on neljäkymmentäkuusi vuotta hartioillani, en tahdo tuoda esiin mitään rakkauden kertomuksia, vaikka voisihan niistä olla paljokin sanottavaa. Ett'en kuitenkaan ole sisällisesti vanha, olen sen ainakin tässä tilaisuudessa huomannut.

"Luonnollista on, ett'en tätä sinulta kyselisi, jos en ensin pitemmän ja likemmän tuttavuuden kautta olisi tullut vakuutetuksi siitä, että tyttärelläsi on samoja tunteita minua kohtaan.

"Ett'ei loppupäätös ollut minun vahingokseni, tulee ilmi hänen eilisestä, armaasta kirjeestään, jossa sain häneltä myöntävän vastauksen.

"Toivoen, ett'ette väärin selitä rehellisiä sanojani ja vilpitöntä toimintaani, käänny sinun ja rakkaan vaimosi puoleen kysyen: — tahdotteko uskoa minulle kalliin Inger-Johannan tulevaisuuden?

"Mitä ikinä mies voi tehdä keventääkseen ja tasoittaakseen hänen elämänsä polkua, sen lupaan minä kunniasanallani kaikki tahtovani täyttää.

"Tahdon vaan lisätä, että H.H. Majesteettiinsa ovat pyytäneet minua heitä seuraamaan lähtiessänsä matkalle Kristianiaan toukokuun lopussa tahi kesäkuun alussa. Silloin saan myös tavata hänet, johon koko haluni ja toivotukseni on kiintynyt.

"Jännityksellä odottaen kunnioitettavaa vastaustasi piirrän

suurimmalla kunnioituksella
aina uskollinen ystäväsi
Carsten Rönnov."

Nyt oli muuta ajateltavaa, kuin puhella äidin kanssa revon raudoista ja satimista!...

Päivällislevostakaan ei tänään tahtonut tulla mitään.

Kapteeni kiiruhti ulos pihalle... Riiheen tarvittiin vielä yksi puimamies... Lanta piti ajettaman pelloille... Töitä piti koettaa kiiruhtaa!

Hän tuli taas sisään ja istuutui sohvalle, sytytti paperin ja syöksi jälleen ylös sytyttämään piippuansa. Hän muisti, että täytyi lähettää hakemaan seppää korjaamaan karhia ja muita työkaluja, joita keväällä tarvittaisiin...

Ei mikään auttanut, — hänen täytyi itse matkustaa kertomaan voudille tästä uutisesta!

XII.

Ensimmäisinä päivinä Maaliskuuta tuli Inger-Johannalta kirje:

... "Ei ole pitkä aika kulunut siitä kuin teille viimein kirjoitin, mutta sain juuri Rönnov'ilta kirjeen, jonka johdosta tahtoisin teidät, rakkaat vanhempani, puolelleni, ennenkuin tädin kirje, kuten arvaan, tulee selittämään teille asiat aivan vastakkaiseen suuntaan!

"Rönnov kirjoittaa jo aivan varmana, että viettäisimme häitä kesällä, joko kesä- tahi heinäkuussa. Täti tahtoo, että ne vietettäisiin heillä ja että ainakin sinun, isä, pitäisi tulla siksi tänne.

"Rönnov mainitsee niin monta viehättävää syytä, jotka sitä puolustavat, ja minä luulen, että täti ylenpalttisessa hyvydessään on koettava saada tämän tuumansa perille, kirjoittaen teille siitä neljä sivua pitkän kirjeen.

"Mutta tätä kaikkea vastaan on minulla ainoastaan se, — ett'en minä, antaessani Rönnov'ille suostumusta ollenkaan aavistanut hänen puoleltaan mitään kiirettä, vaan päinvastoin ikäänkuin toivoin itselleni vähän aikaa ja vapautta.

"Mahdollista on, ett'eivät muut voi käsittää tätä minun tunnettani, ja näyttääpä siltä kuin en minä tädin mielestä osottaisi sitä sydämmellisyyttä, jota Rönnov'illa olisi oikeus itselleen vaatia.

"Mutta tähän viimeiseen, joka oikeastaan onkin ainoa, joka ansaitsisi vastausta, tahdon vaan lisätä, ett'ei Rönnov'in tarkoitus suinkaan liene loukata sisimpiä tunteitani, saatuaan ensin tietää mitenkä minä ajattelen.

"Enhän paljoa aikaa pyydäkään, vaan edes ensi talveen. Tahtoisin niin mielelläni tämän vuoden,

ainakin kesän ja syksyn, viettää levossa ja rauhassa. Olisi niin paljon miettimistä, muun muassa tulevaa asemaani. Ranskan kielioppia tahtoisin kesällä perinpohjin tutkia, mieluummin yksin kotona; ja tahtoisin ylipäänsä koettaa valmistautua kaikin tavoin. Naimisiin meneminen ei kuitenkaan ole samaa kuin pukeutua uuteen silkkihameeseen.

"Oi, oi, oi, oi, jos saisin kesällä olla Giljellä! Minulle muistui eilen mieleeni nuo suloiset hetket, joita viime vuonna vietin korkeilla tuntureilla.

"Ei, täti ja minä emme enään kauemmin sopisi yhdessä olemaan. Pääjuonne hänen luonteessaan on kuitenkin itsevaltaisuus (vaikka hän sitä peittääkin suloisuudellaan ja kauniilla puheellaan). Sentähden tahtoo hän nyt määrätä minun häitäni, ja sentähden, joka minua harmittaa, niin ett'en löydä sanoja suuttumukseeni! — on hän nyt saanut minun kiltin setäni (mutta ei suinkaan voimakkaan, sillä niin olisi synty sanoa) eroittamaan Grip'in hänen konttorivirastaan. Se ei ole sen vähempää, kuin että häneltä siten ryöstetään tulot, joita hän tarvitsee voidakseen elää täällä ja jatkaa lukujaan, ja sen täti teki muka vaan siitä syystä ett'ei voinut kärsiä hänen aatteitaan!

"Minä sanoin hänelle aivan suoraan, että se oli sydämmetöntä ja säälimätöntä; minä oikein kiivastuin.

"Mutta mistä syystä hän vielä nytkin väijyy häntä, — sitä tahtoisin myös hyvin mielelläni tietää"...

— — Täytyi tietysti jättää häitten viettäminen Inger-Johannan päätettäväksi. Ja siitä asiasta syntyi pitkä kirjevaihto.

Mutta sitte tuli tieto Rönnov'in uudesta nimityksestä ja tämän kautta tuli selväksi, että uusi koti olisi järjestettävä ja häät vietettävät jo lokakuussa ennen muuttoaikaa.

* * * * *

Giljellä oli suuri siivoaminen, niin hyvin sisällä kuin ulkonakin. Vinttikamarin seinät valkaistiin, ja muutenkin koko huone laitettiin kaikin puolin kuntoon vastanaineitten tuloksi, sillä heidän piti Giljellä viettää osa kesästä, sen jälkeen kun oli vietetty häät heinäkuun alussa.

Ja mahtoi Inger-Johanna sitte hämmästyä, kun oli koko talo niin upo-uutena ja kauniina, verrattuna köyhän seudun muihin rakennuksiin, — uudeksi punattuna ja ikkunanpielet hohtavan valkoisina.

Kapteenin arkitakki oli pilkkuja täynnä, sillä hänen piti itse olla läsnä katsomassa maalausta, — ensin kun alusmaalaa siveltiin ja sitte maalattaissa toista ja kolmattakin kertaa. Hyvä oli että kuiva tuulenhengähdys kävi, niin seinät sitä pikaa kuivuivat...

Välistä kapteenin päätä huimasi tässä kiireellisessä puuhassa, niin että hänen silloin tällöin täytyi istua huoahamaan, mutta siihen lienee sekin syynä ollut, että lukkari tänä vuonna, hänen terveempänä ollessaan, ei ollut laskenut hänestä kylliksi paljo verta! — ja sitte ehkä siitäkin syystä, että hän liiallisesti kiiruhti töitä, sillä sitä hän halusi, että kaikki olisi niin kuin olla piti.

Hän ei muusta puhunut kuin Inger-Johannasta, hänen tulevaisuuden toiveistaan, hänen kauneudestaan ja luonnonlahjoistaan ja kuinka äiti ei voisi kieltää, ett'eikö isä ollut jo tytön pienuudesta asti nähnyt mitä aineksia hänessä piileili.

Äiti vaan ajatteli hiljaisessa mielessään, kun kapteeni siinä käveli iloisena ja puheliaana, että tämä kuitenkin oli ollut terveempi ja laiheempi siihen aikaan kun oli enemmän huolta ja kun elämä näytti synkemmältä. Täti Aletten arveluita Jörgenin lukemisesta oli hän vähitellen ilmaissut miehellensä.

"Tiedätkös, Jäger, minä en voi olla ajattelematta sitä, että Jörgenille kuitenkin olisi onnellisempaa kääntyä toiselle uralle."

"Mille toiselle uralle tarkoitat? Pitäisikö hänen ruveta suutariksi ja seistä polvillaan ottamassa meistä muista mittaa!... Oho! eipäs vaan!" sanoi hän vakuuttavaisesti ja ojensi suoraksi. "Jos meillä on niin paljo varoja, että jaksamme antaa hänen lukea, niin voi hän hiljaksen päästä perille. On niitä monta vähempiälyisiäkin, joista on tullut pappeja ja vouteja"...

Eräänä päivänä löysi kapteeni postilaukusta virkakirjeittensä joukosta kirjeen täti Aletteltä; hän viskasi sen pöydälle äidin eteen, jotta tämä muka "suvaitsi" lukea sitä. Jos siinä oli jotain häntä varten, niin kertokoon äiti sitte hänelle, huusi hän mennessään portaita ylös konttoriin. Kapteeni oli käynyt koko joukon lihavamaksi viime aikoina; hän hengästyi helposti ja käytti yhä uskollisemmin käsipuita avukseen.

"Hellästi rakastettu Gitta!

"Tällä kertaa sinulle kirjoittaessani valtaa mieltäni jonkinlainen hivuttava alakuloisuuden tunne, — ja ehkei sekään nimitys ole kyllin voimakas. Minun vanhaan korvaani kuuluu ikäänkuin huokaus siitä että niin monet iloiset toiveet painavat päätänsä alas maata kohti; ja minä voin löytää lohdutusta ainoastaan siinä lujassa, pitkän elämän kautta saavutetussa uskossani, ett'ei mitään tapahdu ilman korkeamman viisauden johtoa.

"Samoin kuin tähän asti olen koettanut kertoa sinulle kaikki, mikä Inger-Johannaa koskee, yhtä selvästi kuin se omille silmilleni on esiintynyt, niin nytkin pidän oikeimpana olla salaamatta sinulta sitä taistelua, jota hän nähtävästi taistelee erästä tunnetta vastaan, jonka vallasta kuitenkin hänet pelastanee se onnellinen kohta, että se ei ole saanut kylläksi aikaa oikein tuleentua hänessä. Se on kuitenkin olemassa, mutta enemmän, niin ainakin toivon, jonkinlaisena mahdollisuutena, joka vielä ei ole kylliksi häneen juurtunut, kuin todellisuutena, elävänä kasvina, jota ei voitaisi sortaa ja tukehtuttaa ilman toivottomuuteen syöstmättä hänen sisintä olentoansa.

"Vaan ei koskaan ole valtioviisas aprikoitseminen huonompaa voittoa saanut, kuin kuvernöörin rouvan keksintö poistaa asian-omaista, vieläpä vainota häntä niin että hänelle vihdoinkin kävisi mahdolliseksi oleskella kaupungissa! Kun ajattelee että Inger-Johanna huolimatta kaikesta siitä pilkasta, jota Grip on kärsinyt aatteittensa tähden, kuitenkin on niistä pitänyt, jopa kiivaasti niitä puolustanutkin, olisi jo ennakolta voinut sanoa, mikä seuraus tulisi olemaan.

"Ja eräänä talvi-aamuna tuli Inger-Johanna kovalla pakkasella tänne; hän oli suuressa mielenliikutuksessa ja tahtoi Jörgenin kautta saada tietoja hänestä. Sillä kertaa se oli, kun hän kehoitti Jörgeniä pyytämään, että Grip ottaisi ollakseen hänen opettajanaan neljä tuntia viikossa.

"Siinä tilaisuudessa sain myös selville sen, mitä ennen olin ainoastaan aavistanut, vaan jota kälysi terävä katse kyllä oli keksinyt, että ylioppilas Grip, Inger-Johannan sitä tuskin itselleen tunnustamatta, oli vallannut hänen mielensä ja tullut hänelle yhä miellyttävämmäksi persoonallisuudeksi.

"Sitä ei käy salaaminen; tämä on vaihekohta, jonka läpi hänen täytyy voitollisesti päästä, ennenkuin tulee toisen omaksi, ettei asemansa tulisi valheelliseksi ja ettei hänen tarvitsisi kantaa surun taakkaa läpi elämänsä!

"Ja todenmukaiselta näyttää, että tieto hänen kihlauksestaan on tuolle nuorukaiselle ollut masentava pettyminen, jos kohta hänen toivonsa olisi ollut varmuutta vailla.

"En vaan milloinkaan unohda niitä molempia nuoria, totisia kasvoja, jotka hetken aikaa katselivat toisiaan kun he minun luonani eräänä iltapäivänä tapasivat toisensa! Paljoo ei puhuttu.

"Inger-Johanna jotain senlaista sopersi, että oli tehty vääryyttä Gripiä kohtaan.

"'Se on mahdollista!' sanoi Grip vihlaisevalla äänellä ja tarttui oviripaan. 'Maailmassa särkyy niin moni vesikupla.'

"Inger-Johanna jäi seisomaan ja tuijotti lattiaan. Tuntui siltä kuin hänessä tapahtuisi jokin muutos; hän huomasi varmaankin jotain siitä, mitä Grip tunsii.

"Monelle perheelle oli mieluista että kuvernööri eroitti hänen konttoripalveluksesta, koska he niin yht'äkkiä lakkasivat tarvitsemasta hänen apuansa koti-opettajana. Miestä, jolla oli niin eroavat mielipiteet, ei halulla kukaan nähnyt talossaan. Ja nyt oli esimerkki annettu!

"Avomielisellä ystävyydellä taritsin minä hänelle lainan, jotta hän voisi elää pari kuukautta siksi kun taas saataisiin hankituksi joku sopiva opettajapaikka; vaan hän oli joko liian loukkautunut ja ylpeä tai hän luuli Inger-Johannan olleen tässä osallisena.

"Että kannatuksen täydellinen puute on ehkäissyt hänen ylpeitä, uhkamielisiä tuumiansa koulun suhteen, että hän nyt on, laillaan pilkan ja ivan esineenä on varmaan syvästi häneen koskenut. Hän joutilaana harhailee ympäri katuja kertoo Jörgen, ja koettaa saada velalla anniskeluista ja ravintoloista, joissa hän istuu kaiket illat ja myöhäseen öillä!

"Ymmärsin kyllä, ett'ei Inger-Johanna vanhan tätinsä tähden tai asiansa vuoksi tullut minun luokseni niin usein oppimaan vanhan-aikuista kutomista helmillä ja kultalangalla, vaan hän tuli siinä toivossa, että saisi kuulla jotain Gripiästä. Hän oli niin levoton ja hajamielinen, ja säpsähti, kun Jörgen palasi kotiin, kun paha kyllä! — turhaan oli ollut hakemassa Gripiä opetustunnille mennäkseen.

"Gittani! minä näen niin selvästi edessäni nuo kalpeat kasvot ja mustan-kiiluvat silmät, kun hän eräänä iltana vaikeroi: täti ... täti ... rakas Alette täti!

"Se oli kuni tukahutettu huuto.

"Hänen nykyisestä asunnostaan ei Jörgen voi saada selkoa; luultavasti on hän varojen puutteen tähden ajettu asunnostaan.

"Minä kerron kaikesta tästä nyt niin tarkoilleen, koska on luultavaa ja toivottavaa, että vaikein aika ainakin Inger-Johannalle on mennyt ohitse.

"Sen illan jälkeen, kun hän huomasi tunteitaan ilmaiseensa, ei hän ole puhunut Gripistä, eikä myöskään, olen vakuutettu, ole sanaakaan hänestä maininnut Jörgenille. Tämä tuntunee Inger-Johannalle vähäiseltä pettymiseltä, sillä hän oli kuvaillut Gripillä olevan suurta mielenlujuutta.

"Ei ole helppoa, kun on nuori ja sielussa on eloa, joka voi kärsiä: sen sanon sinulle: sen laita on kuin hammasten; ei ole lepoa, ennenkuin ne ovat kaikki järjestänsä pöytälaatikossa"...

"Ei, tämä ei sovi isälle luettavaksi" — arveli äiti.

* * * * *

Iso-Ola puhkaili rautakanki kädessä. Iso kivi oli sovitettava aitaan. Mutta routa oli vielä kova vuoristossa, vaikka aurinko kyllä kuumasti paahtui, niin että hänen piti lakilla pyyhkäistä hikeä otsaltaan joka kerta, kun lepäsi.

Ala-upseerit olivat palanneet konttorista palkkaansa saamasta yksi toisensa perästä, pitkin aamupäivää; eikä siellä saattanut kehuttavaa keliä olla, koska rattaille oli niin räiskynyt, että näyttivät rapaan vajonneilta.

Hän taas aikoi painaa kankea kiven alle, kun hän äkkiä taukosi. Jokin veti hänen huomiotaan puoleensa: — kiesit ja vieressä käveli pieni kyytipoika; keltanen hevonen, joka oli mahaa myöden ravassa...

Suitsina oli vaan nuoranpätkiä, joista poika nyki ja repäisi, kun hevonen vähä väliä tahtoi puhaltaa vetää raahatessaan raskaita ajopeliä Giljen huonoilla teillä... Aurinkokin kylläksi paahtoi tuohon mäenrinteesen!

Se oli Drevstadista tuleva kyyti; — hän tunsu niin hyvin hevosen kuin muutkin romut.

Ei se juuri se ollutkaan, jota hän niin katseli; mutta siinä istui joku ... eräs nais-ihminen jolla oli hattu ja harso...

Ei hän tiennyt ... mutta eikös näyttänyt tuo päänkeikaus ... eikös se näyttänyt...

Hän käveli tutkivaisena pari askelta eteenpäin, vaan alkoi yht'äkkiä juosta, hypähti aidan yli ja sitä pikaa oli hän hevosen ääressä:

"Herran tähden, meidän Inger-Johannahan se oli!" riemahteli hän.

"Mitähän kapt —"

Vaan katsellessaan neitiä rupesi hän yht'äkkiä aavistamaan ett'ei kaikki mahtanut ollakaan niinkuin olla piti. —

"Ja tuonlaisilla romuillako sinä kyydität, poika?" sanoi hän tointuen.
"Onko senlaiset herroja varten?"

"No, päivää, päivää, Ola! Onko isä kotona ja äiti?..."

"Niin, eihän minulla ole kovin hyvä nyt olla, mutta tulee kai parempi."

Inger-Johanna vaiken.

Iso-Ola talutti hevosta suitsista, kun Inger-Johanna ajoi pihaan.

Isä seisoi maalarin tikapuitten ääressä ja katseli ylöspäin.

Hän varjosti samassa kädellä silmiään ja syöksi kiesien luo.

"Inger-Johanna!"

Tyttö syleili tulisesti isäänsä ja kapteeni pelästyneenä ja hämillään vei häntä sisälle porstuaan äidin luo, joka oli aivan mykkänä.

"Mikä, mikä sinua vaivaa, Inger-Johanna?" kysyi hän vihdoin.

"Mikä nyt on? mikä nyt on, Inger-Johanna?" huudahti äiti.

"Mene sisälle, mene vähä sisälle sinä, Jäger!" Hän tiesi, ett'ei miehensä saattaisi suuria kärsiä.

"Anna Inger-Johannan ensin puhella minun kanssani, sitte tulemme sinun luoksesi ... ei suinkaan asiat parantumattomissa liene."

"Isäkö, äiti? — Miks'ei isä minua ymmärtäisi?"

"Tule, tule, lapsi!" kiirehti kapteeni, vaikka henki se ei oikein tahtonut kulkea kurkussa.

Ja edustuvassa istui Inger-Johanna isän kanssa sohvalla ja äiti tuolilla, kertoen heille, miten oli taistellut ja työskennellyt voidakseen kuvitella, että hänen tuli täyttää elämänsä tehtävä yhdessä Rönnovin kanssa.

Niin, hän oli rakennellut tuulentupia koko pitkän rivin...

Mutta sitte tuli päivä, hän muisti kyllä mikä se olikin, jolloin ne raukesivat kaikki tyyni! — pilkkopimeä ja tyhjää, minne vaan katsoi, — ei näkynyt sitä, mitä oli kuvailut, mitä toivonut! ... oli aivan kuin syöksyminen syvyyteen...

"Ja tati kiusasi minua valitsemaan vaatetta morsiusshameeksi!..."

"Luulen, että kuitenkin olisin sokeasti astunut eteenpäin, silmät ummessa, — sillä minä ajattelin, mitä sinä, isä, siitä sanoisit, ja äiti, ja mitä koko maailma ympärilläni sanoisi, jos niin ilman syytä hänen hylkäisin... Ja sitten ajattelin, että olihan se kaikki jo päätetty. Kun kerran olin veteen heittänyt, niin upposin nyt uppoamistani ... ja minulla ei ollut oikeutta muuhun kuin hukkamiseen! — Mutta sitte" —

"No!" kuului lyhyt, ukkosta ennustava puhkuminen; kapteeni istui kädet polvilla ja katsoi karsaasti eteensä.

... "Sitte", jatkoi Inger-Johanna matalalla äänellä, entistä kalpeampana ja tunteittensa kiihoittamana... "Niin, enhän tahdo sitä salata teiltä, isä ja äiti, koskette muuten minua ymmärtäisi — sitte niinkuin salaman kirkkaudella välähti mieleeni, että yhden, jopa kahdenkin vuoden kuluessa oli koko sieluni, asunut erään toisen luona"...

"Kuka se olis?"

"Grip!" kuiskasi hän.

Kapteeni oli kuunnellut kärsivällisesti, aivan kärsivällisesti — aina viimeiseen sanaan asti.

Mutta nyt hypähti hän pystyyn, kääntyi Inger-Johannaan ja väenteli tuskasta käsiään.

"Mitä taivahan nimessä?" sai hän vihdoin huudahtaneeksi. "Mitä hurjia sinä aiot? — Mitä sinä ajattelet?... Ethän toki voi hetkeksikään verrata tuonlaista — Gripiä! senlaiseen mieheen kuin Rönnov? — Sen sanon sinulle, Inger-Johanna: isäsi on aivan peräti ... sinä ... sinä ... kyllä voisit yhtä hyvin nousta löymään minua ojeti kuoliaaksi, heti tuossa paikassa." —

"Kuules, isä!" kuiskasi Inger-Johanna; hänkin oli samassa hypähtänyt ylös ja seiso i isänsä edessä;

"Eikö Thinka ja toiset ole turvatut ... minua ei kukaan polje maahan!"

Äiti istui kuni jäykistyneenä, otsa rypyssä.

"Senlaista sulaa mielettömyyttä!" Kapteeni löi nyrkkinsä otsaan ja asteli epätoivoisena lattialla... "Mutta nyt minä sen ymmärrän", mutisi hän pysähtyessään ja nyykäytti päätänsä... "Sinua on hemmoteltu, ylenmääräisesti hemmoteltu, — pilattu aina lapsuudesta asti!"

"Ja tällä lailla meille kostetaan vaan sen vuoksi, että sinua niin rakastimme!"

"Koko maailma olisi voinut sanoa minua vastaan, isä! — ja minun olisi kuitenkin pitänyt kulkea määrättyä tietäni, tehdä, kuten olen tehnyt, — kirjoittaa Rönnoville ... antaa suora tunnustus, sanoa tädille kaikki!"

"Ja", — hän nojauti sohvaan vasten ja kertomansa muistot painoivat alas hänen katkeran katseensa,

"täti on tehnyt, minkä on voinut, sen voin Teille vakuuttaa! ... arveli, kuten sinäkin, isä, että se oli sulaa mielettömyyttä ... hän piti niin paljo minusta, ett'ei huolinut mitä kurjuus siitä seuraisi, kun vaan olisin noihin naimisiin mennyt. — Nuori ja turhamielinen kun olin, niin luuli hän ett'ei muuta tarvittaisi kuin tukistaa ja sortaa Gripiä, niin että hän jäisi kaikkia varoja vaille ja peräti neuvottomaksi, — joutuisi naurun-alaiseksi mieheksi, jonka täytyisi luopua kaikesta ... aivan samoin kuin isänsäkin.

"Helpostihan se oli tehty, hän kun aivan yksin soti aatteittensa puolesta, — ja taisihan sen arvata, miten mieluisasti ihmiset häneen iskivät."

Hän seiso siinä, niin ylön-annettuna, värisevänä ja ajatuksiinsa vaipuneena, ja maahan tuijottivat silmät ruskeitten ripsien alta. Hän oli laihtunut ja tullut vartaloltaan hienommaksi...

"Ja nyt olen palannut teidän luoksenne tänne kotiin, ja mielessäni on enemmän surua kuin voin sanoa teille tai selittää, — niin tuskaa täynnä."

Seurasi hiljaisuutta, ja sen kestäessä liikkui kapteenissa eriskummaisia tunteita:

"Sitäkö ... sitäkö arvelet ... että me emme sinusta pitäisi ... emme sinun parastasi tahtoisii..."

"No niin! Voi olla, että taas myöhemmin en pidä tekoas aivan oikeana..."

"Ehkä siitä sinulle vielä puhun... Mutta nyt sanon sinulle, että tee miten vaan tahdot ja me olemme sinun puolellasi. Sinä kuitenkin itse paraiten ymmärrät!"

"No, minä näen, ettet vielä edes ole ehtinyt istuakaan, lapseni...
Laitahan, äiti, hänelle jo jotakin ruokaa vahvistukseksi!"

Kapteeni syöksi samassa ovesta ulos. Piti viedä osa kapineista pois hänen huoneestaan, ettei hän huomaisi korjaustöitä.

XIII.

Komppanianpäällikön talo se oikein komealta näytti siinä tunturin kyljessä, kun vasta oli kesäksi punaseksi maalattu, ja oli ikäänkuin koristus koko seudulle!

Mutta Iso-Ola ei oikein käsittänyt mikä siinä oli, ettei kapteeni aina siitä maalaamisesta asti ollut entisellään. Ei kait siitä oikeaa siunausta liene ollut!

Hän tuli kerta toisensa perään ulos ja tullessaan unohtikin, mitä oli ollut sanottavaa, niin ettei voinut muuta kuin palata takaisin. Eikä pahaa sanaa enää hänen suustaan kuullut... Olikos se laitaa? Ei keneenkään enää kiivastunut!

Oli enentynyt tuo taipumus pyörtymiseen. Hän kävellessään tavan takaa pysähtyi ja se, jonka piti olla hänellä apulaisena hänen käydessään töitä katsomassa niityillä ja vainioilla, jonka piti seisoa, kun hän seiso, ja kävellä, kun hän käveli, oli Inger-Johanna.

Oli niinkuin hän olisi mielinyt katsella itsensä terveeksi tuohon solakkaan vartaloon ja sen ohessa tulla vakuutetuksi siitä, ett'ei tyttö surisi.

"Luuletko, että hän tahtois ratsastaa tai lähteä ajelemaan?" kyseli hän äidiltä keittiössä ... "hän tuolla puutarhassa istuttaa kukkia ja puhdistaa vanhat pensaat; näetkös äiti, eikö Inger-Johanna senlaiseen ole tottunut!... Minusta hän on siellä niin surullisen näköisenä... Mutta mitä sinä luulet hänestä tulevan?... Ohhoh!" hän huokasi...

"Niin, voitko sitä minulle sanoa?" hän otti napolla huitua rajennasta... "Hyvää huitua! Rist käski sitä juomaan, se ohentaa veren, ja pidentää elämäni, — no niin, Inger-Johanna voi olla ja elää kapteenintyttärenä täällä Giljellä niin kauan kuin mahdollista... Kuules, äiti! minä olen tuumannut, etten lähdekään voudin syntymäpäiville ensi torstaina; Thinka kyllä tulee pian tänne ja..."

"Hohho, se on hyvää, kun kovin janottaa!"

Sanottuna Torstaina käyskenteli kapteeni talossa tavallista hiljaisempana ja harvapuheisempana. Ei yhtä ääntäkään hänen suustaan kuulunut heidän päivällistä syödessään aina siitä asti kun hän pöytään istui ja siihen, kun äikäisenä pöydästä nousi ja raskain akselin nousi portaita ylös nauttiakseen

ruokalepoa edes siunaama hetki.

Ei hän tiennyt oliko ummistanut silmiänsä vai eikö; — yhdentekevää se lienee ollutkin!

Hän riensi pois konttorista...

"Siellä ne nyt juttelevat yhdessä, Scharfenberg ja muut... Mahtais olla yhtä hauskaa lähteä sinnekin kuin täällä luhnustella."

Hän seisoj käyttävän vaatekaapin edessä, hajamielisesti tuijottaen eteensä, kun Inger-Johanna tuli sinne ulkoa.

"Tahdotko nähdä jotain?" sanoi kapteeni — "Korkeavartiset kenkäsi niiltä ajoilta, kun olit pikkutyttöä!"

Inger-Johannaa eivät taloudenpuuhat miellyttäneet, vaan hän osoitti suurta riipeyttä ulkotöissä. Puutarhaa piti laajennettaman, ja Thinkan tuloksi piti kukkamaitten olla valmiina ja aita pantuna.

Siellä hän seisoj puutarhassa leveälierinen olkihattu päässään, varhaisesta aamusta asti. Oli niin rauhallista tehdä työtä raikkaassa ulko-ilmassa, kun pääsi neuleensa ääressä istumasta ja ajattelemasta!

— Kapteeni käyskenteli nureana paikasta toiseen ja vaikerteli menoa asevelvollisten harjoituksiin. Äiti oli monta kertaa ehdotellut, että lähetettäisiin Ristiä hakemaan; mutta nyt päättivät hän ja Inger-Johanna yhdessä, että siitä piti tosi tehtämän.

Tulihan sitä aina levollisemmaksi sen jälkeen, kun tohtori oli käynyt.

Leiriin hänen piti, se oli tietty! Vähäsen juoksumarssia joka päivä, se olisi oivallista, vähentäisi liikaa lihavuutta ja panisi veren säännölliseen liikkeeseen... "Et sinä ole koskaan puhunut pyörryttämisestä, kun olet siellä ollut, Jäger! — Se on juuri tepsivä keino, ja se voi sallia sinun tyhjentää lasillinen punssia tällä puolen joulua!"

Gülcken ollessa kärjämatkoilla, tuli Thinka kotiin käymään.

Siellä taas sisaret asuskelivat ja puhelivat yhdessä, kuten entisinä aikoina, mutta ei kumpikaan heistä enää kysellyt mitä mahtoi olla ulkopuolella heitä, tuossa avarassa maailmassa...

He sitä kyllä jo olivat nähneet kumpikin.

Kapteenista tuntui niin hyvältä, hän sanoi, kun näki Thinkan istuskelevan kutimensa ja kirjansa ääressä, väliin portailla väliin puutarhassa...

"Hän huomaa kaiketi nyt itsekin, miten hänellä on hyvä olla", sanoi hän äidille.

Kapteeni usein kertoi tätä samaa; näytti siltä, kuin hän olisi tuntenut hiemasen levottomuutta tässä kohdassa. Inger-Johanna oli auaissut hänen silmänsä ja hän taisi ainakin aavistaa sitä mahdollisuutta että nais-ihminen kuitenkin saattaisi tulla onnettomaksi edullisissa naimisissa.

Vaan hän rauhoitti itseään alituisesti sillä ajatuksella, että siten saattoi olla ainoastaan senlaisen tytön laita, kuin hänen Inger-Johannansa, joka oli suorastaan poikkeuksena koko sukupuolestaan, ja jolla oli niin etevät luonnonlahjat ja jonka oli niin vaikea alistua toisen tahdon alle.

Mutta tavallisille tyttölapsille ei ole tarpeellista antaa ajatuksilleen ja tunteilleen senlaista valtaa; — ja Thinkahan oli kuin luotu elämään ja olevaan toisen tahdon mukaan!...

Mutta tämä kysymys se kuitenkin käänteli ja väänteli kuin mato vatsassa.

— — "Katso, Inger-Johanna!" sanoi Thinka portailla, "oletko huomannut, miten isä näyttää kyyristyneeltä tuolla aidan vierustalla kävellessään; miten onkaan, niin unohtuu häneltä piippukin; se on vaan puoleksi poltettu, kun se sammuu"...

"Vai on hän sinusta niin muuttunut", sanoi Inger-Johanna tuumailevaisena iltasella makuuhuoneessa, ryhtyen jälleen heidän entiseen puheeseensa. "Isä raukka! — hänen on niin vaikeaa tähän mukautua... Minähän olin paraadihevoseksi määrätty... Mutta luuletko, että hän nyt enää tahtois meitä kumpaakaan pakoittaa?"

"Sinulla on voimaa Inger-Johanna! Ja se on varmaankin oikein... Mutta hän on tullut niin leppeäksi", huokasi Thinka; — "ja sehän se juuri on, joka minuun käy kipeästi"...

Mitä likemmäksi aika tuli, sitä enemmän rupesi kapteeni huolehtimaan lähtöönsä harjoituksiin, ja äiti

vihdoin rupesi uskomaan, ettei tainnut olla hyvä lähteäkään, koska hänellä itsellä kaikki halu ja ryhti näkyi kadonneen. Jäger käyskeli aivan yksinään päivät pitkät, ikäänkuin hän olisi ruvennut arastelemaan ihmisiä.

Ja ensimmäinen valonvaihhdus, jonka äiti oli pitkään aikaan hänen kasvoissaan huomannut, näkyi silloin, kun äiti ehdoitteli, että pyydetäisiin Ristiltä lääkärin todistusta.

Se asiahan kävi kyllä helposti, kun se vaan ensin oli alkuun pantu. Mutta vähän rupesi mieltä karvastelemaan, kun myöntymys hänen virkavapauteensa tuli postissa.

Hän oli äkäisellä tuulella ja ajatteli niitä kaikkia, jotka siellä olivat koossa... Nyt kaiketi kapteeni Wonderthon pilaisi häneltä väen hänen poissaollessaan... Ja yks ja toinen kaiketi toivoi hänen ottavan eroa virastaan... Mutta hänpä niitä sillä ilahduttaa, että pitää kiinni viimeiseen asti, vaikka sitte pitäisi juoda huitua koko vuosi umpeen!...

Tuo hänen mielestensä niin suuresti kiihoittava leiri-aika oli nyt ohitse ja hän oli äidin kehoitusten johdosta vähitellen ruvennut myöntymään pieneen huviretkeen naapuripitäjään, kun pieni kirjelippu tuli postissa Jörgeniltä ja saattoi heitä kaikkia hyvin huolelliseksi.

Hän ei sanonut enää jaksavansa istua huonoimpana oppilaana luokalla ja oli ruvennut erään laivan palvelukseen, jonka samana iltana piti kulkea Englantiin. Siellä luuli hän jonkin keinon keksivänsä, millä Amerikkaan pääsisi ja toivoi siellä oppivansa sepäksi, koneenkäyttäjäksi tai joksikin muuksi. Hän ei tahdo laimiinlyödä kirjoittamista rakkaille vanhemmilleen, jotta he saavat kuulla, miten hänen kohtalonsa muodostuu.

"Kuules, äiti!" sanoi kapteeni matalalla, vapisevalla äänellä, kun hän oli ehtinyt tointua ensi hämmästyksestään... "Se Grip, se on meille paljo maksanut! Ei tämäkään muuta ole kuin hänen opetuksiaan"...

* * * * *

Oli jo syksyä kappaleen matkaa kulunut. Lunta oli satanut ja sulanut pari kertaa ja nyt se taas oli kuin puhallettuna pois paljailta, routaisilta teiltä.

Kukkulat ja mäenrinteet olivat valkoisia, sieltä täältä vaan näkyi punasta ja keltasta puista karisseista, maahan jäätyneistä lehdistä, ja järvi välkkyi tummansinisenä, valmiina jäätymään.

Kolinaa kaikui jäiseltä tieltä niin että kaiku vastasi lokakuun hiljaisuudessa; aidanseipäillä istui variksia, toiset jäivät, toiset lentoon lähtivät.

Kärryistä se senlainen rymäkkä tuli, ja niissä istui, pitkä ruoska kädessä, turkit ja päällyssaappaat yllä, Giljen kapteeni.

Hän oli ollut virkamatkalla puolentoista penikulman päässä, Bardun Klevenin luona.

Nimismies ei antanut hänen lähteä, ennenkuin oli ottanut pari kulausta paloviinaa ja juonut lasillisen olutta ja pistänyt poskeensa muutaman ruokapalasan. Oli hän ollut puolestaan varovainen. Tämä oli milt'ei ainoa matka pitkinä aikoina, jos hän ei ottanut lukuun matkaansa voudin luo.

Vanha-Musta juosta hölkötteli koko pitkän, lakean taipaleen samaa tasaista vauhtia, johon se oli tottunut; iljangosta näki, että se oli hyvässä kengässä. Se tiesi vasta silloin saavansa puhaltua, kun puolen penikulman päässä Giljen ahteet tulivat vastaan.

Liekö syy ollut rausteikossa vai missä, vaan nyt se oli juuri kompastumaisillaan.

Ensi kertaa senlaista tapahtui. Se tunsu sen itsekin ja joudutti juoksuansa ... mutta vähitellen taas hidastui. Se tunsu suitsien olevan höllällä, niiden mutka yhä suureni lavan kohdalla. Piiskansiimakin kärryistä riippui, vielä alempana kuin ennen.

Kapteenia oli äkisti ruvennut värisyttämään, ikäänkuin pakkaneen olisi pujahtanut hänen sisällensä ... ja nyt oli pää niin painavan raskas ... rupesi kovasti uuvuttamaan...

Hän näki suitset ja näki Mustan korvain ja harjan, kun niska nytkyi ylös ja alas ... ja vähänen pala maata siinä alla...

Oli aivan kuin varis olisi lentänyt hänen kasvojensa eteen; hän sen näki varjosta, mutta ei saanut kättään kohotetuksi ... ja niin jäi se sillensä...

Ja ohrakuhilaat seisoivat aivan kuin vanhat köyryselkäiset akat ... tahtoivat kosta hänelle ... äkäisesti

nousi olkitukku pystyyn niinkuin noidilla; ne tahtoivat estää häntä suitsiin ryhtymästä ja pääsemästä Giljelle.... Ne hyörivät ikäänkuin taivaan ja maan välillä, tanssien, häälyen ... valkeina ja taas mustina... Sitte raikui jokin huuto, jokin jyrinä jostakin. Tuolla tuli Inger-Joh...

Mustan suitset olivat jo nilkoissa asti, pian etujalat niihin kietoutuivat...

Sen hidas juoksu muuttui vähitellen kävelemiseksi.

Sitte katseli se taaksensa, — ja pysähty seisomaan keskelle tietä.

Ruoskan siima riippui kuten ennenkin. Kapteeni istui liikkumattomana, pää taaksepäin painuneena...

Ne olivat vielä tasangolla, ja Musta seisoi kärsivällisesti katsoen Giljen ahdetta, joka oli vähän matkan päässä, kunnes jälleen pari kertaa käänti päätään ja katseli kärryihin...

Nyt se alkoi kuopia routaista maata toisella etukaviolla, aina kovempaa ja kovempaa ... niin että kokkareet lensivät.

Sitten se hirnui!...

Hyvän tunnin aikaa sen jälkeen kuului pihassa puoliäänistä puhelua ja pyöräin hidasta ritinää.

Iso-Olaa tuli eräs mies pyytämään portille; hän oli tiellä tavannut hevosen ja kapteenin ja tuonut ne tänne...

"Mitä siellä on?" kuului rouvan ääni pimeästä porstuasta...

* * * * *

Kirkon edustalla seisoivat kahdeksantena päivänä sen jälkeen Vanha-Musta ja Nuori-Musta tyhjän reen edessä.

Kirkonkellot ilmoittivat kylälle, että tänne oli haudattu kapteeni Peter Wennechen Jäger.

XIV.

Lähemmä kaksikymmentä vuotta oli kulunut, ja kauppapuodit ja kestikievarit näyttivät varsin ajanmukaisilta niin hyvin mitä rakennuksiin kuin tavaroihinkin tuli. Kesällä siitä matkustajille ja turisteille vei tie vuoristoon.

Lunta pyrytti, niin että sitä oli korkeita nietoksia portaille asti eräänä sunnuntai-iltapäivänä...

Mutta puodintakaisessa, pienessä huoneessa oli iloisuutta!... Hän oli taas tullut sinne, tuo hupainen Grip. Ja nyt hän siinä istui puotimiehen, nimismiehenapulaisen ja Reierstadin kanssa...

Annetaampas vaan hänelle ensin vähä juoda, kyllä sitte!

"Maljas, sinä Reierstad parka!" kuului Grip virkkaavan ... "kun ajattelen kaikkia niitä, joilta sinä olet nahan nylkenyt saamatta milloinkaan osaa paistista, niin tunnen jonkinlaista sympatiiaa suhteesi ... samalla lailla meitä kumpastakin on peijattu!"

"Minä tosin en ole samaa oppia ja yhtä paljo tietoja saanut", alkoi täten puhuteltu harmaapäinen mies jotenkin harmistuneena vastata, — "mutta minä vaadin"...

"Sitä mikä on kohtuullista, niin, niin! Hoho — ei sillä ole väliä, Reierstad! — ajattele sitä, että tieto on ääretön meri, ja muutamat pisarat enemmän tai vähemmän eivät sitä suuresti suureenna. Kurkista tähtiyönä ylös taivaalle ja sinä tulet aavistamaan ystäväni, että koko tämä planeetti, jossa sinä asut pienessä ra'ossa, on vaan herne koko sopassa! ... sopassa sanon minä — kaikki on yhtä — Eikö niin, herra ... herra Siemensen?"

Tällä tavoin hän kääntyi usein puotipalvelijan puoleen, joka pienine porsassilmineen hymyili tyytyväisenä ja itseensä mieltyneenä.

"Ja tuon viimeisen puheen johdosta kaiketi olisi syytä vähän enentää öljyä lamppuun, eikö niin,

herra"...

Se oli Reierstad, joka taritsi ensimmäiseksi — puolipullon kahdesti puhdistettua paloviinaa...

Reierstadilla oli jonkinlainen vanha kunnioitus Gripin suhteen. Hän tiesi tämän kuuluneen korkeampaan piiriin ja vieläkin, jos niin tahtoi, uskaltavan käydä sekä voudin että vanhan Ristin luona, paikoissa joihin hän ei nykyisessä olossaan olisi rojhennut mennä.

"Minä uskon sinulle salaisuuden, Reierstad! Jos on vähän edes päätä, niin pitää juoda ... ainakin se oli totta minun aikani.. Sitä lajia paljo käytettiin, — kun oli puutetta ilmasta, näetkös!.. Etkö sinä sitä huomannut?"

"Hihihhi", nauraa tissutti Siemensen.

"No te ymmärrätte kai, mitä tarkoitan, Siemensen! Lasillinen hyvää punssia tässä pakkasessa, — teidän puodista, se ei pahaa tekisi vai mitä? Minulla ei tässä hetkessä ole yhtään kolikkota, mutta jos te hyväntahtoisesti panette sen kirjaanne, niin" —

Tietysti Siemensen... "Olkoon menneeksi!"

"Sen saa niittää, minkä kylvää, sen kyllä tiedätte, rakas Siemensen!... No, tuossa sitä jo tuleekin... Tahdotteko tietää miksi maailmassa ryypätään?"

"Se ei mahtane olla vaikea tietää!"

"Ei, ei, — mutta kenties voi sitä kuitenkin asettaa senlaiseen valoon, jota teidän kaltaisenne mies ei voi olla huomioonsa ottamatta. Tiedätte kai muuten, että ihmisillä on suuri vastenmielisyyys uuden valon suhteen. — Nähkääs, hm," hän istuutui mukavammasti, "eletään vähissä vaatteissa ja kylmyydessä, ahtaissa oloissa ... tunnetaan häpeää ... tunnetaan ihmis-arvonsa päivä päivältä alenevan ... jos on väittelyä, niin ei uskalleta ajatustansa ilmaista; jos asetetaan pöytään syömään, ei uskalleta suutaan avata... Ja sitte — vaan kaksi kulausta ... kaksi lasillista finkkeliä, niin on silmälasit nenällä! — ja yks, kaks, kolme, mars! — koko maailma on toisenlainen! ... taas ollaan oma itsensä, tuntuu kuin olisi senlainen, joksi kerran oli aiottu; mieli raikastuu ja koko ihminen tulee itsetuntoiseksi, ylpeäksi ja uskaliaaksi, puhe heruu huulilta, aatteet välähtelevät, ihmiset ihmettelevät... Ne kaksi lasia, ainoastaan ne kaksi, — vaikka en minä kiellä kolmatta, neljättä, viidettä ja kuudettakaan, terve, terve! — ne aikaansaavat tuon differensin — tiedätte, kai mitä differenssi merkitsee, Siemensen! — hänen kipeän ja terveen ihmisensä välillä, ja se mies, jonka maailma kuoliaaksi kid — no niin..."

"Mutta ne kaksi lasia vievät hänet yhä kauemmaksi ... hetyttömästi kauemmaksi, näettekös, — kunnes hän joutuu köyhäinhuoneeseen... Se on paha loppupäätös, pojat!"

"Tottatosiaan onkin", naurahteli Siemensen Reierstadille; "se mies jo joi puolet pullosta".

Grip istui itseksensä hyräillen...

Väkevä oli nähtävästi häntä raukaissut. Hän oli kävellyt pakkasessa koko päivän; — saappaat olivat märjät ja huonot.

Mutta juontia hän vaan jatkoi; hän oli melkein yksin tyhjentänyt punssipullon.

"No, no, älä istu niin kallella päin ... tai ei enää enempää saadakaan!" kehoitti Siemensen.

"Ei, ei; — ei, ei... Useampiako loppupäätöksiä tahdotte kuulla? — Jotakin, jota Reierstad myös tuntisi?"

Hän pudisteli päätään ja vaipui himmeisin unelmiin...

... "Kohtasin tuolla tiellä laihan, kelmeän lapsen, joka itki avuttomassa toivottomuudessaan... Paljo on, joka toivottomuudessa huutaa, — tiedätkö, Reierstad, kun kerran korvat ovat auenneet senkaltaiselle musiikille, eikä ole enää kyynelvirtaa jälellä, niin silloin juo, juo vaan... Tänne pullo!"

"Paras on jo viedä hänet sänkyyn renkitupaan," tuumaili Siemensen.

"Ehkä sika jo on juotettu!" sopersi Grip...

Poissa oli hän jälleen maanantai-aamuna jo ennen päivänkoittoa, eikä ollut syönyt niin sirpaletta; hän arasteli ihmisiä näin aikaisin, ennenkun oli saanut ensimmäisen ryypyn mielensä rohkaisuksi.

Gripillä oli omat tapansa. Hän oli tunnettu piammiten koko etelä-osassa maata.

Samoin kuin hänellä oli juomakuuronsa ja kuleksi siellä täällä, oli hänellä ollut myös aikoja, jolloin eli

aivan raittiina pääkaupungissa, lueskeli ja antoi opetustuntia. Hän herätti tavan takaa epäilemättömiä toiveita harvoissa siellä asuvissa kumppaneissaan ja ystävissään. Mies, jolla oli senlaiset opettajalahjat ja niin merkillisen selvä käsitys kielten laista ja sanajuurista — ei ainoastaan latinan ja kreikan, vaan vieläpä sanskritinkin kielessä — se mahtoi vielä tulla joksikin. — Luottaen hänen ehdottomaan raittiuteen kolmen neljän kuukauden aikana ja hänen omaan lujaan itsetuntoonsa, tuumailivat he jo sitäkin, että koettaisivat saada hänelle paikkaa jossakin korkeammassa koulussa, kun jälleen aivan odottamatta saatiin kuulla hänen kadonneen kaupungista.

Ja niin pujahti hän esiin muutamien viikkojen kuluttua — aivan kurjan näköisenä jossakin maaseudulla, tarisevänä ja laihana kaikesta siitä, mitä oli kärsinyt juomisesta, kylmästä ilmasta, asumisesta ulkokuoneissa ja ladoissa, harvoin riisumatta vaatteita yltään ja makaamatta oikeassa sängyssä.

Aamupäivällä näyttäytyi hän pihassa voudin talossa.

Gülcke oli ainoa entisen ajan virkamiehiä, joka vielä oli virassaan, sen jälkeen kun myöskin Rist oli ottanut eron. Siellä hän vielä käyskenteli, huolellisen vaimon hoitamana ja palvelemana.

Grip pyysi tavata rouvaa; hän tiesi voudin paraikaa olevan konttorissa.

Arkihuoneessa mutamassa nojatuolissa istui Thinka kaksinkertaisten ikkunain edessä sukkakudin kädessä lukien "Ikuista Juutalaista"; ja hänen toimelias sisarensa. Thea, joka nyt oli yli kolmenkymmenen vuoden vanha vanhapiika, puuhasi puolipäivästä keittiössä.

Thinkallahan oli nyt neiti Gülcken kuoleman jälkeen koko talouden hoito huolenaan, ja oli vanhan miehensä tuki ja turva läpi koko vuorokauden.

Ja nämä kuluneet, kaupungista lainatut tahraiset romaanit olivat ainoa pieni oksa, jolla hän sai itsenäistä elämää viettä.

Kuten monet muut sen ajan naisista, jolle todellisuus ei muuta neuvoa suonut kuin mennä ensimmäiselle miehelle, joka heistä taisi huolta pitää, niin eli hänkin näissä romaaneissa — keskellä vaivaloista, narisevaa jokapäiväisyyttä — korkealle kiihoitettua haaveilu-elämää. Siinä aavistettiin ne kiihkot, joita hän ei milloinkaan itse ollut tuntenut, siinä rakastettiin, vihattiin, siinä nähtiin kaksi jaloa sydäntä — huolimatta kaikesta — onnellisesti yhtyneinä; — taikka lohdutettiin kauniita sankareja, jotka toimettomina aaltoihin tuijottivat! — Siellä — pilvissä — jatkettiin sydämen ja hengen sammumattomalla janolla sitä elämää, jolle todellisuus ei mitään jalansijaa suonut, ja siellä tämä iso muhkea rouva, joka kerran oli ollut hentonen, hoikka Thinka, unohtumatonta Aas-lemmittyänsä siirtyi yhdestä sankarisatamasta toiseen — Emilie Carlénista Jamesiin, Walter Scottista Bulweriin, Alexander Dumasta Eugene Sues'iin.

Hänen taloudessa toimivan, rivakkaan sisarensa tuolilla oli kesken jätetty neule ja sillä auringonsäde.

Tumma mahogninen neulomapöytä oli Thean perintö äidiltä. Ja vanhaa hopeasormustinta, tuota ulkoa ja sisältä kulunutta ja reunasta vähä haljennutta kuorta, sitä hän käytti ja tarkasti talletti, koska hänen äidillään oli ollut se kaikkina aikoinaan. Se oli tuossa ikäänkuin muistopatsaana — kaikista niistä rohkeista pistoksista, joita äiti oli tehnyt ja — saanut! rehellisessä, orjallisessa alttiiksi-antavassa elämässään, — jos sitä voi elämäksi sanoakaan?

Tuskin kuului naputusta, ovi melkein itsestään aukeni, kun Grip varovasti astui arkihuoneeseen.

"Tekö Grip? — Ei, ei, älkää jääkö ovensuuhun, istukaa tuonne ikkunan luo, niin sisareni toimittaa teille jotain virvoketta. Vähä voileipää ja suolakalaa voitte kai maistaa?"

"Vai niin, te taas olette täällä vuoristossa Grip!"

"Haen jotain tointa, rouva!" sanoi hän välttelevästi. — "Oletteko kuulleet mitään Jörgenistä Amerikasta?" kiiruhti hän kysymään, ettei arempiin aineisin jouduttaisi.

"Niin, ajatelkaapa sitä! Jörgen on hyvin voipa, rikas tehtaan johtaja Savannah'issa. Hän on kirjoittanut kaksi kirjettä, joissa pyytää vanhinta sisartaan sinne; — mutta Inger-Johannahan ei enää onneansa hae", vastasi Thinka jonkinlaisella äänenpainolla.

Tuli hetkeksi hiljaisuutta...

Grip asetti voileipälautasen, jonka palvelia oli tuonut, vapisevalla kädellä neulomapöydälle. Vieressä olevan ryyppyn hän tyhjänsi. Huulet vaan vähä vavahtelivat kun hän sanoi:

"Se ilahuttaa minua ... ilahuttaa suuresti! Näettekös, rouva, se seikka, että Jörgenistä on jotain tullut,

on mielestäni niitä harvoja vihantoja korsia, joita on kasvanut minun surkeasta elämästäni!"

Kuului kulkuisia tieltä; reki pujahti pihaan.

"Henkikirjurin perhe!" sanoi Thinka.

Grip ymmärsi, ettei häntä nyt toivottu jäämään, ja nousi lähteäkseen.

Thinka kiiruhti sivuhuoneeseen ja palasi jälleen taalariseteli kädessä.

"Ottakaa tämä, Grip! — vähäinen apu siksi asti, kun saatte jotain tointa."

Gripin käsi vähä viivähteli, ennenkuin sen otti.

"Man ... muss .. muss"...

Hän tempasi lakkinsa ja riensi ulos.

Portilla hän pysähtyi ja katsoi taaksensa.

Ikkuna siellä auaistiin...

"Tuuleuttavat kaiketi Gripin jälkeen!" mutisi hän katkerasti, jatkaessaan kulkuaan pitkin laaksoa. Hän kietoi villavyön kaulan ympäri, veti lakin alas korville ja pisti kädet vanhan, ohuen takkinsa taskuihin, jota kylmä itätuuli hosui hänen laihan ruumiinsa ympäri.

Tie oli hänelle tuttua; kesällä hän pitkillä matkustuksillaan kulki suoraan tunturien yli, mutta nyt lyhyenä, pimeänä talvipäivänä oli parempi pysyä maantiellä.

Tällä seudulla oli ikäänkuin jokin vetovoima; hän kuunteli ja vakoili kaikkialla, saisiko jotain tietää Inger-Johannasta, mutta hänen läheisyytensä hän huolellisesti karttoi.

"Giljen neiti", joksi häntä sanottiin, asui vuoristossa pienessä talossa, jonka hän oli ostanut toiselta niistä kahdesta tuhannesta taalaria, jotka vanha Alette täti hänelle oli testamentissa antanut.

Siellä piti hän koulua kylän lapsille ja antoi opetustuntia kapteenin, uuden tohtorin ja nimismiehen luona.

Ja hänellä oli nyt monesta pojasta huolta pidettävä, joita oli toimittanut eri haaroille maata, ja toisista, joiden eteen hän vuosien kuluessa oli tehnyt työtä saadakseen heidän hyvät lahjansa kaupungissa edistymään...

Täysi-ikäinen hän oli ja tavattoman omatakeisen olentonsa tähden ihmisten puheen-aineena; mutta vasten kasvoja ei hän kohdannut muuta kuin sulaa kunnioitusta. Hän oli vielä neljänkymmenvuotisen hieno ja solakka, ja silmissä paloi sama tuli kuin ennen, vaan ehkä vähä levollisempi, ja mustat olivat hänen hiuksensa vielä.

Hän etsi taipumuksia lapsissa kuin — neliapiloita niityltä; ja kun Grip Thinkalle oli sanonut Jörgenin menestyksen olleen yhden harvoja vihantoja korsia hänen elämässään, niin salasi hän sisimmän ajatuksensa, että Inger-Johannan pieni koulu oli hänen aatteittensa kasvattama taimi.

— Hämärässä seuraavana iltapäivänä hiipi ihmis-olento kouluhuoneen aituuviertä... Halu saada nähdä edes vilaukseltakaan Inger-Johannaa, oli hänen pakoittanut yhä lähemmäksi ja lähemmäksi tulemaan.

Nyt hän seiso iavan ikkunan takana.

Tumma olento liikkui vähän päästä sen edessä.

Sisältä kuulti himmeä valo uunin suusta. Vielä ei ollut kynttilää sytytetty ja hän kuuli pojan-äänien lukevan jotain ulkoa, jota ei oikein osannut; se kuului runolta... Olivat kaiketi lapsia komppanianpäällikön talosta...

Porstuan ovi oli auki, ja vähän ajan päästä seiso hän siellä henkeään vetämättä kuuntelemissa...

Sieltä kuului hänen äänensä! ... hänen äänensä...

"Lue sinä se vielä kerta, Ingeborg! Pojat ovat niin tyhmiä senlaisissa."

Se oli runo Norjan historiasta... Ingeborgin ääni kuului selvästi.

Ja kuningas Haraldin luona

Oli Gerda kuin kukkainen,
Ei naista käy ylpeämpää
Täällä alla lehmusten.

Ja sukua hän oli suurta,
Ei valtaansa jakanut ois,
Hän Hördin ja Holmrygin neidot
Sai kuninkaan luota pois.

Hän vaati Norjan kaiken
Sopimmaisehen Oddehen,
Kuninkaan kuningattarelle
Koko miehen vaimollen.

Grip oli kuin kiininaulattuna lattiaan, kunnes hän kuuli Inger-Johannan sanovan:

"No, nyt minä sytytän valkeaa ja annan teille läksyt ensi kerraksi"...

Samassa oli Grip ikkunan takana jälleen.

Hän näki hänen päänsä vasta sytytetyn lampun valossa ... tuon puhtauden silmänluonnissa ja kasvojen juonteissa ... sanomattoman kauniit, totiset kasvot, ne vaan entistä lujemmilta näyttivät ... ja sama solakka ryhti ja kenossa oleva kaula...

Se oli kuva, joka hänessä oli asunut näinä vuosina, — hänessä, joka olisi ollut hänen, jos hän olisi elämässä saavuttanut sen, minkä olisi tullut saavuttaa ... jos elämä olisi suonut hänelle minkä sen olisi pitänyt suoda ... ja hän itse olisi ollut niinkuin olisi pitänyt...

Hän seiso siinä ikäänkuin huumautuneena pyöröryttävästä juomasta ... ja poistui pitkin askelin kun kuuli lasten tulevan porstuasta.

Jalat veivät häntä aivan hänen tietämättään...

Nyt hän oli kaukana Giljen ahteissa ja kuu rupesi tunturien takaa kuumottamaan. Hän vaan kiiruhti; hänen verensä oli kiihdyksissä, hän näki, — melkein puhutteli Inger-Johannaa...

Tultiin reellä ajaen hänen jälessään, kellot kumeasti kilisivät pakkasessa.

Vanha Rist siinä istui turkkiinsa vajonneena ja uupuneena siitä, mitä oli nauttinut Giljellä.

"Jos aiotte järven yli, Grip, niin hypätkää anturoille!" huusi hän hiemasen tarkastettuaan kulkijata.

"Sen sanon teille, että jos voisitte olla juomatta", alkoi hän nuhdella...

... Siellä lampun edessä ... siten häällyivät Gripin ajatukset ... hän laski varjostimen lampun lasille ja silloin lankesi valon hohde hienolle suulle ja leualle ... tumma, vartalonmyötäinen puku ... ja otsa .. kun hän painoi alas kaunista päätään ... hän katsoi ylöspäin — aivan ikkunaan päin...

... "Ja jos vaan koettaa tehdä vastusta, kun mieliteko tulee, joka on sama kuin piru itse"...

Grip ei jaksanut kuulla enää, ja kylmää oli siinä seistä järvellä.

Hän hyppäsi pois ja antoi vanhan Ristin jatkaa puheitansa siinä uskossa, että hän vielä seiso takana.

Kylmä viima siellä järvellä kävi.

Hän näki hetken aikaa oman varjonsa, kädet takin taskuissa kiitävän eteenpäin kuun pilvien välitse luikertaessa... Lamppu niin lämpimästi valaisi hänen kasvonsa...

* * * * *

Kolme päivää myöhemmin seiso Inger-Johanna iltasella ikkunassa ja katsoi ulos. Rinta kohosi raskaasta mielenliikutuksesta...

Grip oli kuollut keuhkokuumeeseen kirkonkylässä.

Inger-Johanna oli ollut siellä häntä hoitamassa tähän asti, — oli puhunut hänen kanssaan, kuullut elävänsä hänen rajuissa houreissaan ja kohdannut hänen viimeisen tiedollisen katseensa, ennenkuin se sammui...

Kuu kulki suurena ja kelmeänä taivaalla. Koko seutu tunturineen ja muine suurine puhtaine

muotoineen loisti niin haaveellisen valkoisena pakkasessa...

"Hengen voima on suuri!" huoahhti hän surumielisenä, vavahtelevin sydämmin ... "hän antoi minulle jotain, jonka eteen voin elää!" —

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PERHE GILJELLÄ: KUVAUS NELJÄNNELTÄ VUOSIKYMMENELTÄ ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE

THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any

work on which the phrase "Project Gutenberg" appears, or with which the phrase "Project Gutenberg" is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase "Project Gutenberg" associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than "Plain Vanilla ASCII" or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original "Plain Vanilla ASCII" or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a

considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.